

Luceafărul

Săptăminal editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România

SATUL ROMÂNESC

Iumea satului românesc este de nedespărțit azi de ideea de cultură așa cum nedespărțită rămâne imaginea sa de tot ceea ce a marcat-o în planul creșterilor economice și sociale. Transformări calitative urase au plasat-o de-a lungul orbitei progresului și civilizației. S-a cuprins de-a lungul vremurilor de frământări și năzuințe cum s-a cuprins de însăși ființa istoriei, de cele mai înalte idealuri de libertate și dreptate. Se împlinesc în această primăvară 80 de ani de la răscolul din 1907, rămasă în memoria țării nu numai prin cauzele, întinderea și energiile declanșate ci și prin acea zguduitoare cifră de unsprezece mii de martiri. Literatura română, în mare măsură de sorginte țărănească, a depus mărituri nemuritoare despre întregul dramatismul acestui timp și prin această izvoarele creației, ale gândirii artistice, literare, s-au îmbogățit și limpezit în permanență, consacrand în numai o vâlcuțe specială și o tradiție fără de care fenomenul culturii și artei n-ar putea fi înțeles decît parțial.

Se mai împlinesc, tot în această primăvară, 25 de ani de la încheierea cooperativizării agriculturii, fenomen politic și social de o importanță covârșitoare nu numai pentru satul românesc ci pentru întreaga fizionomie a progresului și civilizației, pentru starea economică socialistă a țării, a poporului. Politica partidului nostru comunist a prins temeiul adînci și de amplă semnificație, căluzind spre creșterea și transformări radicale, în consonanță cu scopurile și cauzele revoluției și deschizând căi nebănuite pentru afirmarea unei noi conștiințe a muncii și vieții. Sîntina și cultura au pătruns decisiv în această lume, îmbogățind și dezvoltînd orizonturile noi de conștiință. Satul a crescut în înălțime și în orizont economic și social, s-a ridicat la alte altitudini de gândire, are o altă viziune asupra sa și a lumii, face parte inestricabilă din mersul înainte social și reprezintă una din cele mai ample fundamente ale societății. Literatura și arta l-au oglindit în toată semnificația evenimentelor care l-au marcat, crotind și ele însele drum nou către inima și mintea celor care le inspiră și în viața cărora s-au păstrat și se

păstrează cele mai mari bogății ale spiritualității românești.

Frumuseții nepieritoare vin din lumea literaturii. Sensuri și înțelegeri noi ridică această lume spre creație, o edifică în plan material și spiritual și o deschide spre trepte noi, pe un drum care urcă în permanență și care alcătuiește una din dimensiunile de fond ale conștiinței politice, revoluționare. Programele adoptate de Congresul al XIII-lea al partidului, orientările și aprecierile tovarășului Nicolae Ceaușescu privind noua revoluție agrară explică în cel mai înalt grad imaginea de azi și de mine a satului românesc, a muncii și vieții care dobîndesc și aici o nouă calitate. Producția muncii pe măsura înzestrării tehnico-materiale, a științei de a munci și care înseamnă nu numai o posibilitate certă, demonstrată în altele rînduri, ci generalizarea unei vaste experiențe și ridicarea agriculturii românești la cele mai mari cote de randament și eficiență. Dar noua revoluție agrară, așa cum desceori sublinia secretarul general al partidului, mă înseamnă și schimbarea modului de a gândi și acționa, intenționează pe știință și tehnică, pe cunoaștere.

Revoluția în gândire, în conștiință, și echivalența ei, revoluția în muncă, în procesul de înfăptuire a politicii partidului de dezvoltare neîntreruptă, multilaterală a țării, în toate domeniile existenței sale economice și sociale, constituie termenii de fond la care se raportează azi lumea satului și se exprimă, prin rezultatele muncii sale, la nivelul unor noi cerințe și posibilități. Dintr-o asemenea înaltă înțelegere realitatea de azi și de mine a satului românesc are o valoare de semnificație deosebită și pentru cultură și artă, pentru tot ceea ce secretarul general al partidului numește izvoarele mereu vii și limpezi ale inspirației, ale gândirii și creației artistice. Permanența spirituală a creatorilor în realitate și preocupările acestor lumi, un desăvîrșit orizont de sprîjin, așa cum își are însăși obsesia, istoria prin care a însoțit și însoțește o lume în continuă transformare și în continuă alcătuire de sine.

Lucafărul

Redescoperirea izvoarelor

■ „O reeditare binevenită” de Ovidiu Pa-padima ■ „Un poem despre lumea țărănească a Transilvaniei” de Mircea Popa

In pagina a 3-a

„Tinerete” — sculptură de Dumitru Picevoa

UNIVERS RURAL Forța morală a tradiției

Unal dintre cele mai interesante romane țărănești din ultimul an, dacă nu din ultimul timp, este „Un an, o viață” de Stelian Gruiță (Editura Cartea Românească, 1986). Termenul de „roman țărănesc” este, poate, impropriu. Se poate vorbi de un „clasicism al folclorului” în zone precum Moldova și Bucovina, unde există o tradiție reală o demonstrează și Stelian Gruiță. Si într-adevăr, construcția acestui roman respectă cu o anumită strictețe normele clasicismului. Nu numai în unitatea de timp: se pare că romanul țărănesc în general și-a căutat această libertate de limitare la spațiul unui an calendaristic (implind ritualurile, sărbătorile, datinile și trecerea omului prin ele), dar și în unitatea de loc: personajele sînt urmăriți doar în satul lor, Huz, ceea ce se petrece în afara revenind înăuntru sub forma de povestire. Există chiar o unitate a personajelor care sînt alese, semnificativ, nu sînt locuitorii oarecare ai Huzului ci un cătun cu o origine deosebită, un neam, călăușarii, a cărui împlinire în destinul așezării este urmărită cu un scop precis. Și există, în primul rînd, o doctrină a clasicismului pe care

N. Georgescu

Continuare în pag. a 2-a

In paginile 5-8:
„DUNĂREA”

PREZENȚA TINĂRULUI SCRITOR

Imaginea vieții

Drum inițiat prin teritoriul echilibrului fragil, amenințat de perifele de reglări ale traseului comunicării, textul lui Ion Mircea pare cu totul independent de persoana autorului, într-ait se urmărește izgonirea contingențului din poem. Volumul Istim (1971) instituie ordinea obscură a abandonării în nomație. A recepta nu mîrsește, ci „numele” florilor, a provoca amintirea lungului, a se „deslepta” în nume sînt gesturi caracteristice devierii imaginii în aventura rostirii. Acesta însoțită fiind de o anumită perturbare a mecanismelor retorice tradiționale. Poezia coincide cu o viziune intelectuală speculativă. Atenă la miscarea internă a înșurului, Ion Mircea se susține sîngent logic configurînd o lume proprie a transparențelor, a jocurilor de oglinzi, imagini similare cu arta contrapunctului ce asigură reconcilierea elementelor într-un sistem poetic omogen:

Constantin M. Popa

Continuare în pag. a 10-a

ARGUMENTELE CĂRȚILOR NOASTRE

De ce „Regăsirea continuă?”

Acest titlu trebuia să aparțină primelor noastre cărți de esuri apărute în 1979. Era un titlu gîndit polemice, ca să sublinieze cărțile respective, la adresa aceluia care vedeau și mai vîd în literatura română numai „prăbuzii” și „sîrșituri” continue. Din motive editoriale, titlul respectiv a trebuit să fie schimbat, mai bine zis, ușor orientat, chiar în ultimul moment, către mitul „eternei reînnoiri” de care s-a ocupat atât de mult Mircea Eliade.

Tot rîul spre bine, mi-am zis, voi scrie o nouă carte cu titlul rămas disponibil. Și, îndrîznit, m-am apucat de ea imediat, lucrînd direct pe „nerv”, cum s-ar spune și fără „anestezic”. În 1981 cartea era gata și predată Editurii „Scrisul românesc” — Craiova, unde a apărut acum, cu mici adăosuri la prefață și ultimul studiu, de proporții celorlalte, redus la cîteva pagini.

Am relatat toate cele de mai sus pentru a se vedea că Eterna regăsire din 1979 și Regăsirea continuă din 1986 sînt două cărți care trebuie judecate împreună. Ele nu numai că aparțin aceluiași autor, ci sînt ceva mai mult, adevărați

„frați siamezi” cu structuri independente, dar uniți între ei dintr-o cauză „genetică”. În această situație, „chirurgia” critică ar trebui să acționeze asupra celor două, să le facă să se despartă și să se unească într-un timp — imi răspund în asemenea situații — e cu atât mai rău pentru autor, cîci el și-a ales, ca reper al actualității, permanențele. Este vorba de permanențele acestei literaturi, permanențele care mă preocupă în toate compartimentele scrișului meu. Aveam nevoie, întîm vorbind, pentru poezia pe care o scriu, și de un demers logic în această privință. Drumul respectiv nu-l credeam atât de dificil pe cît este în realitate. Dificil de parcurs, dar și mai dificil de recunoscut și de acceptat această parcurgere. Căci una este să te întorci cu gîndul spre casă, acolo în adînc de țară, să zbori în imaginație către ea, s-o vezi pe cont propriu, și alta este să-i parcurgi cu pasul acest

Dumitru Bălăeț

Continuare în pag. a 11-a

Sacrificiu și bucurie

Trebue să mărturisesc că nu m-a înțeles niciodată în mod deosebit romanul istoric. Chiar și astăzi, cînd îl practic, așese în mine aceeași relație rătăcită față de proza distinsă asupra trecutului, independent de faptul că o carte ori alta cu această tematică îmi place sau nu. De aceea, nu mă simt ispitit să „corectez” cum nu m-a preocupat să-mi însușesc cine știe ce lecții narative oprite în domeniul, ci pur și simplu să descopăr un drum propriu frământărilor mele ca subiect istoric.

Ei da, mi s-a părut că poporul nostru are nevoie de o nouă conștiință de sine și că n-o poate căna decât asumîndu-și istoria sa în întreaga-i extensivă dur și în intensitate, făcînd deci un efort de renaștere, necesar supraviețuirii într-o lume profund tulburată și satului sore milenii următoare.

Este din ce în ce mai limpede că viziunea pozitivă, care limitează existența unei etni în primele și ultimele secole date de atestare, eliberînd astfel certificate de naștere și de deces neamurilor, nu corespunde realității și că, de

faot, ne miscăm în cadrul unei galecticii anti-nomice strat/substrat (bine surorină de genia-lul Haxdeu) căreia trebuie să-i restabilim înțelesul: acceptînd simultan cele două componente pe două structuri ale noastre, intime, complementare și transformatoare în ființa colectivă. În aceste condiții, a ni se refuza un mileniu de istorie și mai ales a ne obliga, timp de secole, să ni-l uităm noi însine reprezintă o siluie a conștiinței publice, ale cărei urmări trebuie înțeluate.

Probabil, indiferent de ceea ce gîndim, trăim determinat nu doar de trecutul apropiat, ci și (poate mai durabil) de cel îndepărtat, care vine din urmă, este recesiv, după o expresie a lui Mircea Florian. Atunci, viața popoarelor se dovedește mai lungă și trecutul devine o dimensiune a viitorului. În sfîrșit frecventarea trecutului capătă valențe prospective și sponese sentimentul certitudinii și demității ontologice. Utopie cumva nu însă și entropic, am crezut, pe la începutul lui 1975 (anul de apariție a sintezei lui Ion Horațiu Crisan Burehista și epica sa, edita D), că am cîte- ceva de spus pe această temă — într-un mod care să depășească sursele documentare (posedîndule dină aproape de perfectie) și dibuirile poetice-filozofice din

Ioan Dumitru Denciu

Continuare în pag. a 11-a

Vatra părinților

Ocăltorie pe Valea Someșului, după ce ai părăsit întinsele livezi ale Bistriței (care produc anual circa 5 kg de mere pentru fiecare locuitor al României), îți va da întotdeauna ocazia să constăți că parcurgi drumul unei inițieri în istorie și cultură. Satele, unul după altul, îți ies în întîmpinare cu denumiri arhaice, muzicale: Sîen Măgherus, Rebrigoara, Feldru, Sieuț, Mărișelu, Pristop, Maieru. Multe îți amintesc de pînă gîndurile din istoria și civilizația națională, deoarece aici s-au născut figuri luminoase ale spiritualității românești.

De-a lungul a 17 ani, în perioada 1966—1983, 15 personalități din Bistrița-Năsăud au adus strălucire la gloria Academiei Române, devenind membri activi, onorifici sau corespondenți ai Institutului Cultural.

Astfel, în Rebra s-a născut, în 1836, Grigore Silași, filosof și filolog, fost profesor la Universitatea din Cluj-Napoca, autorul valoroasei lucrări „Renașterea limbii române în vorbire și în scris” (1881), militant de seamă pentru emanciparea națională a românilor din Transilvania. În Rebrigoara s-a născut în 1912 Iacob Mureșanu, publicist și poet luptător pentru cauza națională a românilor, fondator, alături de George Barițiu, al „Gazetei Transilvaniei”.

Botanistul Florian Porcius, invățător, deputat grănicer la Viena, profesor, vicepreședinte al Distric-tului autonom românesc al Năsăudului, s-a născut, în 1916, la Răușorț, în satul de același nume. În arhivele satelor Hordou, Salva și Telciu figurează numele elevului George Coșbu, mirele poet de mai tîrziu care, pentru invățătorul Vasile Rebreanu din Maieru, reprezenta pragul de sus al realizării spre care aspira fiul său Liviu.

Liviu Moisil, Nicolae Bălan, Nicolae Drăganu, Constantin C. Moisil, Iulian Martian, Virgil Sotropa, Grigore C. Moisil, Tudor Bugnarlu și alții completează pleiada marilor figuri de academicienii născuți în satele de pe Valea Someșului și din apropiere. Mîrșica și învecinată vâlce strălucită de case trănice, monumentale, precum și de măguri semețe, asemănătoare unor cetăți fortificate.

Iar dacă Liviu Rebreanu numea satul Maieru un „cub al visurilor”, frumoasa metăforă capătă astăzi înțelesuri mai largi, căci înșiși Valea Someșului sîntă în constituția contemporanilor la apogeuul unui asemenea „cub”. Memoria

Ion Longin Popescu

Continuare în pag. a 10-a

CONTEMPORANII NOȘTRI

Descendența lui Ibrăileanu

Explicite sau modificate niciodată realitatea observă un cunoscut personaj creat de G. Ibrăileanu. Este, prin răsfrîngere, vocea discretă a unei idei care ne întîrzie riscul de a-l încadra pe ilustrul critic Constantin Ciopraga într-o formulă.

Lăsînd să se creadă că ar fi adeptul „supunerii la obiect”, profesorul le-a înlesnit unora dispoziția de a-l clasifica printre „documentariști”. Confrontat cu schema, întregul ei stîlce se risipește sub greutatea structurilor și argumentelor aduse în discuție, și care își au propria (și solidă) lor arhitectură.

Constantin Ciopraga pornește, într-adevăr, temerul său constructiv-critic de la disciplina izvoarelor biografice și istoriografice, orientate înțeles spre o „albă” axiologică minuțios verificată. Avînd semnată de a clasifica inginereste materialul sensibil, înaltă „ansambluri semnificative” din coloane și chei de boltă, descurajă cititorul apăsînd „lanțurile” unei idei. Fraza este însă caldă, aproape mioritică, aleasă, credem, astfel încît edificul clasic al trudei sale liniște (ascunsă sub jovialitatea unui zîmbet antisifisic) să poată fi văzută pretutindeni.

Mulțimi de nume „cumini” se aliniază construcției imaginare a lui Constantin Ciopraga, avînd revelația întregului, fără măcar să bînuiască („drama sufletelor paralizate de indoieli”) că ele însele, uneori învaluite în aburul unor expansiuni nerostite, sînt în fapt doar o parte (a cită?), a decoreului.

Gustul pentru divagație al arhitecturii critice vine din ingenuitatea de a separa nuanțele, operație abia perceptibilă, care-i îngăduie, de pildă, să afirme — și după o îndelungă chibzuință — „excesul de pulverizare a opere-”

Constantin M. Popa

Continuare în pag. a 10-a

relor”, atribuit activ (nu întotdeauna și activizant) al Noii Critici este de fapt „o formă rafinată de plîns modern”.

Descoperindu-l, ca student în Transilvania, printre rivnitele „fise” sadoveniene, urmîrindu-l iligibilul frazelor în săli răcoase de conferințe din Bucovina și apoi, tîrziu, în „spațiul obligatoriu” al eternelor întrebări, ne luăm răspunderea să scriem că sentimentul de sobră considerate pornește și din conștiința dragostei pentru literatură, „înainte de a fi cercetată și explicată, literatura trebuie iubită” — subliniază criticul. „Hermeneutica, interpretarea în genere să nu eșueze în arcele celor mai străni specialiști. Nu cred că în critica literară totul se poate pune în realități definitive, atît timp cît Destinul, Trăgicul, Sublimul și altele ca acestea sînt departe de a-și descoperi înțelesurile numai prin intermediul cuvîntului.” Pastrează pentru soame și structuri nu trebuie să abuzeze fiorul, dacă acesta e constituit opere. Cu alte cuvinte, criticul să trăiască în felul unui artist operele pe care le comentează, așa cum un scriitor mare țarește de rînd viața personajelor sale.

Există totuși în opera de critică și istoric literar a lui Constantin Ciopraga o gramatică a renunțării din care transpare nostalgia unei poezii dulci-ironice, spiritual-ingenue, o distanțare de obiect prin proiectarea spectrelor creației pe un diafan „șeraz interior”. Această reflectare temperează notele acute ale limbajului critic, făcîndu-l încăpător pentru un fluid de confesiuni „între da și nu”.

În descendența lui Ibrăileanu, Constantin Ciopraga afirmă „principii verificate ca fertilitate” a „Autorității judecătorilor sale rezultă, mai întîi, din stabilirea parametrilor social-istorici: „Nu va ajunge critic de autoritate acela care nu cumulează, pe lingă alte calități, simțul elipei și conștiința istoriei”. A convinge publicul, a te apropia de spiritul operei și de sensibilitatea autorului ei înseamnă, apoi, a prelungi îndelung propria sensibilitate „afanată de rațiune și cultură”. Stabilitatea valorii operei de artă trebuie să surprindă resorturile ei determinante, externe și interne. Aceste direcții au și o valoare afectivă. Constantin Ciopraga respune în discuție „arhetipul romanului”, manieră prin care „umbră marilor nume” este raportată la „numărul figuranților”. La o asemenea clasificare lucrează neîndoiel de timp,

Virgil Nistru

Continuare în pag. a 11-a

TINĂR ÎN AGORA

La mulți ani, omenie!

Un apel la primele ore ale dimineții, undeva, într-o uzină, și la chemarea răspîndită prin stația de radioamplificare, imediat răspînd zeci și zeci de oameni ce abia veniseră la lucru: „o coleg de-al lor, grațiu bolnav, are nevoie de stînc. Și ei se duc să-i doneze din al lor. Se duc într-o fierbinte solidaritate.”

O întimplare, una din multele care stau măturte a omeniei care ne înconjoară. Omenie pe care, de cele mai multe ori, o socotim alt de firească, încît nici nu o luăm în seamă. Pare un drept al vieții omului, un cistig al omului pe îndelungatul drum de-a se descoperi și obșnui cu sine însuși. Pare alt de firească omenie, încît uneori nici nu mai știm a o deosebi de mîștile și abuzurile.

Un medic, într-o noapte de gardă, operează un grav bolnav. Îl operează cu sentimentul că-și face datoria sa de medic, ignorînd faptul că specialitatea sa este urologia, iar operația ce-o execută este de ulcer perforat. Și bolnavul se chină apoi săptămîni și săptămîni în șir, agat de speranță că va trăi. Lungi săptămîni de speranță și luptă cu boala, sfîrșite nu prin triumful vieții.

Lungi săptămîni în care, roghînd la patul de suferință al fratelui meu, stîns astfel din viață din greșelă nemărturisită la timp a unui medic, am tîrziu și-am redescoperit tulburătoarele profunzimi ale omeniei. Ale omeniei care-i apropie și-i unește pe oameni în numele bunului suprem — viața.

Înseamnă omenie încredere în viață. Înseamnă omenie datorie față de viață. Înseamnă omenie înșur miezul de foc al vieților noastre.

În acele săptămîni dinspre sfîrșitul anului trecut, am redescoperit înțeleșurile alt de simple, dar alt de tulburătoare ale firescului omeneș, oameni pe care atunci li uităsem pe prima

Ioan Lăcustă

Continuare în pag. a 10-a

GRIGORE HAGIU:

«Cele mai frumoase poezii»

Intre poezii generaliste sale Grigore Hagiu ocupa un loc distinct, poezia lui fiind lipsita de contaminatii profunde...

Sumarul volumului Cele mai frumoase poezii este de doua ori semnificativ la lectura in sine: mai intii pentru severa selectie pe care poetul o opereaza traversandu-si propriile carti...

Spatiile somnului indica teritoriul de predilectie al liricii lui Grigore Hagiu, dupa cum Zilele virsate anii vorbesc despre un transfer al posturii de tinerete in cea care se leapada de sine...

Poezia de tinerete a lui Grigore Hagiu are ca tema „minunea florelor ce rezuma lumea”, versi cu care inceteaza numai poezia Univers albastru...

Poezia lui Grigore Hagiu ramine exemplara, de altfel, pentru asimilarea profundă și puțin manifestă a unor experiențe lirice românești anterioare...

dar in grade și cu accente diferite. Nicăieri asimilarea și sinteza nu sint atât de discrete și de profunde ca la Grigore Hagiu...

In definitia poeziei lui Grigore Hagiu un loc primordial îl ocupă somnul, cum și conexința directă a acestuia, visul. Titlul Spațiile somnului este un argument suficient pentru această afirmație...

Grigore Hagiu s-a conceput pe sine, ca și Nichita Stănescu, exclusiv ca poet, în sensul deosebitului absolut pentru poezie...

M. Ungheanu

PROZA

«EGRETA BRÂNCOVENILOR»

Ștefan Radof, Egreta Brâncovenilor

O specie fără de îndoielă mai puțin cultivată în proza de gust detectivistic este năvala, schița, ceea ce se cheamă indeobște „short story”...

POEZIE

ȘOIMUL ÎN IARNĂ

Ștefan Radof, Șoimul în iarnă

Cel de-al patrulea volum al lui Ștefan Radof ne relevă un univers liric în care existențialul se îmbină discret cu memoria culturală...

REPORTAJ

GRAMATICA ENTUZIASMULUI

Ion Andreiță, Gramatica entuziasmului

Noul volum semnat de Ion Andreiță confirmă vocația reportericească a autorului, profesionalismul acestui neobosit navigator în orizontul „natriei”, cum bine îl numește, în prefață, Mihai Coman...

elemente de conduită criminală în seama psihologilor aberante. O „poveste amară”, de pildă, înfățișează pe o femeie, Anca Hariton, cu o neliniște sexuală peste marginele îngăduite și care stimulează pe ibovnic să-și omoare tatăl...

În general, aceste proze alerte, scrise dezinvolt și cu inteligență, respectă această idee care accentuează enigma sufletească chiar atunci când manifestările sunt de domeniul oribului...

Artur Silvestri

*) Olimpian Ungheana: „Egreta Brâncovenilor”, Editura „Scrisul Românesc”, 1986.

forță păstrării unei stări nostalgice continue, fapt care omogenizează conținutul volumului. Amintirea primelor iubiri, curgerea ireversibilă a timpului, farmecul locurilor natale, aspirația către un tărâm al purității, ciclul nesfârșit al poemelor lumesti în care cromatizările și decorațiile topește „cintee vechi de oșpeții”, atât citive subiecte lirice pe care autorul le decantează într-un discurs firesc...

Alexandru Horia

*) Ștefan Radof: „Șoimul în iarnă”, Editura „Eminescu”, 1986.

UNIVERS RURAL

Forța morală a tradiției

Urmare din pag. 1

Ștefan Grău a dezbate prin destinul personajelor sale și care este esențial pentru conturarea unei viziuni elocventă a autorului asupra lumii țărănești...

Sapte femei muncesc de primăvară până toamna țirziu pe un lot al C.A.P.-ului din satul Huz. Ele sînt de vîrste diferite — Floarea Țăranu este deja bătrînă, are copiii decorați și nepoți la școli ori la facultăți...

Mama Floarea este foarte aspră cu băiatul și fata ei: din ignoranța unor lucruri știute, a unor norme elementare ale bunului simț — ori chiar din încălcarea unor norme legale de către Dumitru Țăranu — fratele cel mic, Petre Țăranu, ispășește pe nedrept o condamnare...

Mama se găsește într-o situație limită: răzburarea nu pare posibilă în familie. Ea își plînge „necazul” cu seninătate, însă; conversează durerea în dorința de aflare a adevărului...

cum trebuia să procedeze pentru a împăca dorința lui cu datina străveche: „Ce, nu știi cum se face? Știi. Știi de pildă că trebuie să te i-lăstar din frasinul pe care te pregătești să-ți faci și să-ți așezi în șpotele casei noi...”

Mama Floarea este foarte aspră cu băiatul și fata ei: din ignoranța unor lucruri știute, a unor norme elementare ale bunului simț — ori chiar din încălcarea unor norme legale de către Dumitru Țăranu — fratele cel mic, Petre Țăranu, ispășește pe nedrept o condamnare...

Mama se găsește într-o situație limită: răzburarea nu pare posibilă în familie. Ea își plînge „necazul” cu seninătate, însă; conversează durerea în dorința de aflare a adevărului...

Autorul nu încheie „rotund” destinul personajelor sale. Observația că această ultimă aban-

tere de la normă (stricarea obiceiurilor este, totuși, cea mai gravă greșală pe care mama Floarea însăși și-o găsește chiar în ziua sa) este, totuși, o construcție care are în vedere o dată cu care celălalte destine omenești se îndoaie către pedeapsă necesară...

În faptul că autorul nu desăvîrșește destinele personajelor sale cred că persistă și aparentul paradox al romanului. Intr-adevăr, cum se împacă stilul baroc al lui Ștefan Radof cu scriitura adesea cu excese caligrafice (mai refer și dar mai ales, la cărțile sale anterioare)...

În toți eroii își primesc pedepsele meritate (și cerute, de fapt, de firea lor). Mama Floarea, de-aia, este în urmă să-și aducă „la judecată” pe Dumitru, fiul ei cel mare, și să-și spună de-a fir a păr toate greșelile pe care le-a făcut precum și cauza lor, dorința de înăvîrire, „nesău după avere”...

Acumulată, durerea exemplară a mamei o ridică, însă, în cuget pînă la calități umane superioare. Prin curățenia sufletească, patina pentru adevăr, lupta de a-și numi după ce l-a căutat o viață întreagă, puterea de a judeca faptele oamenilor (și ale ei înseși), intuiția extraordinară a caracterului lor — mama Floarea este un personaj feminin ce stă cu demnitate în galeria cunoscutelor personaje feminine ale literaturii române...

Existența în conștiința noastră, că existența în colectivitatea umană a unor asemenea exemplare capabile să înțeleagă și să-și facă și pe alții să înțeleagă problemele mari ale întregii colectivități este o garanție a regenerării, a încrederii pe care trebuie să-o avem în om și în lume...

teofil răchiteanu

Suflet al meu iar și iar

Marea — amar de amară
Boljiile — grele de-amar
Trece ca voier prin aer
Sufletul meu iar și iar

Singur pe țărmul de-amar
Sună ecoul în mine
Precum Eol prin ruine
Nealinat iar și iar

Singur pe țărmul de-amar,
Pe sub stele străine,
Precum Eol prin ruine,
Suflet al meu iar și iar...

Te clatină tu suflet,

te desfrunzește gind

Oh, e tîrzie vremea în cer și pe pămînt!
Te clatină tu suflet, te desfrunzește gind!
Ca pinze mari de așteptare din înalt palari.
Sufletul toamnei trece țipînd pe sus prin
Ușor, ușor ecouri ca frunze se desprind
Octombrie din cornu-i mereu zvoniind,
zvoniind...

Tăcerea ca un cîntec mult prea lin

Tăcerea ca un cîntec mult prea lin
(Aude doar ocel care îl crede)
Ca un ecou de plîns al unui riu
Ca o ninsoare care nu se vede;
Tăcerea ca un cîntec mult prea lin
Ce susură în lucrurile toate
De îl aud și cei de sub pămînt
Și fără glas ei îl îngînă poete...

În de ape ochiuri line

În de ape ochiuri line
Lebede plutind ușure
Tingindu-se a moarte
Ridicără-n cer murmură.
În cer flaute sunară
Pe văi plîngerii se pierdura
La vămi suflet în restrîște
Clatină-se și murmură...

grigore coman

După spectacol

actorului Ovidiu Moldovan

A duce un pahar sau o rază la gură
în timp ce pescarul rămîne aproape singur
pe malul de vizavi
cu năvodul încărcat de pește
așteptînd nerăbdător sfîrșitul spectacolului

iar tu (OM fiind)
îți amintești de mărul de aur
din grădina hesperidelor

și
închindu-ți pe-nedelete
nasturii, pornești într-ocolo

îți ridici gulerul de la haină
acoperindu-ți urechile
ca să nu mai auzi forfota bulevardului sau
cîntecul copiilor cerindu-ți autografe

întîzni pasul și odată ajuns
la marginea grădini împrejmuite
te aplaci înăuntru ca tumul din Pisa.

Partizantul ploii

Partizantul ploii
oprinde-se o clipă — în crepuscul —
adună toate picăturile
care i-au pătruns sub pălărie și
decantează fiecare strop

toma grigorie

O închipuire

O-nchipuire sapă un contur
cu nesfiala apei curgătoare;
ii dă curaj o smulgere din soare —
a energiei revărsate-n jur.

Priveste-n umbră cum se definește
profilul înălțîndu-se-n putere;
dar, vai, cu norul toată forma pierie
în negitivul filmului creșcă.

O-nchipuire poate chiar eu sint
a minții mele purure abstracte
că universul doar mă-nscris-n acte
sub numele de floare de Pămînt.

Cu sufletul la gură

Trupul firav al primăverii
și alunatează-n tăcere cu sevele.
Aștept cu sufletul la gură
să-i iasă prin frunze singele verde,
să se scuture cu putere
de somnul iernii.

Primăvara și-a rostuit culcușul
în cuburi. Soarele trece
dintr-o parte în alta,
piciorarele înalte ale berzelor se înroșesc —

la lumina pilpitoare

apoi
privirile lui umede
alunecă ușor
printre ecouri ce-i amintesc
despre o stare de electricitate
a verbului

Antirăzboinică

Lumina și umbra se-ngeamănă sălbatic
iar unghiul cu vîrf atîrnat
pînedește călcîiul

de acum încolo
ve trebui să judecăm noi înșine
— nu printr-un fals joc de oglinzi —
faptele noastre

știind că
greutatea unei clipe
este egală cu importanța ce i-o dăm
pe toată traiectoria zborului

de aceea
trebuie să găsim strigătul
acolo unde a tăcere, plin mister
și inconștientă
ca să-l facem pe Om să comunice
în sfîrșit cu Omul
prin u n d e l e celor mai tainice poezii
de viață de adevăr și lumină

și domnul Heidegger care mă întrebă pe ce

cuvințe imi mai întemeiez ființa.

Eu imi trag cămașa poeziei pe trup.

E unică

Nu există preț pentru viață
ea nu poate fi plătită în aur.
Oricît am iscodi, nimic
nu stă în balanța
acestei flori pămîntene
prinse în piept.

Nu-i o filiiță petalele cu
felurite otrăvuri. E unică;
nu uitați nici în vis.

Doar frunzele de plop

Am pierdut și corul
acestei zile
soarele mi-a luat-o înainte.
Întreb oracolul cite care mai am
de pierdut în dialectica norilor,
în metafizica serii.
Viziul mină caii din urmă cu bicul
el știe bine să-i țină în friu, să-i alerge —
eu tulbur doar niște imagini care nu tin de
foame.

El cutemură pămîntul sub roți,
eu doar frunzele de plop le temur fără vînt.

patrel berceanu

Acolo unde clipa e-o zeiță

de-ai ști că izvorul timpului
se află într-ocolo sau mai alături
aș încerca o călătorie înspre el
și v-aș spune apoi povestea pe larg

iar asta n-ar fi doar toana unui poet
cine n-ar dori să-mbrățișeze copilul care
a fost
dacă ai ști sigur că n-aș stîrni compasiunea
pentru ceea ce sint copilului care am fost
aș încerca deci o călătorie spre izvoarele
timpului
acolo unde clipa tocmai stă să se nască
efemeră și nemuritoare frumoasă la
urma urmei ca o zeiță
într-ocolo aș porni chiar acum
și poate copilul care am fost
mă va privi și va înțelege totul deodată
renunșînd să mă mustre

Poveste din miezul secundeii

Uneori sufletul nostru era bun ca un abur
Se lipea de ferestre, topea floarea de gheață
și făcea lumea rotundă fără să ceară nimic.
Unii din noi învățau să plîngă cu degetele,
Alții învățau să-și asmută lumina ochilor
încolo și-ncoace, iar cei mai curajoși dintre
noi
pătrundeau în miezul secundeii ca într-o
peșteră largă.

Pe vremea aceea cînd dădeam de vreu
adevăr
il spălam bine și-i puneam în față oglinda.
Unii din noi legau năframe la ochi stejarilor
să nu vadă cum putrezește amiază.
Alții oblojeau cărbușii și ghinda.
Pe vremea aceea mai puteam afla de unde
izvorăște dulcea lacrimă a iubirilor noastre.
Unii cutezau să arate înspre pustie,
Cei puțini se sfiau să arate spre tăcutele
astre.

Noiembrie

lună cu aripă neagră noiembrie
și frumos, se prăvale
din ceruri flautul nopții

de parcă din mișcare se trag toate
de parcă durerea-i mișcare la pîndă
orașul veghează cu genunchii la gură

vine și clipa cînd ceața se hotărăște
să-ntrebe nu despre frunze
ci despre oarbele rădăcini
cîntă cîntă pînă nu-i prea tîrziu
flaut blestemat și frumos
călăuzeste cum se cuvine
toate cele umilite în ceață

Doină

despre bătrîni din satul acela
numai bine l
trupuri firave înimi ajunse lerăși
la mărimea prunciei
tocmai buni să încalce în golul înfim
ce se naște la trecerea dintre un an
și altul
și grijile lor nu mai puține decît zilele
ce vor veni nu mai puține decît
cutele adunate sub ochi
le-a mai rămas știința dar nu și
puterea de-a smulge cerului semnele
vremii
râni bune și înțelepte șiraguri de
lacrimi de os
pe care le zornăie zeei —
repetiție a inserării depline.

Acolo unde depărtarea

mergeam spre miază-zi acolo unde
nici un lucru n-are atîta umbră
să acopere cîmpia care naște cîmpie
purtam cu mine amintiri care pot ucide
mă îndreptam spre miază-zi
acolo unde depărtarea dintre om și om
e plină de suflet

aveam amintiri ce mă puteau ucide
știam că numai cîmpia rodește făptura
arsă a

celor ce iubită

purtam cu mine-alta noapte
cu fața la stelele care coboară
și sparge-n piepti năuce carii,
în vinerile de rusalii.

mergînd spre miază-zi cu fața spre
cîmpie unde pogoră și lumina
nu întru slavă ci tîmăduire

Tablouri de Octavia Berca din Expoziția deschisă la biblioteca „Mihail Sadoveanu”

george dimitriu

Dunărea e doar presimțită, ca o dungă pe
zări; e lumea riturilor de rusalii, a des-
cîntecelor, a simbolurilor de ne ștergere, o
lume veche dar nu bătrîni. Acest Sud romă-
nesc e, în felul lui, un univers al lumii și
inclinăția către formele pure, clasice pare
să fie, la acești meridionali ai noștri, o miș-
care sufletească naturală. Cine imaginează
„meridionali” gîndește în sonete, în ritmuri
muzicale și dă o pretutredisabilă tradi-
ție, înțeleasă ca un factor de continuitate.
Această adevărată tradiție caracterizează
creația lui George Dimitriu, un autor a cărui
poezie merită să fie descoperită.

A. Silvestri

Aleșii ciopitori

Vor fi voit prin daltă
aleșii ciopitori,
s-avînte herghelie
volumelor împare,
spre discul purității
luminilor polare,
de unde vin din neguri
statormnice culori.

Vor fi voit s-alunge
cu rugăciuni de lavă
hotarnicele borne,
sau țigele de ceas,
odăjile-amiezii,
istovitorul pas
al trecerii, prin glesna
carenelor de navă.

Oricum vor fi voit,
o lume piere-n zeei
ostracizați sub peplum
și spintecați de cari,
o lume despletită
ca linia durerii,
migrînd în forme limpezii,
pe roata de olari.

Netămăduita rană

Mă arde netămăduita rană,
floare de foc și rod în muguri,
un crîng de lebede coboară-n geană,
albînd cămășile pe corn de pluguri.
Și cum împarte inima de dropii,
cîmpia, spre amiază, curge-n brazdă
flămîndă ca un șarpe-n ochiul gropii,
ca un zăvod nedomolit de gazdă.
Mă împreun atunci cu taina — hrană,
golînd din viță singele de struguri,
mă arde netămăduita rană,
floare de foc și rod în muguri.

Norul

Viclean adaos, printre plute
asmute brumele lăute
și sparge-n piepti năuce carii,
în vinerile de rusalii.
Duhovnic lăbărtaș în pintec,
hulînd din foale a descîntec,
pe rosul fundului de lodă
crucește semnul de baladă.
Și, sub grumaz, colac colînd,

pe coapsă iederă-ămurînd,
lințos, pe după umeri, iia
neplînsa vînde herghelia.

Valea seacă

Drum potolii, ca un căluș pe furcă,
de la biserică spre crucea apei urcă,
plocon de naș, din boranșic ștergarul
împodobește pe loitre carul.

Și-n dimineți urzite de iscoade,
cîntarea de cocș grăbi să-nnoade
cu pleoapa Dunării lăptoasa zehne
pînă pe cîmpuri, risipiță-n veghe.

Prin cășile bolite cu arace,
nevestele bat galbeni în coajace
și prind pescari-n virșe cusătura,
la toarte, prîndu-se măsura.

Numa-n cămașă și îrmene,
proptiți în prostovalce, storc sub gene
povestea crapului, regească pradă,
ademeni miraculos în nadă.

Și cum dă chîot dintre ei alesul,
pe drumul Dunării pornesc, iuțindu-și
mersul.

Crizanteme

Crizanteme, dragi poeme,
blîndă arșiță de fată,
din mătăsoa de porumb,
morc argași fir cu plumb
și sub clopotul de șîș,
moțul florii de crăiță
dumicat de turtă coaptă
dorul vi-i descîntă în șoptă.

Bolță vie, rug de iie,
miez de soare în răsăduri,
leac de liniște în vatră,
vîntul copcilor vă latră,
cînd sub gulere-nălbite,
morile tot cern prin site
rugi, suspine de albine,
colți de maci, vătăfi de plai,
curcubeie, guri de rai.

Din argintul amintirii,
șes molcom cămașa mirii,
ștrai curat muizat de vreme,
lacrimă de crizanteme.

teatru

Actualizare și ritm

În vasta sa operă de cercetare, Al.
Ciorănescu — erudit, istoric și critic
literar — a acordat o mare pondere
studierii, sub aspect teoretic, a structu-
rii dramatice, în contextul teatrului
romănesc și universal.

Chiar dacă prin teza de doctorat,
susținută în 1939, la Universitatea din
Paris (publicată în același an), se
ocupa de „L'Artiste en France, des
origines à la fin du XVIII-ème
siècle”, importante rămîn preocupări-
le sale asupra începuturilor și evolu-
ției teatrului românesc.

Prin studiul „Oscisio Gregorii Vo-
dae, cea mai veche piesă de teatru
în românește” (apărută în „Revista
Fundatiilor”, 1937), Ciorănescu anali-
zează textul dramatic, revăzîndu-i alie
valențe decât predecesorii săi. Prima
semnalare a acestui text a făcut-o N.
Densușianu în 1881. Iosif Vulcan a
mintește de el în 1898, apoi, D. C.
Ollănescu și T. T. Burada îi recunosc
meritul inițiativii cronologice, contes-
tîndu-i valoarea literară. Propunîndu-
și un alt unghi de vedere, Cioră-
nescu reduce în discuția critică „unul
din cele mai curioase produse ale ve-
chii noastre literaturii”. Neanalizînd-o
ca pe o tragedie, autorul susține că
piesa trebuie privită ca „o parodie,
o farsă sau un spectacol de carna-
val”. În trama ușoară a „Uciderii lui
Grigore Vodă”, în care apar saltim-
banci, scamatori, doctori, șarlatani,

„folclorul românesc urcă pentru lîntia
oară pe scenă”. Se recomandă, în
continuare, ca textul să fie conside-
rat un scenariu pe ale cărui indicații
actorul trebuie să improvizeze replici
de ampliare, ca în commedia dell'arte.
Pentru ca spectatorii să înțeleagă și
să guste piesa, ea trebuie „imagina-
tă”, imbogațită prin reprezentare cu
tot ce-i lipsește, urmînd actorii
între replici, reconstituindu-le mișcă-
rile, mimica. Încă din 1937, întîind
evoluția artel spectacolului, Cioră-
nescu aprecia contribuția micilor exer-
ciii de regie care dezvoltă o panto-
mimă însuflețită, recrează ritmul și
dau culoare ideilor. (Teatrul Bulandra
a montat, cu cîțiva ani în urmă,
un spectacol inspirat de acest text).

Desi a studiat Don Carlos, Romeo
și Julieta, Cyrano de Bergerac, deși
s-a ocupat, într-o analiză profundă,
de contactul artel baroce cu sensibili-
tățile omului modern (în Barocul sau
desoperirea dramei, Editura Dacia,
1980), Ciorănescu s-a întors cu ob-
stinație asupra fenomenului românesc,
dedicîndu-i volumul apărut în 1943,
„Teatrul românesc în versuri și iz-
voarele lui”. Printre capodoperele
dăruite literaturii noastre dramatice,
el amintește Fintina Blanduziei, Valciu
Vodă, Răzvan și Vidra, Despot Vodă,
Însirte Mărgărite. În introducerea

cărții, autorul elaborează o adevărată
estetică cu privire la stilul poetic
(care imprimă teatrului un caracter
specific), cu privire la participarea
activă a spectatorului la ficțiune, prin
iluzie. A cere unel piese să fie na-
turală, a cere unui actor să joace
natural e „un nonsens cu cele mai
grave urmări”. Acolo unde nu e lu-
zie, nu se poate vorbi de emoție ar-
tistică. Distanța dintre actor și spec-
tator, podiul scenei — cu funcția
de a marca hotarul ficțiunii — ca și
efectele de lumină și umbră, între-
gesc ansamblul acestui lăzlii unice.
„Toate manifestările vieții colective
au la baza lor ritmul, ca putere de
organizare și de expresie, în același
timp”. Ritmul realizează corelarea e-
forturilor dissociate și orientarea lor
cître emoția colectivă. Analizînd tea-
trul istoric în versuri (pornind, deci,
de la o predilecție, azi, desueta), sus-
ținînd că versul însuși înseamnă mu-
zică, înseamnă ritm, Al. Ciorănescu a
atîns probleme majore ale teatrului
și artel spectacolului din zilele noas-
tre: angajarea spectatorului la actual
dramatic, teatrul ca ritual, ritmul ca
element de coeziune.

„Asa cum în Viața este vis a lui
Calderon a găst o anxietate piran-
delliană, asa cum Don Quijote devine
în viziunea lui un personaj aproape
pirandellian („eroul înfruntă lumea
prin intermediul unui conflict perma-
nent”, fiind vorba de „războiul ul-
teroul cu propria lui lume”), Cioră-
nescu nu a pregetat să facă gestul
de actualizare a teatrului românesc,
demonstrîndu-și capacitatea de a în-
tîl în operele trecutului sensurile lor
contemporane.

Nicoleta Gherghel

film

Sania albastră

Făcînd un rezumat al faptelor, po-
vestea de dragoste gîndită pentru film
de Fănuș Neagu și Vintilă Orbanu este
una foarte simplă: un băiat și o fată,
studenți, se întîlnesc la munte, într-o
vacanță, se plac și sfîrșesc, se pare,
prin a se iubi; se simt atrași unul de
celălalt, se resping, apoi din nou se
apropie, se bat cu zăpadă, se dau cu
sania, dansează... Au momente în care
nu se înțeleg, pentru că nici unul din
ei nu se străduiește din cale afară să
se facă înțeles, apoi se caută din nou...
Cei doi sint urmăriți de foarte departe
— de la o distanță la care nu poți să
pătrunzi prea mult nici în biografia,
nici în gîndurile lor; își trăiesc pre-
zentul prin nimic excepțional și atunci
cînd trecutul încearcă să intervină în-
tre ei — o fostă dragoste, sau un fra-
te plăcîd —, diferențele se rezolvă
fără prea multe vorbe: este, de altfel,
surprinzător cît de puțin se vorbește
în filmul acesta — prin comparație cu
alte filme ale noastre —, cu atît mai
mult cu cît scenariul este semnat de
doi scriitori; Fănuș Neagu și Vintilă
Orbanu au însă la activ suficiente fil-
me făcute împreună ca să nu mai mi-
zeze totul pe cuvinte; povestea celor
doi se sprînjină astfel mai mult pe for-
ța de sugestie a imaginii realizate de
Marian Stanciu, a prim-planurilor pre-
lungite în care aparatul de filmat cau-

acea poezie pe care o are prezentul
atunci cînd nu i se sapă la temelie.
Discreția cu care cei doi scenariști
se apropie de personajele lor, le dă
acestora firesc și autenticitate; tre-
buie să adăugăm acestor calități umor-
ul, știința replicii vii, necontrafăcute
și, nu în ultimul rînd, generozitatea
metaforic pe care se sprînjină întreg
filmul — aceea a unui ideal fără de
care dragostea s-ar sufoca.

Regizorul Ioan Cărmăzian are fără
îndoială toate datele necesare pentru
a face un asemenea film și, în pri-
mul rînd, un simț al măsurii care îl
fereste de excese; chiar dacă profun-
zimile lipsește, ele se lasă bănuite;
simplitatea nu duce cu gîndul la sim-
plism; ca și în Tapinarii și Lișca —
cele două filme făcute de Ioan Căr-
măzian pînă acum —, se distinge un
timbru regizoral clar, concis, sustinut
de calmul unui creator capabil să
construiască și să evolueze fără să se
dezică de el însuși.

Dianna Gheorghian și Bogdan Stan-
noevici, în cele două roluri principale,
aduc cu ei farmecul și prospețimea
tineretii în momentul în care se pre-
sime maturitatea, ca o vagă adiere
în viața lor, și scenariul și regia, dar
și propriile calități îi ajută să trăiască
fără să se justifice, cu acea dezinvol-
tură dar și oarecare suficiență, cu acea
sonnătate și candoare atît de specifi-
ce tineretii; este, de altfel, mai curînd
povestea tineretii, a dragostei care se
înfrîșă și nu întîmplător cel doi se
numesc mai întîi Adriana și Bogdan,
apoi Adriana și Adrian, apoi Doina,
Cristina și Adrian...

Nicolae Matescu

Dunărea

LITERATURĂ ȘI ANGAJARE

Sub arcu de boltă al istoricilor evenimentelor care fundamentează de la Congresul al IX-lea al Partidului progresiv meru ascendent al patriei noastre pe plan economic, social, tehnic și științific, cultural, izbăvindu-o oamenilor muncii brăileni au însemnat tot atâtea deveniri, printre cele cu sens adinc mobilizator înscrindându-se și înființarea Cenaclului „Panait Istrati” din Brăila al Uniunii scriitorilor.

Cursul nou al istoriei, atât de puternic fertilizat de anii luminoși ai Epocii Ceaușescu, pe filiera incandescentă a celor cinci mari forumuri comuniste, care reprezintă tot atâtea repere ale istoriei contemporane, tot atâtea argumente ale ei, și-a pus amprenta revoluționară și asupra peisajului brăilean, iar pe plan cultural, ca o consecință care decurge firesc din liniile de forță ale politicii culturale înfăptuite de partidul nostru, în frunte cu marele său ideolog și conducător, Uniunea scriitorilor și revista **Lucaefărul**, împreună cu Comitetul județean de cultură și educație socialistă Brăila, au realizat cadrul optim al apariției suplimentului literar **Dunărea**, care ilustrează în paginile sale efortul creator al oamenilor muncii brăileni.

Dunărea, devenită o realitate scumpă tuturor iubitorilor de spirit, se află la cel de al doilea an al activității ei subsumând în diversitatea de atitudini și preocupări consemnate până acum o modalitate directă de participare a creatorului sub semnul literaturii și angajării. **Dunărea** se poate autointitula o oglindă a acelor înalte, monumentale și dese cititorii care au schimbat însăși geografia acestor locuri într-o spectaculoasă proiecție la dimensiunile viitorului nostru comunist.

Ea reprezintă pulsul puternic al tuturor uriașelor eforturi care se înfăptuiesc aici, ca de altfel pretutindeni, străduindu-se să-și tragă sevele adânc din realitatea ei imediată. În paginile suplimentului nostru apar, în fața necunoscutului tovarăș de muncă și ideal, chipurile exemplare ale colectivelor oamenilor brăileni a căror identitate înseamnă Uzinele Progresul, Șantierul naval, Laminorul, marile combinate, citorile și victoriile so-

cialismului la Brăila. Pagini dedicate muncii lor entuziaste, de riscuitoare abnegație și responsabilitate revoluționară, oferă o imagine și o edificare de spirit care transformă deopotrivă pe creatori și exemplul din fața lor, în biografie colectivă, în prezentul consonant al patriei, în viitorul ei, indisolubil legat de noțiunile sfinte tuturor de patrie, comunism, partid.

Angajare în sensul cunoașterii și prezentării experiențelor care consolidează contribuții de fond originale, care înseamnă prezența creatorului în mijlocul oamenilor muncii, acolo unde iau ființă întinse și mobilizatoare programe ale dezvoltării, ale afirmării pe mai departe a progresului și civilizației de aici. Angajare în lumina marilor convergențe de ordin material și spiritual, în lumina actualității noastre moral-politice care a reprezentat întotdeauna acel inextricabil fond al unității noastre în jurul partidului, al secretarului său general, președintelui țării, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Angajarea semnifică pentru creatorii brăileni creșterea răspunderii proprii, a fiecăruia în parte, dublată totdeauna de luciditate, dusă cu cinste până la capătul izbînzii, cu autenticitate, la nivelul profunzimii și integralității. O mărturie a modului plener în care ei au înțeles să se implice în spiritul nou, revoluționar, sint desigur și cele patru apariții editoriale care marchează existența de un an și jumătate a cenaclului. Faptul reprezintă o certitudine că și la Brăila, ca pretutindeni în România, se gîndește și se creează, se făurește neîncetat acea calitate a muncii și vieții, deziderat al revoluției cotidiane și implică în chip hotărîrî spiritul înalt revoluționar. Prin ei și prin întreaga activitate a cenaclului și suplimentului literar **Dunărea**, Brăila apare integrată organic în fondul cultural al epocii înnoitoare pe care o trăim și, de aici, sentimentul distinct al unei adevărate înfloriri la scara întregii națiuni, de aici forța și argumentele ce pun în lumină nu doar sentimentul, ci chiar fapta destinului creator.

Iuliu Câmpeanu

NICOLAE IORGA ȘI „ANALELE BRĂILEI”

Realizarea Marilor Uniri, la 1 Decembrie 1918, a determinat o amplă mișcare culturală, care își propunea să elaboreze o cultură națională unică, prin integrarea într-o impresionantă sinteză, a tuturor valorilor culturale create pe tot cuprinsul țării cu participarea activă a întregii națiuni. Rezultatul a fost înființarea „regionalismului cultural” drept „cea mai fecundă metodă de întărire a culturii naționale” și apariția unor reviste de cultură în provincie, reviste care au inițiat o amplă mișcare culturală locală („Arhivele Olteniei”, „Analele Dobrogei”, „Mîlcovia”, „Analele Banatului”, „Țara Bîrsei”). Între acestea merită menționată și revista „Analele Brăilei”, care a apărut între anii 1929-1940.

Inițiatorii acestei reviste reclamau ca mentor spiritual al lor pe istoricul Nicolae Iorga, care domina prin personalitatea sa epoca: „generația mea — mărturisese Gh. T. Marinescu, fondatorul revistei brăilene — a crescut sub influența hotărîtoare a d-lui profesor Iorga... totii cei care am ajuns să ocupăm un loc în viața intelectuală românească datorăm această puterilor sufletiste răscolite și întărite pentru toată viața de învățătura marelui profesor” (Gh. T. M., v. nota, „An. Br.”, VI, 1, 1934, p. 3). Este, aceasta, cea mai frumoasă răspălată pentru strădaniile profesorului care, prin conferințele ținute la Brăila între anii 1906-1914, încercase să trezească orașul la viața spirituală, convins fiind că, uneori, este nevoie doar de un îndemn pentru ca renașterea intelectuală „să steargă umilinta vremurilor trăite fără conștiință, fără dorința de a munci pentru cultură...” (N. Iorga, **Dunărea românească...**, „An. Br.”, VI, 1, 1934, p. 5).

Activitatea culturală de la Brăila l-a interesat, deci, pe N. Iorga, care în

ciuda preocupărilor sale multiple a găsit totuși răgazul să răspundă invitațiilor de a conferența în oraș și de a publica în paginile revistei „Analele Brăilei”. Revista îi datorază nu numai starea de spirit care l-a dat naștere, dar și prețioase îndrumări metodologice, în special în ceea ce privește proiectul de a scrie o istorie a Brăilei. Nu este întâmplător faptul că primul număr al revistei publice, imediat după Șchița de program, articolul lui N. Iorga, „Unde e istoria Brăilei?”, o adevărată prelegere pentru inițierea în studiul istoriei. Istoria, declară Iorga, „este viața noastră a tuturor și în toate privințele”, iar documentul istoric nu este, așa cum crede ignoranțul, un „pergament scortșos” pe care se înseamnă un „eveniment mare”, ci „orice socoteală de ne-gustor, orice însemnare pe un dos de carte, este o revelație de viață”. Pentru Brăila interesează, deci, mai puțin relatările din arhivele veneze, rușesti și turcești cit mai ales adevărurile ce pot fi scoase la iveală prin săpăturile arheologice sau cercetind prin podurile caselor și bisericilor, prin scrierile vechi, prin sertarele birourilor instituțiilor de stat și particulare: „Istoria Brăilei nu se poate scrie în grabă!... Este necesară mai întâi găsirea, adunarea și clasarea materialului. Cercetarea poate începe, însă trebuie să se facă încet, gospodărește și complet...” („An. Br.”, I, 2-3, 1929, p. 3-5).

Exemplul practic în această privință îl oferă personal, publicând în 1930, cartea **Cel dintîi an în noua Brăila românească** (comentariu istoric și documente) pe baza documentelor culese din arhiva primăriei orașului, carte pe

Elena-Emilia Lica

Continuare în pag. a 8-a

SUPLIMENT LITERAR-ARTISTIC REALIZAT CU CONCURSUL COMITETULUI JUDEȚEAN DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ BRĂILA

Pagini redactate în colaborare cu membrii Cenaclului literar al Uniunii scriitorilor „Panait Istrati” din Brăila
Președinte: Fănuș Neagu
Secretar: Lucian Chișu

A existat, desigur, o poezie a dacilor
Se sculau în miez de noapte,
aprindeau curcubeie, aruncau sapte
pumni de țărîni și sapte pumni
de miere soldaților morți.
Cînd ploua cu pietre, mantiele
de cristal
ale fecioarelor se spăreau
la Tapae și
în munții Orăștiei
A existat, desigur, o poezie
a dacilor,
așa cum există laserul,

POEZIA DACILOR

bolile endocrine, lirica belgiană și
gulerul dantelat al mamei
O scriau odată cu nașterile
care le umpleau viața,
columna,
istoria,
o scriau odată cu pămîntul
cînd se scufundau ca păsările

în cer, pentru odihnă
A existat, desigur, o poezie
a dacilor,
cioplită în piine,
la vremea cînd fosnetul vinului
se cununa cu Prințesa-Albină
și cu streasina de stuf
a pescarului din umbră
A existat, desigur, o poezie scrisă
de Decebal
pe malul otrăvit și în adîncul ei...
O știm pe de rost...
Adriana Sitaru

PATRIA

Fiecare casă în care se
aprinde
seara lumina odihnei,
fiecare pom care luminează
gîndurile,
fiecare fîntînă care fură
adîncului răcoare și putere,
fiecare trudă pentru miine,

fiecare durere uitată în noi
imi spune că ești aici
lingă mine
luminîndu-mi cu
frumusețe
menirea.

Ion Mustață

Șantierul naval Brăila

«LUCEAFĂRUL» ȘI «DUNĂREA»

A încerca să vii cu noutăți privind
viața și opera lui Mihai Eminescu
este, aparent, o îndrăzneală fără margini.
Și totuși, informații noi aduce
Marin Bucur („Caiete M.E.”, nr. 6
1985), rediscutate de noi aici. **Lucaefărul**,
capodopera de neegalat a genialu-
lui poet, a fost publicată, pentru
prima dată în România, în revista
Dunărea din Brăila, cu câteva luni
mai înainte de-a fi tipărită în va-
rianta în circulație astăzi, din **Con-
vorbiri literare**.

Editorul se numește Alexandru
Djuvara, cunoscut prieten al poetului,
om de cultură și fost primar al orașu-
lui Brăila, căruia îi fuseseră incredin-
țate, încă din 1881, manuscrisele a
trei poezii: **Renunțare**, **Nu mă nfeleg**
și **Scrisoarea V**, variante care nu vor
mai fi înțelinite apoi printre manuscri-
sele eminesciene.

E de presupus că Eminescu și va fi
incredințat lui Alexandru Djuvara
poemul **Lucaefărul**, pentru a-l pu-
blica, chiar în perioada cînd acesta
apărea și-n Almanahul de la Viena.
Alexandru Djuvara va publica ast-
fel, la Brăila, pentru prima oară în
România, poemul „**Lucaefărul**” în

„**Dunărea**”, numărul 12, pagina a III-a,
din 25 iulie 1883.

Publicat în forma identică celei din
Almanahul vinez, poemului i se
facea o scurtă prezentare de către
Djuvara într-o noită a cărei lectură
peste timp păstrează ceva din fiorul
ce-l va fi avut autorul ei:

„În mijlocul zvircolirilor, căldurilor,
șuvoaielor de tot felul, unele mai
limpezi, alte mai turbur, un vești
simți oare, dragi cititori, un farmec,
ca, suindu-vă cu noi în carul argintiu
al poetului, să plătum un minut prin
văzduhul limpede prin care musa i se
rotește?”

Lucaefărul este un țel la care
obștea, privind, simte ochii obosiți și
rămîne orbită de atîta lumină stre-
văzătoare, ațintind ochii spre dînsul
fură o rază din nepăpăta lumină și
încheagă pe fruntea lui o nepieritoare
aureolă.

Să sfîrșim însă, căci fiecare rînd
este un minut răpit poetului; să
tăcem și să lăsăm glasu-i limpede să

COLOSUL

Dacă vreun cîntărel al Cîmpilor brăi-
lene, cuprins de vraja chemării către de-
partări, se va îndrepta spre Baldoines-
tii lui Panait Istrati, va zări cu certitu-
dine aproape de bariera orașului o uzi-
nă situată într-un spațiu al ordinii și
rigorii și care trăiește sub semnul nou-
lui și al tinereții sale. Această asocia-
re industrială, amplasată pe mai multe
zeci de hectare, „marea civilizație în-
măncască”, așa cum o denumesc un
scriitor, este **Întreprinderea de utilaj
greu „Progresul”**. De o frumusețe netru-
câtă ea stăpînește orizontul gîndurilor
tuturor brăilenilor. Adîncindu-se și ra-
mificîndu-se odată cu scurgerea anilor,
întreprinderea a devenit de la un sim-
plu atelier de producerea materialelor
pentru drumuri și reparat locomotive
(1924), colosul de azi care numără patru
fabrici cu profile distincte, însoțite de ze-
cele lor de secții productive. Pe drept cu-
vînt și cu neînmurimă mîndrie, brăilenii
o denumesc „Cetatea de seacă a excava-
torului românesc”, în care se făurește
cea mai diversificată paletă de tipuri de
excavatoare din lume. Produsele sale cu
faimoasă și prestigioasă emblemă
„**PROMEX**”, elogiată la peste 60 de țiri-
uri și expoziții internaționale, își im-
pun prezența necontestată și pe șantie-
rele patriei. C-un merit aparte, fic-
care din cei peste 10.000 de muncitori ai
întreprinderii nu uită să-și amintească
faptul că unitatea lor a fost distinsă cu
ordinul „Steaua Republicii Socialiste
România clasa I” și „Ordinul Muncii
clasa I”.

În imediata apropiere a uzinei se află

pepiniera ei de cadre „**Școala Industrială
Progresul**”, stadionul cu o capacitate
de 12.000 de locuri, o arenă de box cu
1.500 locuri, cese, cantine-restaurant, o
circumscripție medicală, inclusiv un
stațion cu 20 de paturi, Clubul sportiv
„**Progresul**”, cel mai mare și bine dotat
din oraș, noul și modern cartier „**Pro-
gresul**”, cu 1.200 apartamente noi, pe
linga alte mii mai vechi, ca și cele două
blocuri cu 530 locuri pentru tineret, a-
cestea sînt principalele realizări în do-
meniul social-cultural, asigurînd exce-
lente condiții de muncă și viață. Dacă
stai de vorbă cu fruntașii în întreceri
socialiste: **Petre Cosma** de la secția
forjă, cu maestrul **Cornel Clocșă** de la
atelierul cilindri, **Petre Coman**, **Alexan-
dru Lazăr**, **Manoile Răcarea**, **Icătuși**, **Au-
rel Milea**, aschietor, **Marcel Băian**, tur-
nător, înțelegi că se află într-o compe-
titivitate cu ei însiși, convinși că prin munca
blocuri cu 530 locuri pentru tineret, a-
cestea sînt principalele realizări în do-
meniul social-cultural, asigurînd exce-
lente condiții de muncă și viață. Dacă
stai de vorbă cu fruntașii în întreceri
socialiste: **Petre Cosma** de la secția
forjă, cu maestrul **Cornel Clocșă** de la
atelierul cilindri, **Petre Coman**, **Alexan-
dru Lazăr**, **Manoile Răcarea**, **Icătuși**, **Au-
rel Milea**, aschietor, **Marcel Băian**, tur-
nător, înțelegi că se află într-o compe-
titivitate cu ei însiși, convinși că prin munca
blocuri cu 530 locuri pentru tineret, a-
cestea sînt principalele realizări în do-
meniul social-cultural, asigurînd exce-
lente condiții de muncă și viață. Dacă
stai de vorbă cu fruntașii în întreceri
socialiste: **Petre Cosma** de la secția
forjă, cu maestrul **Cornel Clocșă** de la
atelierul cilindri, **Petre Coman**, **Alexan-
dru Lazăr**, **Manoile Răcarea**, **Icătuși**, **Au-
rel Milea**, aschietor, **Marcel Băian**, tur-
nător, înțelegi că se află într-o compe-
titivitate cu ei însiși, convinși că prin munca
blocuri cu 530 locuri pentru tineret, a-
cestea sînt principalele realizări în do-
meniul social-cultural, asigurînd exce-
lente condiții de muncă și viață. Dacă
stai de vorbă cu fruntașii în întreceri
socialiste: **Petre Cosma** de la secția
forjă, cu maestrul **Cornel Clocșă** de la
atelierul cilindri, **Petre Coman**, **Alexan-
dru Lazăr**, **Manoile Răcarea**, **Icătuși**, **Au-
rel Milea**, aschietor, **Marcel Băian**, tur-
nător, înțelegi că se află într-o compe-
titivitate cu ei însiși, convinși că prin munca
blocuri cu 530 locuri pentru tineret, a-
cestea sînt principalele realizări în do-
meniul social-cultural, asigurînd exce-
lente condiții de muncă și viață. Dacă
stai de vorbă cu fruntașii în întreceri
socialiste: **Petre Cosma** de la secția
forjă, cu maestrul **Cornel Clocșă** de la
atelierul cilindri, **Petre Coman**, **Alexan-
dru Lazăr**, **Manoile Răcarea**, **Icătuși**, **Au-
rel Milea**, aschietor, **Marcel Băian**, tur-
nător, înțelegi că se află într-o compe-
titivitate cu ei însiși, convinși că prin munca
blocuri cu 530 locuri pentru tineret, a-
cestea sînt principalele realizări în do-
meniul social-cultural, asigurînd exce-
lente condiții de muncă și viață. Dacă
stai de vorbă cu fruntașii în întreceri
socialiste: **Petre Cosma** de la secția
forjă, cu maestrul **Cornel Clocșă** de la
atelierul cilindri, **Petre Coman**, **Alexan-
dru Lazăr**, **Manoile Răcarea**, **Icătuși**, **Au-
rel Milea**, aschietor, **Marcel Băian**, tur-
nător, înțelegi că se află într-o compe-
titivitate cu ei însiși, convinși că prin munca
blocuri cu 530 locuri pentru tineret, a-
cestea sînt principalele realizări în do-
meniul social-cultural, asigurînd exce-
lente condiții de muncă și viață. Dacă
stai de vorbă cu fruntașii în întreceri
socialiste: **Petre Cosma** de la secția
forjă, cu maestrul **Cornel Clocșă** de la
atelierul cilindri, **Petre Coman**, **Alexan-
dru Lazăr**, **Manoile Răcarea**, **Icătuși**, **Au-
rel Milea**, aschietor, **Marcel Băian**, tur-
nător, înțelegi că se află într-o compe-
titivitate cu ei însiși, convinși că prin munca
blocuri cu 530 locuri pentru tineret, a-
cestea sînt principalele realizări în do-
meniul social-cultural, asigurînd exce-
lente condiții de muncă și viață. Dacă
stai de vorbă cu fruntașii în întreceri
socialiste: **Petre Cosma** de la secția
forjă, cu maestrul **Cornel Clocșă** de la
atelierul cilindri, **Petre Coman**, **Alexan-
dru Lazăr**, **Manoile Răcarea**, **Icătuși**, **Au-
rel Milea**, aschietor, **Marcel Băian**, tur-
nător, înțelegi că se află într-o compe-
titivitate cu ei însiși, convinși că prin munca
blocuri cu 530 locuri pentru tineret, a-
cestea sînt principalele realizări în do-
meniul social-cultural, asigurînd exce-
lente condiții de muncă și viață. Dacă
stai de vorbă cu fruntașii în întreceri
socialiste: **Petre Cosma** de la secția
forjă, cu maestrul **Cornel Clocșă** de la
atelierul cilindri, **Petre Coman**, **Alexan-
dru Lazăr**, **Manoile Răcarea**, **Icătuși**, **Au-
rel Milea**, aschietor, **Marcel Băian**, tur-
nător, înțelegi că se află într-o compe-
titivitate cu ei însiși, convinși că prin munca
blocuri cu 530 locuri pentru tineret, a-
cestea sînt principalele realizări în do-
meniul social-cultural, asigurînd exce-
lente condiții de muncă și viață. Dacă
stai de vorbă cu fruntașii în întreceri
socialiste: **Petre Cosma** de la secția
forjă, cu maestrul **Cornel Clocșă** de la
atelierul cilindri, **Petre Coman**, **Alexan-
dru Lazăr**, **Manoile Răcarea**, **Icătuși**, **Au-
rel Milea**, aschietor, **Marcel Băian**, tur-
nător, înțelegi că se află într-o compe-
titivitate cu ei însiși, convinși că prin munca
blocuri cu 530 locuri pentru tineret, a-
cestea sînt principalele realizări în do-
meniul social-cultural, asigurînd exce-
lente condiții de muncă și viață. Dacă
stai de vorbă cu fruntașii în întreceri
socialiste: **Petre Cosma** de la secția
forjă, cu maestrul **Cornel Clocșă** de la
atelierul cilindri, **Petre Coman**, **Alexan-
dru Lazăr**, **Manoile Răcarea**, **Icătuși**, **Au-
rel Milea**, aschietor, **Marcel Băian**, tur-
nător, înțelegi că se află într-o compe-
titivitate cu ei însiși, convinși că prin munca
blocuri cu 530 locuri pentru tineret, a-
cestea sînt principalele realizări în do-
meniul social-cultural, asigurînd exce-
lente condiții de muncă și viață. Dacă
stai de vorbă cu fruntașii în întreceri
socialiste: **Petre Cosma** de la secția
forjă, cu maestrul **Cornel Clocșă** de la
atelierul cilindri, **Petre Coman**, **Alexan-
dru Lazăr**, **Manoile Răcarea**, **Icătuși**, **Au-
rel Milea**, aschietor, **Marcel Băian**, tur-
nător, înțelegi că se află într-o compe-
titivitate cu ei însiși, convinși că prin munca
blocuri cu 530 locuri pentru tineret, a-
cestea sînt principalele realizări în do-
meniul social-cultural, asigurînd exce-
lente condiții de muncă și viață. Dacă
stai de vorbă cu fruntașii în întreceri
socialiste: **Petre Cosma** de la secția
forjă, cu maestrul **Cornel Clocșă** de la
atelierul cilindri, **Petre Coman**, **Alexan-
dru Lazăr**, **Manoile Răcarea**, **Icătuși**, **Au-
rel Milea**, aschietor, **Marcel Băian**, tur-
nător, înțelegi că se află într-o compe-
titivitate cu ei însiși, convinși că prin munca
blocuri cu 530 locuri pentru tineret, a-
cestea sînt principalele realizări în do-
meniul social-cultural, asigurînd exce-
lente condiții de muncă și viață. Dacă
stai de vorbă cu fruntașii în întreceri
socialiste: **Petre Cosma** de la secția
forjă, cu maestrul **Cornel Clocșă** de la
atelierul cilindri, **Petre Coman**, **Alexan-
dru Lazăr**, **Manoile Răcarea**, **Icătuși**, **Au-
rel Milea**, aschietor, **Marcel Băian**, tur-
nător, înțelegi că se află într-o compe-
titivitate cu ei însiși, convinși că prin munca
blocuri cu 530 locuri pentru tineret, a-
cestea sînt principalele realizări în do-
meniul social-cultural, asigurînd exce-
lente condiții de muncă și viață. Dacă
stai de vorbă cu fruntașii în întreceri
socialiste: **Petre Cosma** de la secția
forjă, cu maestrul **Cornel Clocșă** de la
atelierul cilindri, **Petre Coman**, **Alexan-
dru Lazăr**, **Manoile Răcarea**, **Icătuși**, **Au-
rel Milea**, aschietor, **Marcel Băian**, tur-
nător, înțelegi că se află într-o compe-
titivitate cu ei însiși, convinși că prin munca
blocuri cu 530 locuri pentru tineret, a-
cestea sînt principalele realizări în do-
meniul social-cultural, asigurînd exce-
lente condiții de muncă și viață. Dacă
stai de vorbă cu fruntașii în întreceri
socialiste: **Petre Cosma** de la secția
forjă, cu maestrul **Cornel Clocșă** de la
atelierul cilindri, **Petre Coman**, **Alexan-
dru Lazăr**, **Manoile Răcarea**, **Icătuși**, **Au-
rel Milea**, aschietor, **Marcel Băian**, tur-
nător, înțelegi că se află într-o compe-
titivitate cu ei însiși, convinși că prin munca
blocuri cu 530 locuri pentru tineret, a-
cestea sînt principalele realizări în do-
meniul social-cultural, asigurînd exce-
lente condiții de muncă și viață. Dacă
stai de vorbă cu fruntașii în întreceri
socialiste: **Petre Cosma** de la secția
forjă, cu maestrul **Cornel Clocșă** de la
atelierul cilindri, **Petre Coman**, **Alexan-
dru Lazăr**, **Manoile Răcarea**, **Icătuși**, **Au-
rel Milea**, aschietor, **Marcel Băian**, tur-
nător, înțelegi că se află într-o compe-
titivitate cu ei însiși, convinși că prin munca
blocuri cu 530 locuri pentru tineret, a-
cestea sînt principalele realizări în do-
meniul social-cultural, asigurînd exce-
lente condiții de muncă și viață. Dacă
stai de vorbă cu fruntașii în întreceri
socialiste: **Petre Cosma** de la secția
forjă, cu maestrul **Cornel Clocșă** de la
atelierul cilindri, **Petre Coman**, **Alexan-
dru Lazăr**, **Manoile Răcarea**, **Icătuși**, **Au-
rel Milea**, aschietor, **Marcel Băian**, tur-
nător, înțelegi că se află într-o compe-
titivitate cu ei însiși, convinși că prin munca
blocuri cu 530 locuri pentru tineret, a-
cestea sînt principalele realizări în do-
meniul social-cultural, asigurînd exce-
lente condiții de muncă și viață. Dacă
stai de vorbă cu fruntașii în întreceri
socialiste: **Petre Cosma** de la secția
forjă, cu maestrul **Cornel Clocșă** de la
atelierul cilindri, **Petre Coman**, **Alexan-
dru Lazăr**, **Manoile Răcarea**, **Icătuși**, **Au-
rel Milea**, aschietor, **Marcel Băian**, tur-
nător, înțelegi că se află într-o compe-
titivitate cu ei însiși, convinși că prin munca
blocuri cu 530 locuri pentru tineret, a-
cestea sînt principalele realizări în do-
meniul social-cultural, asigurînd exce-
lente condiții de muncă și viață. Dacă
stai de vorbă cu fruntașii în întreceri
socialiste: **Petre Cosma** de la secția
forjă, cu maestrul **Cornel Clocșă** de la
atelierul cilindri, **Petre Coman**, **Alexan-
dru Lazăr**, **Manoile Răcarea**, **Icătuși**, **Au-
rel Milea**, aschietor, **Marcel Băian**, tur-
nător, înțelegi că se află într-o compe-
titivitate cu ei însiși, convinși că prin munca
blocuri cu 530 locuri pentru tineret, a-
cestea sînt principalele realizări în do-
meniul social-cultural, asigurînd exce-
lente condiții de muncă și viață. Dacă
stai de vorbă cu fruntașii în întreceri
socialiste: **Petre Cosma** de la secția
forjă, cu maestrul **Cornel Clocșă** de la
atelierul cilindri, **Petre Coman**, **Alexan-
dru Lazăr**, **Manoile Răcarea**, **Icătuși**, **Au-
rel Milea**, aschietor, **Marcel Băian**, tur-
nător, înțelegi că se află într-o compe-
titivitate cu ei însiși, convinși că prin munca
blocuri cu 530 locuri pentru tineret, a-
cestea sînt principalele realizări în do-
meniul social-cultural, asigurînd exce-
lente condiții de muncă și viață. Dacă
stai de vorbă cu fruntașii în întreceri
socialiste: **Petre Cosma** de la secția
forjă, cu maestrul **Cornel Clocșă** de la
atelierul cilindri, **Petre Coman**, **Alexan-
dru Lazăr**, **Manoile Răcarea**, **Icătuși**, **Au-
rel Milea**, aschietor, **Marcel Băian**, tur-
nător, înțelegi că se află într-o compe-
titivitate cu ei însiși, convinși că prin munca
blocuri cu 530 locuri pentru tineret, a-
cestea sînt principalele realizări în do-
meniul social-cultural, asigurînd exce-
lente condiții de muncă și viață. Dacă
stai de vorbă cu fruntașii în întreceri
socialiste: **Petre Cosma** de la secția
forjă, cu maestrul **Cornel Clocșă** de la
atelierul cilindri, **Petre Coman**, **Alexan-
dru Lazăr**, **Manoile Răcarea**, **Icătuși**, **Au-
rel Milea**, aschietor, **Marcel Băian**, tur-
nător, înțelegi că se află într-o compe-
titivitate cu ei însiși, convinși că prin munca
blocuri cu 530 locuri pentru tineret, a-
cestea sînt principalele realizări în do-
meniul social-cultural, asigurînd exce-
lente condiții de muncă și viață. Dacă
stai de vorbă cu fruntașii în întreceri
socialiste: **Petre Cosma** de la secția
forjă, cu maestrul **Cornel Clocșă** de la
atelierul cilindri, **Petre Coman**, **Alexan-
dru Lazăr**, **Manoile Răcarea**, **Icătuși**, **Au-
rel Milea**, aschietor, **Marcel Băian**, tur-
nător, înțelegi că se află într-o compe-
titivitate cu ei însiși, convinși că prin munca
blocuri cu 530 locuri pentru tineret, a-
cestea sînt principalele realizări în do-
meniul social-cultural, asigurînd exce-
lente condiții de muncă și viață. Dacă
stai de vorbă cu fruntașii în întreceri
socialiste: **Petre Cosma** de la secția
forjă, cu maestrul **Cornel Clocșă** de la
atelierul cilindri, **Petre Coman**, **Alexan-
dru Lazăr**, **Manoile Răcarea**, **Icătuși**, **Au-
rel Milea**, aschietor, **Marcel Băian**, tur-
nător, înțelegi că se află într-o compe-
titivitate cu ei însiși, convinși că prin munca
blocuri cu 530 locuri pentru tineret, a-
cestea sînt principalele realizări în do-
meniul social-cultural, asigurînd exce-
lente condiții de muncă și viață. Dacă
stai de vorbă cu fruntașii în întreceri
socialiste: **Petre Cosma** de la secția
forjă, cu maestrul **Cornel Clocșă** de la
atelierul cilindri, **Petre Coman**, **Alexan-
dru Lazăr**, **Manoile Răcarea**, **Icătuși**, **Au-
rel Milea**, aschietor, **Marcel Băian**, tur-
nător, înțelegi că se află într-o compe-
titivitate cu ei însiși, convinși că prin munca
blocuri cu 530 locuri pentru tiner

Un „alt” Istrati? IMPLACABILA BIOGRAFIE

In recenta sa carte Mircea Iorgulescu buncuete drumul fixandu-se de la bun inceput un program ambicios in care „lipsa de prejudecati” in studierea vietii si operii autorului „Chirai Chiralina” joaca un rol important. Chiar din primele pagini observam opinii transante, ce nu vor sa laso nici o urma de echivoc interpretării sale. Autorul isi propune „clarificarea” unor atitudini istratiene care au făcut multă vlvă la vremea lor dar, in același timp, și o nouă analiză a „principiilor” ce stau la baza operei.

„Volumul „Spre alt Istrati” este primul dintr-o serie; cel de față pune reperele biografiei până în 1916, iar celelalte se vor ocupa de restul vietii lui Istrati (1916-1933), cit și de analiza operei.

Criticul demontază cu acuratețe fiecare piesă a „mecanismului” pe care-l studiază, analizând-o pe toate părțile văzute sau nevăzute. „Elucidarea” biografiei istratiene ia astfel proporții eventuale. Este stabilit corect, mai întâi, data nasterii copilului Gherasim Istrati (Panait Istrati fiind un pseudonim): 10 august 1884 „într-o vineri, dimineața la ora 7”, Cer-

ris”, spre a nu fi surprins de cineva, ori umirea celui ce-a observat în mina lui Mihail o carte franceză în timp ce păduchi îi coborau agale pe haine, sau omul matur „prins” citind mereu, toate aceste atitudini ca și altele nu reprezintă decât spaima autodidactului de a nu-l scăpa ceva, de a fi depășit de „literă”. Hamletianizarea complexului Istrati este de reținut, dar nu se sustine logic, deoarece în mai toate datele cruciale ale biografiei sale întâlnim un revoltat și nu un teoretician al „aminării” sau „contemplației”. E drept, unele texte istratiene, multe după 1930, par a contrasta această idee. Dar „opera” lui Istrati este altceva decât „persoana” lui umară care a fost el însuși. Nediferențierea dintre aceste două aspecte, apropiate de multe ori de către scriitor însuși cu acea fermecătoare „retorică” ce-i era caracteristică, duce însă, pe plan critic, la o stare de confuzie, care, din nefericite, cuprinde și alte părți ale biografiei scrise de Mircea Iorgulescu. Aș cita doar interpretarea pe care o dă autorul rupturii ce se produce între Panait Istrati și socialistul în 1916. Argumentația psihanalitică a „înălțării răzului” e greu de susținut din mai multe motive: mai întâi, deși el a întâlnit în socialistii o adevărată familie căreia i s-a integrat cu multe dificultăți dar a făcut-o până la urmă, a continuat toată viața să se considere un socialist și dovadă sînt părțile sale în această privință chiar după 1928; apoi înfringerea suferită în „cazul” ce i-l încredinșase spre „popularizare” lui C. Mille și, nu în ultimul rînd, atitudinea „socialistilor vîsă-vîs de Ștefan Gheorghiu care se va chinuși îndelung la Alexandria în 1912, în tovarășia lui Istrati, cu un ajutor precar din partea prietenilor. Găsirea motivației „înălțării răzului” căutîndu-și auzul „frații” după datele scenarului „mistic” este greu de argumentat în acest punct biografic tocmai pentru că faptele ofereau o suficientă explicație „rupturii”. (De fapt Petru Marcu-Bals (Petre Pandrea) într-un articol în „Viața Românească” din 1929 a studiat din punct de vedere psihanalitic câteva aspecte de acest gen).

De aceea reușește Mircea Iorgulescu să dea relief unei pagini de pură biografie este în definiția relației dintre scriitorul român și Romain Rolland. Studiarea cauzelor despărțirii de acesta din urmă este făcută cu minuțiozitate prin analiza celor două prefețe la „Chirai Chiralina”. Dar și aici „extrația” descrierii temperamentalului diferite ale celor doi autori, cit și structurile lor „programatice”, abso- lut antitetice, este bazată pe o ipoteză „stilistică” care se dovedește a fi reală, desigur, dar din cu totul alte motive. Viața lui Panait Istrati în întregul ei constituie un exemplu clasic de frondă la hipar un „uman-social” și de ce nu, chiar literar, al vremii sale. Nu degeaba s-a vorbit despre el ca de un rătăcitor „etern”, care, adesea supărătoare în mod evident, se ascunde însă acol „invizibil” care-a apărut întreaga viață pe cel umil.

De aceea acest „Wanderer”, cum îl numea Romain Rolland, nu poate fi înțeles doar din interiorul literaturii pe care a scris-o, ci și din spațiul real al biografiei sale. Și recunoaștem odată cu el însuși cel din „Trecut și viitor” de multe ori viața sa în întreaga literatură prin imaginație și paradox. Actul critic este însă chemat să decanteze, prin sublimare, „roca” biografiei de diamantul creației. Referindu-se la o pagină autobiografică, Mircea Iorgulescu comentază: „Un surplus, un exces, dar totodată și o absență (căci îi lipsește extraordinarul), **prea omnesucul**, desemnează deopotrivă un spațiu și o atitudine, o materie anumită și totodată, un mod anumit de a-ți consența existența, de a o descrie, de a scrie, fiind probabil un pseudonim aproape perfect al adevărului literar și publicistic al lui Istrati” (s.n., p. 209). Din nefericite structura actuală creativ este altceva decât structura „pură” a realului și dacă publicistica lui Istrati e într-adevăr apropiată de acesta din urmă, literatura, paginile „autobiografice”, mărturisirile, au exclusiv atribuție legate mai mult sau mai puțin de **artificiu** și nu de „viu” (dar oare Jean Jacques Rousseau scriind „Confesiunile” nu s-a ascuns mai mult decât „s-a dezvăluit” lectorului?).

„L'homme qui n'adere a rien” — cum i-a plăcut să-și spună într-o clipă de amărăciune, și-a trăit din plin viața de meandre, deloc întâmplătoare, dar ca scriitor și-a amantat existența în opera dînd, ca nimeni altul, impresia „trăitului” exclusiv.

Adeptul fervent al acestui „vie vécue” care a fost Istrati nu putea să nu-și încure peste timp biografii, făcîndu-și creația fie în simulanțietatea chipu-

celareea directă a actului de naștere a fost făcută la noi mai demult de către braileanul N. Mocioiu (cit., n. călător în cartea lui Mircea Iorgulescu) într-un articol din Revista arhivelor, vol. 23, nr. 1/1971 cu titlul: „Precizări privind data și locul nașterii lui Panait Istrati”.

Se stabilește apoi data primei apariții publicitice în **România Muncitoare** cu articolul **Regina Hotel** (1906). Dacă n-am avea prea multe obiecții asupra acestei date, în schimb după cum se știe, autorul „Haiducilor” va declara într-o anchetă a ziarului „Rampa”. În 1925, că a debutat în primăvara lui 1908, cu un articol îndreptat împotriva lui Nicolae Iorga, „dacă nu mă-nsele” spune scriitorul — și articolul se numește „Un om cu seaua la cap”. Dar, observă Mircea Iorgulescu, acest titlu nu există nici înainte și nici după 1908 în publicistica sa. Referința se face așadar la „Satirile noastre politice și vult universale” (1907) care îl are ca titlu și pe cuvintele „fante”, iar ideea finală „Zilele trecute, — un maro naționalist —, cu seaua la cap...” etc.) pare a susține ipoteza că Panait Istrati se referise la acesta în interviu. (pp. 85-86). În ziarul „România Muncitoare” nr. 4, din 28-30 martie 1908, există însă un articol intitulat „Ispravă D-lui Iorga”, nesemnat, și care după tonul excesiv pamfletar și plin de virulență este al lui Istrati, cu siguranță. La acesta se face deci referință în interviul dat „Rampii” și nu la „Satirile...” sau „Demagogii contemporani” confirmîndu-se faptul că scriitorul a confundat două pagini publicitice cu un conținut asemănător — hiparite la distanță nu prea mare. Astfel se poate stabili cu exactitate și data despărțirii de prietenul său Mihail: **primăvara lui 1908**. Existența sa... „evasiv-legendară” se dovedește în modul acesta mai reală decît ne-am închipuit!

Si pentru că vorbim de publicistică putem semnala și o altă inexactitate — deși pe parcursul cărții se vorbește de scriitor ca publicist în perioada 1906-1916 (p. 224, p. 241) etc. la **Addenda**, unde este inserată și o destul de exactă bibliografie a articolelor tipărite de Istrati în această perioadă (tenite, mai corectă decît cea făcută de Alexandru Talex în „Cum am devenit scriitor” ed. 1981), Mircea Iorgulescu se opreste în... 1915. („Epilogul unei lupte. Scene și fapte de reținut în urma grevei din Brăila” — p. 248).

Revenind la problematica pur istratiiană, ne dăm seama că „scăpările” de memorie ale scriitorului (1909 în loc de 1908, etc.) nu sînt atât de grave (decît poate cu excepția biografiei săi), dar ce este mai dificil de surprins la el sînt tocmai cele de atitudine care definesc o bună parte din opera sa. Mulți exegeți și biografi ai lui Istrati au pus pe același plan „poetica” revoltei sale cu „poetica” existenței reale a omului care a fost, Mircea Iorgulescu îl tratează pe „omul” Istrati ca pe un personaj atribuindu-i trăsături ce tin de pură literatură. Această „literatură” merge foarte departe, complicînd mult și-așa destul de incilicla problematică istratiiană. Aș da un singur exemplu, considerînd fragmentul: „Cine este autorul lui **Hanilet?**” (capitolul II al romanului „In lumea Mediteranei. Apus de soare”) drept revelator pentru găsirea, unei „fete” surprinzătoare, ce dă cheia multor atitudini istratiene de-a lungul întregii vietii și opere a scriitorului. Mircea Iorgulescu ne duce spre o interpretare profund literară, ca să nu spunem literaturizată (desi criticul declară a se feri de așa ceva — p. 217) dar nu prea apropiată de realitatea datelor biografice. Capitul care a văzut mereu cu cartea în mînă, adolescentul care citea „pe fu-

ris”, spre a nu fi surprins de cineva, ori umirea celui ce-a observat în mina lui Mihail o carte franceză în timp ce păduchi îi coborau agale pe haine, sau omul matur „prins” citind mereu, toate aceste atitudini ca și altele nu reprezintă decât spaima autodidactului de a nu-l scăpa ceva, de a fi depășit de „literă”. Hamletianizarea complexului Istrati este de reținut, dar nu se sustine logic, deoarece în mai toate datele cruciale ale biografiei sale întâlnim un revoltat și nu un teoretician al „aminării” sau „contemplației”. E drept, unele texte istratiene, multe după 1930, par a contrasta această idee. Dar „opera” lui Istrati este altceva decât „persoana” lui umară care a fost el însuși. Nediferențierea dintre aceste două aspecte, apropiate de multe ori de către scriitor însuși cu acea fermecătoare „retorică” ce-i era caracteristică, duce însă, pe plan critic, la o stare de confuzie, care, din nefericite, cuprinde și alte părți ale biografiei scrise de Mircea Iorgulescu. Aș cita doar interpretarea pe care o dă autorul rupturii ce se produce între Panait Istrati și socialistul în 1916. Argumentația psihanalitică a „înălțării răzului” e greu de susținut din mai multe motive: mai întâi, deși el a întâlnit în socialistii o adevărată familie căreia i s-a integrat cu multe dificultăți dar a făcut-o până la urmă, a continuat toată viața să se considere un socialist și dovadă sînt părțile sale în această privință chiar după 1928; apoi înfringerea suferită în „cazul” ce i-l încredinșase spre „popularizare” lui C. Mille și, nu în ultimul rînd, atitudinea „socialistilor vîsă-vîs de Ștefan Gheorghiu care se va chinuși îndelung la Alexandria în 1912, în tovarășia lui Istrati, cu un ajutor precar din partea prietenilor. Găsirea motivației „înălțării răzului” căutîndu-și auzul „frații” după datele scenarului „mistic” este greu de argumentat în acest punct biografic tocmai pentru că faptele ofereau o suficientă explicație „rupturii”. (De fapt Petru Marcu-Bals (Petre Pandrea) într-un articol în „Viața Românească” din 1929 a studiat din punct de vedere psihanalitic câteva aspecte de acest gen).

De aceea reușește Mircea Iorgulescu să dea relief unei pagini de pură biografie este în definiția relației dintre scriitorul român și Romain Rolland. Studiarea cauzelor despărțirii de acesta din urmă este făcută cu minuțiozitate prin analiza celor două prefețe la „Chirai Chiralina”. Dar și aici „extrația” descrierii temperamentalului diferite ale celor doi autori, cit și structurile lor „programatice”, abso- lut antitetice, este bazată pe o ipoteză „stilistică” care se dovedește a fi reală, desigur, dar din cu totul alte motive. Viața lui Panait Istrati în întregul ei constituie un exemplu clasic de frondă la hipar un „uman-social” și de ce nu, chiar literar, al vremii sale. Nu degeaba s-a vorbit despre el ca de un rătăcitor „etern”, care, adesea supărătoare în mod evident, se ascunde însă acol „invizibil” care-a apărut întreaga viață pe cel umil.

De aceea acest „Wanderer”, cum îl numea Romain Rolland, nu poate fi înțeles doar din interiorul literaturii pe care a scris-o, ci și din spațiul real al biografiei sale. Și recunoaștem odată cu el însuși cel din „Trecut și viitor” de multe ori viața sa în întreaga literatură prin imaginație și paradox. Actul critic este însă chemat să decanteze, prin sublimare, „roca” biografiei de diamantul creației. Referindu-se la o pagină autobiografică, Mircea Iorgulescu comentază: „Un surplus, un exces, dar totodată și o absență (căci îi lipsește extraordinarul), **prea omnesucul**, desemnează deopotrivă un spațiu și o atitudine, o materie anumită și totodată, un mod anumit de a-ți consența existența, de a o descrie, de a scrie, fiind probabil un pseudonim aproape perfect al adevărului literar și publicistic al lui Istrati” (s.n., p. 209). Din nefericite structura actuală creativ este altceva decât structura „pură” a realului și dacă publicistica lui Istrati e într-adevăr apropiată de acesta din urmă, literatura, paginile „autobiografice”, mărturisirile, au exclusiv atribuție legate mai mult sau mai puțin de **artificiu** și nu de „viu” (dar oare Jean Jacques Rousseau scriind „Confesiunile” nu s-a ascuns mai mult decât „s-a dezvăluit” lectorului?).

„L'homme qui n'adere a rien” — cum i-a plăcut să-și spună într-o clipă de amărăciune, și-a trăit din plin viața de meandre, deloc întâmplătoare, dar ca scriitor și-a amantat existența în opera dînd, ca nimeni altul, impresia „trăitului” exclusiv.

Adeptul fervent al acestui „vie vécue” care a fost Istrati nu putea să nu-și încure peste timp biografii, făcîndu-și creația fie în simulanțietatea chipu-

lor sale temporale, fie în „unicitatea” singulară a unui prototip.

Un „alt” Istrati pare imposibil; Mircea Iorgulescu creează un personaj literar „plauzibil”, dar greu de susținut cu argumente biografice.

Dinu Pătulea
Mircea Iorgulescu: „Spre alt Istrati”, Editura „Minerva”, București, 1986.

— Ha! nebun!
— Ha! mă! măcar așa, de haz!
— Și așa, de haz, peste trei zile m-am prezentat și eu la examenul de actorie. Candidatul trebuia să recite două bucăți, una de dramă, alta de comedie, iar la urmă să execute un exercițiu de mimică și comportare scenică. Învățasem la repezeală o poezie. Ca să par mai breaz, alesesem una din antologia sancrîtă. Nu-mi mai amintesc titlul și al autorului, doar primele versuri. Piesa de comedie, fabula „Boul și vițelul” de Grigore Alexandrescu, pe care o știam de prin clasele primare.

Pe atunci, „Conservatorul de muzică și artă dramatică”, „Institutul de teatru și cinematografie” de astăzi, se afla într-o clădire cu etaj — există și acum — pe strada Știrbei Vodă, în spațiile grădini Cismigiu. Holurile mari de la parter și de la etaj erau în întregime invadate de o puderie de tineri aspiranți la grațiile Thalici. Ne vîrîm și noi printre ei.

Examenul începea la nouă. După două ore se ajunge la litera C, deci intră în joc Costiniu Gheorghie.

— La țesut mă roșez spre el.
— Ei, cum a mers?
— În umfă! pieptul și-mi răspunde radios!
— Lovitură decisivă! — „Regina ostrogotilor” i-am făcut knock-out!
— După ora 12 imi vine și mie rîndul. Intr-o sală spațioasă, o estradă și jos, in

Canacul „Panait Istrati” la o întâlnire cu micii cititori: Fănuș Neagu în dialog cu copiii.

NOSTALGIA TREGERII

Citind cele două proze sturte semnate de D. C. Munteanu, te lași ușor convins că nu există fenomen literar pur, iar interferența dintre speciile literare înțeză a mai fi simplă constatare.

„Monumentul” și „Cînd cocorii se duc”, în intimitatea ascunsă dincolo de expresia de un amestec gloduros, par a fi frînturi ale unei construcții epice mai ample — în intenția nemărturisită a autorului, poate chiar un roman.

Prima dintre ele, un fel de expozițiune lirică, construiește metafora speranței, Marele Duh Bun, „monument nevăzut de om necunoscut”, ce-i apără de iurteni și față de care ei se definesc ca oameni ai Dunării.

Cealaltă, într-un text ce se deapănă lent, detaliază tensiunea unei înverșurări, care este, în primul rînd, a autorului, apoi a colectivității sătești din Penigro (de ce nu Gropenzi?), prinse în febra unei adunări generale care anunță schimbarea nu doar a președintelui Chițoveanu.

Crijma lui Bormandur (onomastica și toponimia sînt nefirești pentru această „statornicie în cele strămoșesti”), ca altceva „fărărău lui locan”, adună pe cei ce vor să discute în fața unui pahar cu țuică. Aici, (ca altădată Moromete în memorabilele adunări cărora le dădea vigoare și culoare), Chițoveanu, „client

de nădejde”, încearcă să explice și să se explice în raport cu momentul, cu getind mai mult pentru sine și, doar rareori, murmurînd ceva.

Chițoveanu se conturează treptat ca personaj, dar ecurile peste timp ale lui Moromete îl subrezesc consistenta, făcînd pe cititor să fie circumspecț chiar și acolo unde buna înțepet se resimte.

Sugerată chiar de titlu, o poezie tainică, farmecul ascuns al acestei patriarhalități rurale. Il preocupă pe autor. O speranță tonifiantă în revigorarea satului supus altor schimbări, cu atîta năvălești dinșpre și spre sat, o dă invocarea naturii acestor locuri. Aerul bălții, mirosul aparte de sălci și stuțuși, cîntecul misterios al chirighiilor, prezența acestor cocori care se tot duc sînt argumente liniștitoare pentru autor că satul poate și, mai ales, trebuie să trăiască deși o minie insuficient motivată artistic se resimte, cu deosebire împotriva acestei permanențe și, poate, prea repezi ducerii a cocorilor.

Textul rămîne deschis; puntea spre un univers ce se vrea descifrat și, desigur, păstrat este întinsă.

Gheorghe Calotă

Gheorghe Calotă

Caseta cu talent

Cînd l-am cunoscut, într-o seară, pe Vasile Dăcu, derulindu-și spectaculos, cu vorbe luncate ca pe-o gheacă lucioasă, impresiile dintr-un periplu european, mi-am zis că băiatul acesta, care seamănă aproape ca două picături de apă cu Julio Iglesias, ar trebui să înlocuiască banda de magnetofon cumpărată din Bordeaux cu una curată de la supermagazinul „Dunărea” și s-o imprime cu poezile pe care le-a descoperit în caseta, lasîndu-te cu ochii dilatați. O prejudecată imi spunea că un om care găsește minunat serie anapoda. Dar iată, destul de lîrziu constat că un sir de gînduri se poate topi la fel de frumos nu numai în vorbo ci și pe hîrtie. Și să se încheie la malul primei picături de cerneală. M-am înșelat, bine-mi pare. Pentru că între copertile unei cărți, chiar înghesuit la un loc cu alți 33 de confrăți, Vasile Dăcu, mă contrazice cu argumente, încheind la iverlă cu fracul croit dintr-o stofă literară naturală.

Nu-i comod să debutezi într-o companie atît de numeroasă („Debut '86 — cu legere de proză scurtă a tinerilor scriitori”). Editura Cartea Românească, 1986, cu prezentări semnate de literați care au cărți de vizită imprimare la tipar înalt, dar faptul că Vasile Dăcu are un „nas” numit Fănuș Neagu îl creează din start senza de a fi citit. O pășină două, autorul merge cu poezia — agîndu-se de reportaj — apoi din ce în ce mai ferm. În pagina a treia deja aleargă dezinvolt pentru că după vreo coală editorială s-a devină competitiv cu alți confrăți cu poezie în regulă de scriitori consacrați. Vasile Dăcu ne propune nostalgii levantine, istorie adunată și ascunsă între ziduri, „zvorniri de gudron”, noroc pus la dospit de ursitoare, „hăul primor al mîncîlului”, un festin literar pentru care îl învindez frumos. Și crezînd că toate acestea nu ar fi fost îndeajuns de convingătoare, Vasile Dăcu nu urcă într-un tramvai care aleargă bezmetic, ca un carusel desurubînd emoțiile unui oraș păsărit și cosmopolit, vesel și plin de artă, cum numai Brăila putea fi acum însoțitor, cînd decenii. În sfîrșit, ajuns în talcoicul tirgului, autorul găsește o casetă a unui căpitan de pe o corabie cu nume de alînt („Kara Deniz”). Casetă, aflăm, este deosebit de perfecționată și are o vîrstă respectabilă, urînd ca peste cîteva săptămîni să implinescă 200 de ani. Ceea ce nu spune V.D., ci ne lasă nouă bucuria s-o face, este că această „casetă” este doloara de talent.

Cornelina Ifrim

Cornelina Ifrim

Un poet al bugeacurilor

Construindu-și prin tehnici autodidactice o cultură convenabilă, descoperindu-și de timpuriu harul poetic, Alfred Banrab Tibereanu (n. 1909) debutează în presa vremii la vîrsta de douăzeci și trei de ani și ajunge să colaboreze la publicații prestigioase, cum ar fi spre exemplu **Convorbiri literare**.

Primum volum aparut în 1934 și conține în special sonete, bine mesteguite, remarcabile chiar unele dintre ele, la Tipografia Școlii de Arte și Meserii din Bolgrad și intitulîndu-se „Caravana roborilor”. La cîțiva ani după acest eveniment, în 1938, apare romanul „Nicolae Iorga într-un articol din Neamul românesc, pentru sonetul „Inserare”, reluat de poet (poate tocmai datorită acestui detaliu menit să marcheze pe viață pe orice autor beneficior, al unui astfel de certificat literar) în toate culegerile ulterioare. Sonetul conține caligrafii cu iz patriarhal, în dulcea viziune tradiționalist-empirică.

Prin strădania sa personală și sprijinul de tîrziu cultural la care a avut în- jina de tîrziu culegere de mai mici dimensiuni, intitulată „Poezie”, iar în 1960, s-a editat masivul volum „Somnul lebedelor” (332 pagini), ambele apărute sub egida Centrului de Informare Culturală și Populare și a Mișcării Artistice de Masă al județului Brăila. Acest din urmă volum este o culegere aproape integrală a producțiilor sale poetice, care conține, din păcate, și o enormă cantitate de balade, în care se încheie destul de cuprinzătoare asupra dimensiunilor operei, precum și asupra valorii ei. Apreciată după măsura lui, opera de o vîrstă a aproape octogenarului poet ne aparține redusă ca întindere și în scîdere de forță. Sub aspectul creației timpurii. Interesante sub aspect estetic, comparativ cu creațiile mai noi, ne apar volumele „Caravana roborilor”, din 1934 și „Somnul lebedelor” (București, 1944), care trebuie să fie considerate un virtuoz al formei fixe și special al sonetului. Sonetele respective, deși distribuite derutant și chiar cu titluri schimbate în materia recitării din 1980 (într-un greș s-ar putea desluși cronologia faptelor documentare suplimentară) sînt de departe cele mai izbitute piese ale volumului. Din creația mai nouă, interesante ni se par catrenele, precum și poemele într-un vers (acestea din urmă pătrînd totuși printre exemple de prețiozitate). Poezia realizată în expresie modernă, fără așară, dar cîteodată bine-făcătoare constrîngere prozodică, suferă de prozaism, lungimi supărătoare, absența forului liric, expresii cu sunet impropriu, dezordonat, cu subnăvăliri minimețlor. / Și leagănă lăcerul de spice / Și miraculoase fluvii de cronici, / Invesmintele de strălucirea genezei, / Într-un peșter arzînd de legendă. (Nelar-murice vesnică, în cămășă de aur).

De îndată ce intră pe o structură canonică, poetul este cu totul altul: un bun mesteguar și un abil minutor de melafiori. Discrepanța izbitoră între cele două ipostaze nu poate fi explicată decît fie prin înțepet de poet, cronometrul de lectură și-a simălat pînă în profunzime lectia poeziei moderne, fie prin presupunerea că poezile în vers al au fost scrise spre bătrînețe, fiind decît rezultatul unei comunități lirice aproape epuizate.

În celo mai bune poezii ale sale, poetul brăilean este prin excelență un pastelist cu ochul atent și sufletul în rezonanță cu peisajul. Temele predilecte ale pasteurilor sînt așară și stările de tranziție (inserarea, amuzul, foam-tul, în tratarea motivului sînt introduse cîteva simboluri cu virtuți sugestive, dintre care cele mai prezente ni se par „negura” și „salcimul”). Întîndere fără sfîrșit, bărgănele țării sînt evocate înșepet de poet, cronometrul de tusele unei mitologii specifice în care-și dau mina atît particularitățile spațiale cit și rele temporale.

Poetul își încearcă struna și pe tematică patriotică și de inspiratie istorică sau în poezia cu semnificații politice. Sînt evocate, în acest scop, Ștefan cel Mare, Tudor, Bălcescu, personaje-simbol ale istoriei noastre, purtătoare de mesale generoase în contemporaneitate.

Considerăm, în încheiere, că o selecție riguroasă a celor mai frumoase poezii, publicată de o editură de prestigiu, ar putea răsplăti efortul de o viață pe tărîmul literaturii al acestui poet cu nimic poate mai prejos decît multul congeneri mai norocoși, redată, prin mecanismele editoriale, actualității.

Valentin Popa

Valentin Popa

THALIA Schimb de roluri

VALENTIN GUSTAV

VALENTIN GUSTAV

Pe vremuri, e mult de-atunci — nu precizez anii pentru că, din cochetărie, nu vreau să mi se afle vîrsta — aveam în liceu un coleg pe nume Costiniu Gheorghie. (Insistă să l se spună Geo, i se părea că Gheorghie, Georgică, Gică sunau prea auzitoare). Era „artistul” clasei și al școlii. În recreații se cocoțea pe podiumul catedrei și de acolo ne recita versuri sau îi imita pe marii actori ai vremii. Constantin Notara, Aristide Demetriade, Iancu Brezeanu, în ultimile lor creații. La serbări era dessemnîndu-se nepelips, declama cu voce sonoră, gesturi largi, mimică adecvată și mai cu seamă cu mult înfoc versuri din poezii noastre clasice. Bucățile de rezistență a „Regina ostrogotilor” de Cosbuc și „Dormi în pace” de Vlașu. Îl ascultam fascinat, în fiecare trimestru învîș și recita o nouă poezie; astfel zecile la limba română era asigurată chiar dacă o mai încurca la teze ori la extemporale. Recita frumos, era îndeajuns.

I-am căutat prietenia și în scurt timp am devenit nedespărții. Eram porecliti „Orește și Pilade” sau „Frații siamazi”. Chiar și vacanțele le petrecam împreună, măcar pentru o săptămîna mă înfîntam la Tigoviste — din acest orăș era, fiul unui antreprenor — și, ca să fiu cu adevărat sincer, mai trebuie să mănturise că eram îndrăgîțat într-acesta și de faptul că avea o surioară, Lizi, tare drăguță. În ultimii ani ai liceului nu a fost premieră a Naționalului, sau a teatrului soților Bulandra, s-o scăpăm; ba au fost spectacole, pe care le-am văzut de două ori, chiar de trei ori, de sus de la „curcurigiu” de la galerie.

După terminarea liceului, spre toamnă, ne întîlnim pe calea Victoriei.

— Geo! De cînd ești în București?
— De asară. Peste trei zile am examen.

— Ce examen?
— Cum „ce examen”? La Conservatorul, la actorie.

— Bravo! Va să zică pînă la urmă l-ai convins pe tîică-tău.

— Păi se putea altfel? Tu?
— Am intrat în „Drept”. Tata mă vrea avocat, l-am răspuns cu un suspin. Mă privește picioș și pufnește în ris.

— Ce ar fi să te prezînti la tu?
— Eu?

— Eu avocat bun trebuie să aibă la bară prestată, glas sonor, dicțiune perfectă, gesturi elocvente. Numai așa poți fi convingător, altfel râmii avocat de duzină.

— Ha! nebun!
— Ha! mă! măcar așa, de haz!
— Și așa, de haz, peste trei zile m-am prezentat și eu la examenul de actorie. Candidatul trebuia să recite două bucăți, una de dramă, alta de comedie, iar la urmă să execute un exercițiu de mimică și comportare scenică. Învățasem la repezeală o poezie. Ca să par mai breaz, alesesem una din antologia sancrîtă. Nu-mi mai amintesc titlul și al autorului, doar primele versuri. Piesa de comedie, fabula „Boul și vițelul” de Grigore Alexandrescu, pe care o știam de prin clasele primare.

Pe atunci, „Conservatorul de muzică și artă dramatică”, „Institutul de teatru și cinematografie” de astăzi, se afla într-o clădire cu etaj — există și acum — pe strada Știrbei Vodă, în spațiile grădini Cismigiu. Holurile mari de la parter și de la etaj erau în întregime invadate de o puderie de tineri aspiranți la grațiile Thalici. Ne vîrîm și noi printre ei.

Examenul începea la nouă. După două ore se ajunge la litera C, deci intră în joc Costiniu Gheorghie.

— La țesut mă roșez spre el.
— Ei, cum a mers?
— În umfă! pieptul și-mi răspunde radios!
— Lovitură decisivă! — „Regina ostrogotilor” i-am făcut knock-out!
— După ora 12 imi vine și mie rîndul. Intr-o sală spațioasă, o estradă și jos, in

Clatin amărit din cap.

— Cum să fie? Au ris de mine cu gurile pînă la urechi!

— Peste cîteva zile, dis-de-dimineată, mă pomensească cu Geo.

— Am venit să te iau, astăzi se afixează listele.

— Du-te singur, eu nu mai am ce căuta acolo!

— Prea ai pus-o la inimă! Hai, mă!

— Putină mișcare nu-ți strică. Pe urmă fac cîntec. Sărbătorim!

— Adică te sărbătorim!

Totuși îl înșosec. Pe geamul ușii de la intrarea principală afixată lista. Întind gîtul peste alte capete. Citesc o dată, de două ori, și nu-mi vine să cred. Subsemnatul admis la clasa profesorului Ion Livescu. Costiniu Gh. respins.

A urmat o scenă ca ruptă dintr-o tragedie:

— Se poate o asemenea infamie? Eu, tatălui, recitatorul mult aplaudat al școlii, să rămîn de căruță; iar tu, un ageamiu, care abia poate înșira două vorbe bibilite, reușești? Să nu te mai văd înaintea ochilor!

Nici astăzi nu mă dumiresc din care pricină n-a izbucnit. Pesemne, ca să im-presioneze, s-a îmberegătit prea mult, cu abuz de mimică și de gesturi.

— Poftim!

— „Un bou, ca toți boii, puțin la similitudine...”

Abia rostisem aceste cuvinte și îl văd pe maestrul Livescu că întorcea capul spre Nona Ottescu, apoi spre Soreanu soplîndu-le ceva. Primul abia se stăpînește, al doilea nu poate și izbucnește în ris. Risul se propagă, întreaga comisie hohotește. Mă opresc descumpănit și imi ceretex țînta. Poate, cine știe... Nu descopăr nimic.

Vocea lui Nona Ottescu sună ca o scuză.

— Nu lua în seamă, continuă.

Retau bucata și cînd ajung la jumătatea ei aud din nou:

— Destul!

Urmează exercițiul de mimică și comportare scenică pe care mi-l dă Maria Filotti. Capul imi huieste, mă descurc cum pot. Cînd cobor de pe estradă mă împiedic de aceeași treaptă afurisită.

Afară mîntîmpină Geo.

— Ei, cum a fost?

Valentin Gustav

Valentin Gustav

GEORGE VIRGIL STOENESCU

Atita doar

O tu, iubito, asprul meu balans

Tocmit pe stele și albit în zar

In mingiere muzicală dor

O tu, iubito, asprul meu balans.

Dar tu ești gînditoare ca un cerc

Pe care l-am privit mereu deschis

In zei și praguri oprigul dichis

Dar tu ești gînditoare ca un cerc.

Atita doar, prea multe duioși

UN SCRITOR BRAILEAN

IULIU CEZAR SĂVESCU

ANTOLOGIA „DUNĂREA”

La Polul Nord

La Polul Nord, la Polul Sud, sub stela veșnic adormite, În lung și-n lat, în sus și-n jos se-ntind cimpini nemărginite, Cimpii de gheață, ce adorm pe așternutul mării ud, Cu munți înalți, cu văi adinci, la Polul Nord, la Polul Sud.

Cind dintre munții solitari îngâbeneste luna plină, Vărsind pe albul dezolat o cadaverică lumină, Se văd ieșind ai mării urși, cu ochi de foc, cu pașii rari, Cind dintre văile adinci, cind dintre munții solitari.

Și dorm adinc, și dorm mereu nemărginite polare, Iar din prăpăstii-adinci se-aude-o stranie vibrare, Și urși albi, înduioși, într-un oftat adinc și greu, Se-ntind pe labe de sidef și dorm adinc și dorm mereu.

Fise de dictionar literar

AN. R. BRĂILEANU

Despre Anastasie R. Brăileanu avem date puține și nesemnificative. Nu se pot face precizări asupra biografiei sale (despărțit doar din prezența numelui pe unele acte administrative) și, cu atât mai mult, asupra activității literare, consemnată în unele cercetări, ignorată în altele. După o afirmație a lui I. M. Ganea (Din istoria tipografiilor și presii brăilene, 1838-1866, în „Studii de istorie”, VII, 1968) An. R. Brăileanu s-ar fi născut în anul 1820 și a deținut, în ordine cronologică, cea de-a treia tipografie la Brăila. La puțin timp după bucurarea tipografiei, procurată de la bucureșteanul Ștefan Rasidescu, An. R. Brăileanu se îmbolnăvește grav de pareză fiind obligat, după cum arată I. Boerescu („Analele Brăilei”, XI, 1939, p. 47) să o lase în grija fiului său și foarte curând să o vîndă. Datorită acestui lucru nici activitatea de tipograf a lui Brăileanu nu este prea bogată și cunoscută. El este totuși amintit în lucrarea lui N. Crețu, Tipografiile din România, 1909, (ed. a II-a în 1912) din care s-ar putea trage concluzia că imprimăria a existat așea să devină, mai târziu, foarte cunoscuta tipografie Triunghi, de sub conducerea lui Pericle Pestemalioglu, binecunoscută pentru activitatea-i desfășurată de-a rîndul multor ani. În scurta perioadă cât a fost proprietarul tipografiei, An. R. Brăileanu a editat cartea Prudența și omul (1855, editia a II-a 1860), considerată de D. Iarcu (Bibliografia cronologică romană, 1850-1873, 1873) și de autorii volumului Bibliografia românească modernă Ed. Academiei, 1985, drept lucrare de autor, și Teatrul lumii, a lui M. Richter în privința căreia avem informații precise. Cartea lui Richter, o antologie de anecdote cu iz

Desene de Vesposian Lungu

Poetul polurilor

Prin destinul său tragic și impresionant, Iuliu Cezar Săvescu (1866-1903) a fost apropiat de Ștefan Petică. În viața de casă era a doua bucurare a circului chiar zvonul că, la plecarea lui Petică spre locurile natale, condamnat de verdictul unei boli implacabile, scaunul său din cafeneaua Kubler a fost ocupat de Săvescu. Viața celor doi contopire a visului cu realitatea, aspirația comună spre perfecțiunea poeziei, ca și copleșitoarea tăcere a posterității, aveau să fie surprinse memorabil de I. Minulescu în „Romanta marilor dispartuți”, deosebit de lor: „Și-urșii voastre retrăim / Ca și în viață / Cite un vers curat, / Din marele Poem, pe care voi / Ni l-ați plătit cu bulgări de noroi”.

Creștia poetică a lui Iuliu Cezar Săvescu are ca întreaga poezie modernistă a timpului, o valoare mai ales de document, de experiență, dar se află în cuprinsul ei accente și prefigurări memorabile care ne determină să o considerăm notabilă la nivelul începutului de secol. Poetul a fost martorul unei epoci dintre cele mai controversate pe planul ideologiei literare. Lipsa grupărilor literare ferm constituite, cu ideologie sau crez artistic omogen, perioadă puțin obiectivă, și-au pus amprenta asupra profilului poetic al lui Săvescu conturat în funcție de afinități și hazard. De aceea, Săvescu, ca de altfel majoritatea reprezentanților poeziei moderniste a momentului, a fost considerat fie simbolist (N. Davila, Al. T. Stamatiad, Lidia Bote, Zina Molcut) fie parnasian (M. Cruceanu, T. Vianu, D. Micu) fără ca prin aceasta să se aducă vreun prejudiciu operii sale. Nu au lipsit și calificative, enunțate din alte perspective. Poetul a fost numit,

Habent sua fata libelli

Despre „neșansa” lui Iuliu Cezar Săvescu de a-și vedea versurile strinse într-un volum sau scris mulți dintre memorialiștii contemporani cu poetul. Ilarie Chendi, care afirmă că „a văzut o sinură dată”, Nicolae Davidescu și Al. T. Stamatiad, de doisprezece și, respectiv, șaisprezece ani în momentul cînd Săvescu făcea eforturi și concesii pentru tipărirea versurilor sale, pretind, cu siguranța unor martori oculari, că „patru coli tipografice s-au prăpădit din lipsa fondurilor prin magazia tipografiei Carmen Sylva”, unde era programat să apară. Mai mult, el a difuzat larg această informație, de cite ori au avut prilejul să-l evoc pe poet, influențînd evident posteritatea critică.

Cu toate că fusese semnalat în necrologul din „Semănătorul”, II, 1903, nr. 9, pp. 143-144, volumul Poezii (Tipografia Carmen Sylva, strada Ateliului, 16, București, 1901) va fi „redescoperit” după mai bine de opt decenii (vezi „Convorbiri literare”, nr. 4, 1983, p. 10) și introdus în bibliografia lui Săvescu. Cele 64 de pagini tipărite în regia autorului reprezintă, în calcule tipografice, exact patru coli, însă nu poate fi vorba despre „incropirea” citorva exemplare, ca să se dea o ultimă și, desigur, meritată satisfacție poetului suferind. Citeva elemente esențiale infirmă această ipoteză sugerată la un moment de N. Davidescu. Primul este materializat de existența, printre manuscrisele ce provin din tipografia amintită, a unui caiet (B.A.R. mss. 2409) pe a cărui copertă interioară Săvescu a scris adresa tipografiei. Caietul conține, aproape în aceeași ordine, poeziile din volumul în discuție și-l considerăm a fi, cu certitudine, manuscrisul folosit de tipograf pentru imprimarea volumului. În urma lecturii lui rezultă că dimensiunea volumului trebuia să fie de patru coli tipografice.

Un al doilea element este la fel de edificator și, în plus, oferă amănunțite referințe la exemplarele existente și asupra modului în care au văzut lumina tiparului. Într-o scrisoare adresată ministrului Justiției, Săvescu se scuza pentru o eroare, creată nu din vina lui, privind numărul de volume pe care ministrul le cumpărase cu anticipație: „Cînd v-am trimis volumul printr-un om de încredere, fost funcionar la Cul-

de asemenea, un Arvers al poeziei românești pentru desăvîrșita sa La Polul Nord, la Polul Sud, care ar intruchipa toate virtuțile talentului său.

Cele peste două sute de poezii care s-au păstrat de la poetul brăilean se organizează tematic în mai multe cicluri inegale ca valoare și de surprinzătoare influențe. În descendență macedonskiană, Săvescu a cultivat în spirit autobiografic ideea creației și dramaturgiei în general, Săvescu afirmă cu pesimism și ironie: „Poezie, poezie / Mîndră și frumoasă este / Însă fără îndurare / Sărăciei ne jertfesc”. Dacă poetul aparține teluricii a cărui „adîncime” o percepce în primul rînd, poezia aparține celestului, orizont diafan transfigurată estetic în emoție și mister: „Arta versurilor clare / Fiica sacralului eter, / Și-a născut mai sus de cer / Dintr-un dor de nemurire / Dintr-o veșnică pornire / Spre albastru și mister”. Ea are caracter purificator și îmbracă de cele mai multe ori forma visului („Visurile de poet / Sint curate ca sonetul / Sint de raze un buchet”), înaltul fiind popărit și luminat: „Am văzut destule stele / Și-am sorbit destul senin / Sufletu-mi și-acum e plin”.

Refuzînd contactul cu viața cotidiană, în care „Toți poeții mici sau mari / Cu sau fără ochelari / De urșii albi înduioși, / Cersetorii literari”, Iuliu Cezar Săvescu devine în poeziile sale proprietarul unei lumi iluzorii, construită din sentimente și idei, cărora încearcă să le dea viață prin rafinamentul suzestiv, corespondențelor simbolice, versurile cu ajutorul fondurilor strinse din plata cu anticipație a volumului. Pentru a intra în posesia acestui „ajutor”, poetul a fost obligat să facă și o concesie de ordin artistic, dedicînd poezii contrabuabililor, care trebuiau să fie acordate pe placul acestora, ceea ce a dus la o lipsă de unitate a cărții. Lingă versurile poemelor Excelsior, La Polul Nord, Tanit, Prieteni, considerate cele mai reușite din întreaga operă, se află poezii de un gust îndoielnic. De altfel, nu lipsesc critici cu semnalat în creația săvesciană, răspîndite în multe publicații ale vremii, versuri memorabile coexistînd cu formulări banale.

Apariția volumului a avut un efect benefic asupra stării de spirit a poetului, care pășise prin această manieră o posibilitate de a face o nouă tentativă de tipărire, în volum, a versurilor și proiectelor sale. În fondul de arhivă cu numărul 1485 de la Biblioteca Academiei se află sumarul unei alte cărți cuprinzînd 46 de poezii și 7 lucrări în proză, pe care intenționa să le tipărească în formatul Nuvelistului, revista editată de poet împreună cu Bonifaciu Florescu. Intenția este marcată într-o scrisoare adresată unui potențial susținător, din care consemnăm: „Al doilea volum va apărea la 1 Noiembrie și, cu această ocaziune, mă simt cu deosebire onorat a vă dedica o poezie în semn de omagiu și recunoștință pentru sprijinul ce ați binevoit a-mi da, semnalînd alăturată listă. Numai datorită voastră va fi publicat înaintea celui de-al doilea volum, 12 iunie, 1902, București”.

Starea sănătății poetului, înrăutățită ireversibil, nu i-a permis realizarea îndrăznetului plan. Așa că el a rămas un proiect.

L. Micu

al tărnuirilor luxuriante. Acestor cicluri poetice, în care evadarea din real este totală, li s-ar potrivea mai adecvat denumirea de parnasione. Ele abundă în cuvinte rare, în denumiri mitologice sau nume proprii vechi, conțin o adăvărată betie olfactivă și florală (toate în linia obișnuită a poeziilor simboliste și parnasione din epocă), fiind din punct de vedere formal cele mai realizate. Imaginativ și a căldorilor printră singurătățile glaciare ale polurilor, realizînd cea mai frumoasă poezie din întreaga-i creație: „La Polul Nord, la Polul Sud, sub stela veșnic adormite / În lung și-n lat, în sus și-n jos, se-ntind cimpini nemărginite, / Cimpii de gheață ce adorm pe așternutul mării ud / Cu munți înalți, cu văi adinci, la Polul Nord, la Polul Sud / ...Și dorm adinc, și dorm mereu nemărginite polare, / Iar din prăpăstii-adinci se-aude o stranie vibrare, / Și urși albi înduioși, într-un oftat adinc și greu, / Se-ntind pe labe de sidef și dorm adinc, și dorm mereu”. Repetiții savante, imaginii desfășurate muzical, care însueșează o dezolare, înfinită (C. Clopșoaga) declanșează spontan fluxul emoțional spre o stare lirică unică. Sinestezia compară din îngemănarea fără de intermediu lucid a muzicalității, senzației, emoției și imaginii sensibile într-un turc capăt „somn”.

Prin alte creații, din perspectiva trăirii în conformitate cu estetica poeziei moderniste a subiectului, Săvescu aduce în fața cititorului o poezie a gesturilor ample, de o forță și monumentalitate rare, eliberîndu-se din imensa, fcutur care prevestesc, prin clamoare, psalmii argezieni („În umbră cu Satana, pe brinci m-așez la pîndă / Stau gata să izbesc” sau „Împacă-te cu mine, Doamne, / Sau dă-mă laudul păgînii”, versuri ce denotă existența unui prebacovianism („Pe casa mea pustie să cînte cucușia / Și fumul din făclie să-ntunece odaia / Iar eu să zac pe masă aproape putrezit...”) denotă posibilități lirice din păcate incomplet realizate.

Cu toate acestea, criticii și istoricii literari recunosc unanim că, prin stingerea sa prematură, lirica românească a începutului de secol a pierdut un poet talentat.

Lucian Chișu

„Grădinile imaginației”

Hotărît lucru, poemele în proză scrise de Iuliu Cezar Săvescu în ultimul deceniu al secolului trecut merită o lecitură nouă modernă. Cîtită astăzi, proza lui Săvescu conturează un univers coerent cu problematică modernă. În primul rînd trebuie semnalată unitatea de viziune și stil a textelor. Ele par a fi fragmente ale unei singure elaborații pe care autorul nu a avut nici curajul și nici vremea să o rotunjească. Cercetări mai recente au reus în circulația textelor celui cunoscut mai ales ca poet, dovedind prin acestea că Săvescu poate fi considerat un prozator de valoare, cu unele lucrări chiar surprinzătoare, apropiate prin manieră de proza poetică.

Mihai Zamfir (Proza poetică românească în secolul XIX, 1971) afirmă: „pînă la 1900 am desoperit o singură mare realizare în proză, poemul Pribegire. Cu această viziune simbolistă, construită după tiparele poemului în proză, proza noastră poetică manifestat o incredibilă intuiție”.

Scris la persoana întâi, textul surprinde trăirile naratorului între inferni și paradis, între pustul dragostei și „grădinile înflorite, pline de sopțiri de frunze, cîntări de paseri ale paradisului”. Drumul vieții și rătăcirile datorită unei singure ființe, care intruchipează iubirea angelică, imposibilă de atîns, dar generatoare de inefabile viziuni ale suferinței. Expresiile care sugerează infernul singurătății sint din sfera semantică a focului: „soarele dogoritor coboară ca o fiacără rotundă și văzduhul părea substantă tonită”, pustul este „calcinat”, „văzduhul ardea ca flacăra”. Elementele care ar putea să sugereze viața, copacii, izvoarele, tărnușile sint pustii. La celălalt pol, prozatorul-poet situează paradisul ca simțind al fericiții prin iubire: „Dacă ea m-ar fi iubit; dacă mi-ar fi aruncat o floare, din cerul senin al fecioriei (...) calea mea ar fi fost stropită cu raze”. Poemul, structurat exemplar, ilustrează universul epic al autorului.

Prin Iuliu Cezar Săvescu proza poetică românească, reliefată pe coordonatele fantastului, a lirismului de tip manierist, cu o foarte pronunțată pornire spre dihotomia, are un reprezentant important.

Viorel Coman

Curier BRAILEAN

Iuliu Nicolae Ceaușescu la promovarea politicii de pace și colaborare în lume, Epoca Ceaușescu, cea mai rodnică în împliniri din istoria patriei, Dezvoltarea economică-socială a județului Brăila în Epoca Ceaușescu au fost înfățișate la I.U.G. „Progresul”, Casa municipală de cultură și la sediul secției de istorie contemporană a Muzeului Brăilei. Biblioteca județeană „Panait Istrati” a organizat în sediul expoziția de carte Un om pentru oameni, un om pentru istorie, iar Cenzura județeană „Mihu Dragomir” o șchioare literară intitulată Un înn fierbinte conducătorului iubit. Un recital de poezie patriotică și revoluționară au susținut, de asemenea, membrii cenaclului Uniunii Scriitorilor „Panait Istrati” din Brăila, care, în fața unui numeros public, au prezentat creații omagiale.

● Luna Ianuarie a fost marcată de manifestările cu caracter larg cultural destinate omagierii zilei de naștere a tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, președintele Republicii. În fabrici și uzine, în toate instituțiile din cuprinsul județului acest important eveniment, atît de strîns legat de zorii României noi, pe care cu mîndrie patriotică îi numim „Epoca Nicolae Ceaușescu”, a avut un puternic ecou, ca de altfel în întreaga țară. Alături erau între eroii s-a intitulat spectacolul omagial desfășurat la sediul clubului uzinelor „Progresul”, spectacolul care și-au dat concursul formațiile reunite ale C.J.C.E.S. Brăila, C.J.U.T.C., Consiliului județean al sindicatelor, în ziua de 25 ianuarie.

Un recital de poezie patriotică și revoluționară - sub titlul Eroului omagiu au susținut în foaierul Teatrului dramatic „Maria Filotti” actorii brăileni (22 ianuarie) în timp ce la Cabinetul de științe sociale și politice din cadrul „Universitor-Progressul”, cercetătorii de la Muzeul Brăilei au susținut la 23 ianuarie un simpozion cu titlul Tara își omagiază conducătorul. Expunerii cu titlurile Contribuția României socialiste, a tovarășu-

Nicolae Iorga și „Analele Brăilei”

Urmare din pag. a 5-a

care Gh. T. Marinescu o considera „model...arătînd căi de multe documente se pot găsi în localitate, pentru reconstituirea trecutului istoric local” (Gh. T. M., Dări de seamă, recenzii, „An. Br.”, III, 4, 1931, p. 225). Tot aici menționăm cercetarea și publicarea însemnărilor de pe cărțile vechi ale mitropolitului Proilavului pe care N. Iorga le descoperă în 1929, la biserica Sf. Spiridon din oraș (N. Iorga, Însămări de pe cărțile vechi bisericii a Sf. Arhangheli din Brăila, „An. Br.”, II, 2, 1930, p. 5-6), documente care demonstrează „continuitatea elementului românesc...sub ocupație turcească” și îi inspiră sugestia de a se cerceta acta legăcii cărților (N. Iorga, Citeva legături românești..., „An. Br.”, VI, 1, 1934, p. 15-16), ca parte distinctă a artei medievale.

Intervențiile lui N. Iorga în paginile revistei nu urmăresc însă doar aspecte legate de metodologia cercetării istorice. Unele articole au conținut istoric și își propun să lămurească anumite probleme legate de Brăila. De exemplu, în articolul Cînd, cum și de ce s-a luat Brăila de turci, istoricul aduce în discuție un raport al lui Nicolae Sieniański, castelan de Bielz, căpitan de Halicz și de Kolomeia, datat 3 octombrie 1540, ce leagă data luării Brăilei de turci, de căderea Tighinei lui Petru Rareș și de dificultățile interne ale Țării Românești care nu i-au permis lui Radu Paisie să se apere („An. Br.”, V, 1, 1933, p. 6). Articolul în discuție oferă un model pentru interpretarea izvoarelor istorice de această factură. Alături, însă, Iorga se mulțumește doar să sugereze conținutul intim al documentului, ca în articolul Brăila în luptele lui Mihai Viteazul cu turcii, („An. Br.”, VIII, 1, 1936, p. 3).

Alte articole publicate în „Analele Brăilei” arată interesul lui N. Iorga pentru scriitorii brăileni, interes pe care dorește să-l trezească și intelectualitățile orașului (N. Iorga, Un scriitor brăilean necunoscut, „An. Br.”, X, 3-4, 1938, p. 4); sau oglindește, într-o formă artistică cu iz arhaic, Brăila văzută de el. Toamna tîrziu în vizită la Brăila, Iorga privește de pe terasa grădinii publice „gurile negre ale vapoarelor ce se odihnesc... pe Dunărea îngustă și albă ca argintul”, străjuită de „cîmlele albastru închis ale dealurilor Dobrogei” (N. Iorga, Brăila văzută de oamenii noștri de cultură, „An. Br.”, II, 4, 1930, p. 45). Iarna, pornește cu sania pe Dunărea înghețată spre Măcin, fiind impresionat de imaginile artistice unice: „pare că s-a prăvălit asupra unor uriașe palate de alabastru străveziu, urgia unui mare cutremur...” (N. Iorga, De la Brăila la Măcin pe Dunărea înghețată, „An. Br.”, V, 1, 1933, p. 7).

Orașul acesta, de care se pare că N. Iorga s-a legat sufleteste, era locuit, în vremea cînd s-a aflat sub turci, de „români de o vitejie și o rebardă deosebită”, peste care au venit apoi străinii (greci, italieni, evrei etc.) dornici să facă avere, străinii care și-au lăsat inima și gîndul lor în alta parte și care nu simt româneste. (N. Iorga, Caracteristice ale brăilenilor..., „An. Br.”, III, 2, 1931, p. 67). Tocmai aici vede Iorga rolul de excepție al culturii naționale la Brăila, acela de a-i face pe greci să uite Elada. Avem aici explicația prezentului omului politic, N. Iorga, la Brăila, precum și a mișcării culturale inspirată de el aici, care peste ani va reuși să topească într-un tot populația brăileană, făurind „noua Brăila românească”.

● În decembrie 1986 la noul sediu al Galeilor de artă a fost deschis Salonul de iarnă (picură grafică) al artiștilor brăileni, majoritatea membri ai Uniunii artiștilor plastici din R.S.R. Au expus din lucrările lor Traianăra Adăscălești, Constantin Boer Dondoș, Teodora Constantinăscu, Vasile Gaiță, Ion Gaiță, Vesposian Lungu, Nicolae Mitrofan, Nicolina Mitu, Angelica Moscu, Ioana Muscașu, Gheorghe Naum, Ion Zăvoaru, Salonul s-a bucurat de atenția criticilor de specialitate culegînd în presă frumoase aprecieri.

● Panait Istrati, note contemporane se intitulă cartea recent apărută la editura Editura din Alz-en-Provence în colaborare cu asociația Les Amis de Panait Istrati. La apariția acestei lucrări un rol important a avut și Fondul internațional pentru promovarea culturii (UNESCO). Comisia națională română pentru UNESCO, alte foruri culturale. Volumul cuprinde studii și comunicări referitoare în opera și viața lui Panait Istrati, desfășurate la Paris, Nisa, Valențea, cărora li se adaugă o Anexă privind Căntăreanul Istrati în Franța, România și Grecia. Raportorul pentru România și Grecia, publicistul Alexandru Taleaș, prezintă succint și cîntăreanul brăilean.

● Trei dintre membrii Cenaclului „Panait Istrati” din Brăila al Uniunii Scriitorilor sint prezentați în volumul colectiv de proză Debut 86, (Editura Cartea Românească, 1986). Acestia sint brăileni Vasile Datecu și D. C. Munteanu, lor adăugîndu-li-se talonișeanul, cooptat în cenaclu, Mihai Vîșoiu. Dacă ne gîndim că la înființarea acestui cenaclu format din scriitori cu un volum sau două și din tineri talenți, aflați, cum se spune, în anticamera editurilor, scopul enunțat de Dumitru Radu Popescu, președintele Uniunii Scriitorilor, și de Fănuș Neagu, președintele de onoare al cenaclului, era promovarea tinerelor talente, se poate spune că efectul înființării cenaclului brăilean a fost salutar.

L. C.

Pe atunci, adică în anii '58-'59, Narcisa Mercan păstra încă acel aer de tinerețe nestăvilită. Zărită din profil avea un nas prominent, — ca o cheie! — îi trecea prin minte lui Amos Corinda — Nu știu de ce, dar parcă în întregime femeia asta ar fi o cheie. — Mă examinezi ca pe o insectă? îi întrebuse cugetarea. — Pentru că semeni cu o cheie. — Poate, se amuză ea. Profilul meu zîmțat... Cit mai rămi în Z? — Pînă miine. — Atunci ești invitatul meu pe diseară la premieră. — Se despărțiră luminoși, parcă s-ar fi cunoscut demult.

Spectacolul era de o plăcintă prelungită dincolo de umitele oricărui bunsimț. Concepția regizorală, de un modernism ostentativ, a Narcisei Mercan, se lăbăra la fiecare pas, la fiecare replică, de opoziția unui spirit conservator, o inerție viscoasă, grea ca plumbul topit. — Ce erau oare personajele de pe scenă decât acele forme bizare pe care le ia metalul înzescendesc aruncat în apă, întepind în ipocrite din cele mai ciudate. Ca în povestea aceea a lui Ion Creangă — cu „sfiriacul”... Sfiriacul, abureau o clipă și rămăneau simple jocuri ale hazardului.

— Asta nu e modernism, asta sînt idei bețege, diforme. — Nu-i spusese direct ce crede, la masa festivă plină de oaspeți poezici, dar ea îi simțiră insatisfacția.

— Teatrul are o treabă îmbătrînită, sclerozată, ce vrei? Ne-ar trebui o gardă tină. Nu se poate compara cu ceea ce am izbit să realizăm la Cluj.

Se simțea în vocea ei iritare. — De ce se scuza în fața acestui halda? — Ești cam pretențios, ba chiar obraznic, lipsit de politețe, tovarășe Conte minier, sau minier Conte.

— Sînt un individ imposibil, recunoscu. Dar între tine și acest spectacol mediocru vād o incompatibilitate. Fruntea lui Corinda era brăzdată de cute adînci, avea o expresie îndurerată.

— În prag, în extremitatea opusă a încăperii se lăvă silueta bizară, semănînd cu un schelet de cal, a profesorului Barit.

— Înaintă spre Narcisa solemni și îi depuse în brațe un imens buchet de lilace alb.

— Lilace în acest anotimp? aplaudă femeia. — De aproape Amos surprinse puterea ochilor acestui om, ochi de un negru aprins, dacă se poate spune astfel, săgetători, intrucît îi simțea sîrindelul-te. Era de o urticitate leșită din comun, absolut remarcabilă. Tocmai acestă înăă era punctul tare al fizionomiei profesorului.

— Vlaicu Barit, marele psihiatru I exclamă remprosperată Narcisa.

— Dumnealui, continuă ea, atîngînd umărul lui Amos Corinda, e genial de care țiam vorbi.

— Numele Corinda implică o întreagă istorie, începu iscoditor, curios, psihiatru.

— Ca de altfel cel de Barit — replică Amos. — În ce mă privește, e simplă coincidență.

— Referitor la domnul Corinda, nefiind o coincidență, nu e deloc simplu — completă Narcisa Mercan, cu tîlc.

— Mă interesat proza din Zenit. Al moștenit probabil de la bunicul dumitale, Inocențiu Corinda, sentimentul istoriei, viziunea asupra cinismului imperiilor, o anume ciudată melancolie în aprecierea evoluției societății.

— Nu sînt deosebit un strop căzută într-o mare poluată de excrementele evoluției.

— Mă consider, spun asta cu orgoliu, un picur de puritate, o lacrimă nealterată, singură, izbușită dintr-o durere adevărată. Am a spus, cum ai observat dumneavoastră, domnule profesor, o grămadă de sarcofage, de cripte, de morminte, de ruine, de biserică. Dar aceste resturi de construcții aparent moarte, de pietre funerare, sînt doar coaja unor impresionante construcții de suflet, invizibile la o scrutare superficială. Populul acesta n-a fost o masă amorțită de serbi, de serbi, de sclavi. Degeaba s-a încercat anularea filinței sale de-a lungul unui mileniu. El a dat frunziș, eroi, a zidit Școala Ardeleană...

Narcisa Mercan îl intrerupsese monologul: — Sții, Vlaicu, Amos Corinda are un orgoliu, aș spune exagerat, desigur fără să-l jignesc, al ruinelor.

— Cine nu are ruine, nu are trecut, nu are istorie, adăugă Corinda categoric.

— Inoportun, cum s-ar zice — ca musca-n lapte — căzu punctul de vedere al lui Raul Cutlîțu!

— O arămadă de pietre! Să fim serioși, să nu fetizăm moastele. Ce-ți închipui dumnea-ta, tovarășe Corinda, că singele abstrahu îți dă drepturi mai mari? Singele tău e un fost o masă amorțită de serbi, de serbi, de sclavi. Degeaba s-a încercat anularea filinței sale de-a lungul unui mileniu. El a dat frunziș, eroi, a zidit Școala Ardeleană...

— Nu va mai ostentî să mă analizezi, spuse Corinda cu amărăciune. Sînt exact așa cum par: cel mai zănată dintre fiii tătăului meu.

— Ce părere ai despre acest Corinda? — îl întrebă mai tîrziu Narcisa pe Barit.

— Psihiatrul trase adine din pipă și spuse: — O personalitate extrem de accentuată, un simplu brînci al destinului i-ar putea nimba cu laurii paranoiei, așadar, vādît megaloman, nevropat și de bună seamă masochist.

— Nu însă la soarta lui mă refer cînd diagnostichez astfel, ci la tine.

Narcisa Mercan ridică spre referența a umire. — Omul acesta te atrage, nebunia lui, curajul său disperat te-au prins. Te avertizez — ca prieten — ca specialist în maladii psihice și cu-noscător al repercușiunilor sociale ale curajului etic exagerat: e un joc riscant.

— Cum îți s-a părut premiera? întrebă din senin Narcisa.

— Censuș.

— Liliacul nu înflorește în acest anotimp, spuse femeia mingînd petalele, respirînd cu nesăț miresma aceea exotică, ireală.

omulet între două vîrste, Cuiuțki, cu fața bolită de cute mărunte, grăseind cu un accent neidentificabil. Unii spuneau că e originar din Constanța, dar nu se știa care, cea de la Marea Neagră sau cea de pe malul Lacului Boden? Alții îl dădă din Alexandria, Alexandria sau Alexandria? ... Cea eglepăană, ori a noastră, de la Dunăre? Mă, fără gîț, fără talie, căcînd anevoase, lăbărțat, din pricină că suferea de „Platfuss”, își băga nasul unde nu-l fierbea oala, cu un aer atotștiutor.

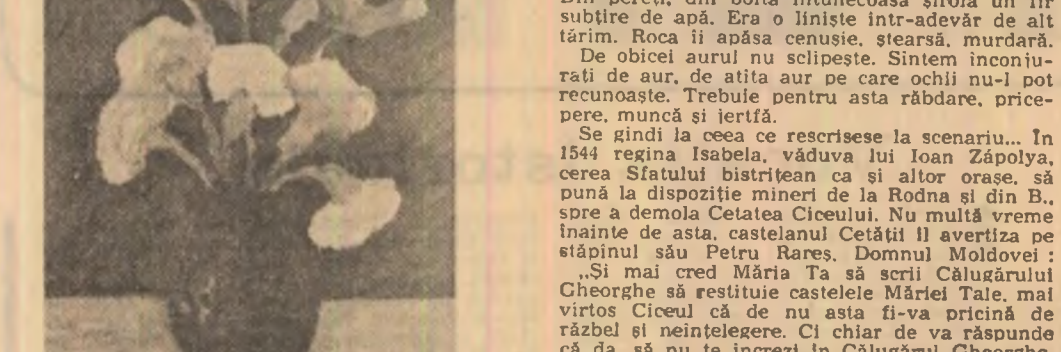
— Tovarășul Cuiuțki e metodist la Casa de creație, sublinie cu o malicie ironică Narcisa Mercan — o competență universală în toate materiile, știe prescrie cu necesă precizie rețete pentru reușita oricărei seșine, a oricărui spectacol de teatru, articol de ziar, pentru vindicarea constipatelor ulei de ricin ori sare amară.

— La fel cum apăruse, Cuiuțki dispăru fără vreo explicație, fără vreo scuză.

— Si-a ținut discursul de rigoare, comentă profesorul Barit.

— Trebuie absolut, astfel de specimene își fac apariția în momentele tulburi de tranziție, vă asigur că suferă nu numai de „Platfuss”, ci, mai grav — de „Platkopf”.

— Acest gnom, suspină Corinda, e un exemplar aș zice nevinovat, puțin primedios pe lingă forțele maligne ale prostiei violente!

Octavia Berco: „Flori”

Cînd sînt ultragiat pentru bunici și părinți, nu-mi rămîn decît acești bunici și părinți, ei bine, sînt îndreptățiți, mă simt chiar mîndru să-l sfidez pe toți dușmanii rațiunii prin ruinele mele.

— Intr-un costum bine croit din stofă englezească, cu nodul lui Adam jucîndu-i nervoz deasupra nodului impecabil al cravatei de mătase, psihiatru îl studia cu un interes pur profesional.

— Acest Conte în pufocăi, așifund un aer prolețar, un contrast deconcertant în raport cu înfățișarea sa, era o apariție șocantă. Ovalul feței, gesturile deșajate, un anumit mod de a privi deasupra oamnilor, nu aveau darul de a atrage simpatii.

— Nu va mai ostentî să mă analizezi, spuse Corinda cu amărăciune. Sînt exact așa cum par: cel mai zănată dintre fiii tătăului meu.

— Ce părere ai despre acest Corinda? — îl întrebă mai tîrziu Narcisa pe Barit.

— Psihiatrul trase adine din pipă și spuse: — O personalitate extrem de accentuată, un simplu brînci al destinului i-ar putea nimba cu laurii paranoiei, așadar, vādît megaloman, nevropat și de bună seamă masochist.

— Nu însă la soarta lui mă refer cînd diagnostichez astfel, ci la tine.

Narcisa Mercan ridică spre referența a umire. — Omul acesta te atrage, nebunia lui, curajul său disperat te-au prins. Te avertizez — ca prieten — ca specialist în maladii psihice și cu-noscător al repercușiunilor sociale ale curajului etic exagerat: e un joc riscant.

— Cum îți s-a părut premiera? întrebă din senin Narcisa.

— Censuș.

— Liliacul nu înflorește în acest anotimp, spuse femeia mingînd petalele, respirînd cu nesăț miresma aceea exotică, ireală.

fletul din trei cai. Pircălabul Corinda nu mai era un om tinăr. Atunci însă, în zilele de după întrederea cu Martinuzzi, încadrîndu-l-oada că cum i-ar fi mîna — flori de cires. Descăleca pe culmea Băbghului, prînci calul și privi. Ochii îi se împăiențiră de lacrimi, lacrimile acelea mari, limpezi, îi aproară Ceteata de parcă n-ar fi fost peste șapte vād, ci la un pas, încît o putea atînga cu mîna. Era schimbat — parcă zece ani ar fi trecut viscolind asupră-l. Încit strălerii de la poartă abia izbuciră a-l recunoaste.

Goli odăile, cămările, risipi lucrurile de la casele celor din cele 60 de sate ale domeniului. Mureș, copiii săi avuți. Îl așeză în concul său din B., așa încit a treia zi cînd se înfățișară strălerii cu însemnele răposatului rege Ioan și ale reginei văduve Isabela, Ceteata era o văgăună cît jumătatea cerului, numai bună de cub pentru pasărea aceea uriașă numită Rădă, dintr-una din multele povești ale cîrții Halyma.

Dintr-o Hîteră purtată între doi cai, coborî lezuțul Ferrari.

Acest „Signore Secretario” părea mai degrabă o felucană în vestimenta de bilat. Avea înfățișare mers înalt, cu soldii de curvîștină. Călugărul efeb, însoțit pretutindeni de cîțiva băietandri — dintre care unul îi ducea într-un coș mîndrea și vinul, altul hîrtzoagele, călimările, penele de gîscă, iar al treilea toatele izmenele de schimb și lucrul stă seos din sin un peracian prăjînit pe care convenit lăcasulul feritice Fedoare Maria din Cluj-Mănăstur, întocmise planul exact al „drepturilor de stăpînire din pertinențele Cetății Ciceului” — „ad iurium possessionariorum pertinetium castrî Chvchvo”.

— Trîmbează cu mîna mare bășileșilor din B. și de la Rodna Veche. Mizgăli cu tîntă roșă planul fortificațiilor, se plimbă pe metereze gesticulînd cu gesturi de fătălu în stînga și în dreapta, pînă cînd totul fu întocmit pînă în cele mai mici amănunte.

— Găvaterii și o multime de pedestriime înconjură cam pret de o lezhe creasta Ciceului.

— Peste un ceas începem, Signor Comite! — îi explică în graiul său elegant Ferrari.

Fără să-i răspundă, Corinda se îndreptă spre poartăul foisorului mare. Curînd apoi, în lumina încremenită a cîmîrîi de vară, deasupra Cetății Ciceului se ridică flamura cu zimbru a Tării Moldovei.

Din fridole bastioanelor bubuiră tunurile, din adîncii vādîi răspunde buciemele olășelor.

— Pircălabul Corinda stă seos din sin un peracian prăjînit pe care convenit lăcasulul feritice Fedoare Maria din Cluj-Mănăstur, întocmise planul exact al „drepturilor de stăpînire din pertinențele Cetății Ciceului” — „ad iurium possessionariorum pertinetium castrî Chvchvo”.

— Trîmbează cu mîna mare bășileșilor din B. și de la Rodna Veche. Mizgăli cu tîntă roșă planul fortificațiilor, se plimbă pe metereze gesticulînd cu gesturi de fătălu în stînga și în dreapta, pînă cînd totul fu întocmit pînă în cele mai mici amănunte.

— Găvaterii și o multime de pedestriime înconjură cam pret de o lezhe creasta Ciceului.

— Peste un ceas începem, Signor Comite! — îi explică în graiul său elegant Ferrari.

Fără să-i răspundă, Corinda se îndreptă spre poartăul foisorului mare. Curînd apoi, în lumina încremenită a cîmîrîi de vară, deasupra Cetății Ciceului se ridică flamura cu zimbru a Tării Moldovei.

Din fridole bastioanelor bubuiră tunurile, din adîncii vādîi răspunde buciemele olășelor.

— Pircălabul Corinda stă seos din sin un peracian prăjînit pe care convenit lăcasulul feritice Fedoare Maria din Cluj-Mănăstur, întocmise planul exact al „drepturilor de stăpînire din pertinențele Cetății Ciceului” — „ad iurium possessionariorum pertinetium castrî Chvchvo”.

— Trîmbează cu mîna mare bășileșilor din B. și de la Rodna Veche. Mizgăli cu tîntă roșă planul fortificațiilor, se plimbă pe metereze gesticulînd cu gesturi de fătălu în stînga și în dreapta, pînă cînd totul fu întocmit pînă în cele mai mici amănunte.

— Găvaterii și o multime de pedestriime înconjură cam pret de o lezhe creasta Ciceului.

— Peste un ceas începem, Signor Comite! — îi explică în graiul său elegant Ferrari.

Fără să-i răspundă, Corinda se îndreptă spre poartăul foisorului mare. Curînd apoi, în lumina încremenită a cîmîrîi de vară, deasupra Cetății Ciceului se ridică flamura cu zimbru a Tării Moldovei.

Din fridole bastioanelor bubuiră tunurile, din adîncii vādîi răspunde buciemele olășelor.

— Pircălabul Corinda stă seos din sin un peracian prăjînit pe care convenit lăcasulul feritice Fedoare Maria din Cluj-Mănăstur, întocmise planul exact al „drepturilor de stăpînire din pertinențele Cetății Ciceului” — „ad iurium possessionariorum pertinetium castrî Chvchvo”.

— Trîmbează cu mîna mare bășileșilor din B. și de la Rodna Veche. Mizgăli cu tîntă roșă planul fortificațiilor, se plimbă pe metereze gesticulînd cu gesturi de fătălu în stînga și în dreapta, pînă cînd totul fu întocmit pînă în cele mai mici amănunte.

— Găvaterii și o multime de pedestriime înconjură cam pret de o lezhe creasta Ciceului.

— Peste un ceas începem, Signor Comite! — îi explică în graiul său elegant Ferrari.

Fără să-i răspundă, Corinda se îndreptă spre poartăul foisorului mare. Curînd apoi, în lumina încremenită a cîmîrîi de vară, deasupra Cetății Ciceului se ridică flamura cu zimbru a Tării Moldovei.

Din fridole bastioanelor bubuiră tunurile, din adîncii vādîi răspunde buciemele olășelor.

— Pircălabul Corinda stă seos din sin un peracian prăjînit pe care convenit lăcasulul feritice Fedoare Maria din Cluj-Mănăstur, întocmise planul exact al „drepturilor de stăpînire din pertinențele Cetății Ciceului” — „ad iurium possessionariorum pertinetium castrî Chvchvo”.

— Trîmbează cu mîna mare bășileșilor din B. și de la Rodna Veche. Mizgăli cu tîntă roșă planul fortificațiilor, se plimbă pe metereze gesticulînd cu gesturi de fătălu în stînga și în dreapta, pînă cînd totul fu întocmit pînă în cele mai mici amănunte.

— Găvaterii și o multime de pedestriime înconjură cam pret de o lezhe creasta Ciceului.

— Peste un ceas începem, Signor Comite! — îi explică în graiul său elegant Ferrari.

Fără să-i răspundă, Corinda se îndreptă spre poartăul foisorului mare. Curînd apoi, în lumina încremenită a cîmîrîi de vară, deasupra Cetății Ciceului se ridică flamura cu zimbru a Tării Moldovei.

Din fridole bastioanelor bubuiră tunurile, din adîncii vādîi răspunde buciemele olășelor.

— Pircălabul Corinda stă seos din sin un peracian prăjînit pe care convenit lăcasulul feritice Fedoare Maria din Cluj-Mănăstur, întocmise planul exact al „drepturilor de stăpînire din pertinențele Cetății Ciceului” — „ad iurium possessionariorum pertinetium castrî Chvchvo”.

— Trîmbează cu mîna mare bășileșilor din B. și de la Rodna Veche. Mizgăli cu tîntă roșă planul fortificațiilor, se plimbă pe metereze gesticulînd cu gesturi de fătălu în stînga și în dreapta, pînă cînd totul fu întocmit pînă în cele mai mici amănunte.

— Găvaterii și o multime de pedestriime înconjură cam pret de o lezhe creasta Ciceului.

— Peste un ceas începem, Signor Comite! — îi explică în graiul său elegant Ferrari.

Fără să-i răspundă, Corinda se îndreptă spre poartăul foisorului mare. Curînd apoi, în lumina încremenită a cîmîrîi de vară, deasupra Cetății Ciceului se ridică flamura cu zimbru a Tării Moldovei.

Din fridole bastioanelor bubuiră tunurile, din adîncii vādîi răspunde buciemele olășelor.

— Pircălabul Corinda stă seos din sin un peracian prăjînit pe care convenit lăcasulul feritice Fedoare Maria din Cluj-Mănăstur, întocmise planul exact al „drepturilor de stăpînire din pertinențele Cetății Ciceului” — „ad iurium possessionariorum pertinetium castrî Chvchvo”.

— Trîmbează cu mîna mare bășileșilor din B. și de la Rodna Veche. Mizgăli cu tîntă roșă planul fortificațiilor, se plimbă pe metereze gesticulînd cu gesturi de fătălu în stînga și în dreapta, pînă cînd totul fu întocmit pînă în cele mai mici amănunte.

— Găvaterii și o multime de pedestriime înconjură cam pret de o lezhe creasta Ciceului.

— Peste un ceas începem, Signor Comite! — îi explică în graiul său elegant Ferrari.

vintilă ornaru

Ilustre Edgar Poe

Ilustre Edgar Poe, nu mai ești singur; în noaptea la e-acum și noaptea noastră și corbul tău imi crăncăne-n fereastră în ritmu-i cunoscut și-ătit de sigur.

Putea de bună seamă să-mi lipsească, mi-ai fi crescut în stîmă, vă asigur, dacă un amănunt banal, desigur, nu m-ar fi repetat pe dumneavoastră

în incropirea mea de vis și carne, părelnic schit de sîntă mîntuire... O, amintirea ei mă poartă-n coarne

prin labirintul fărâ de leșire și corbul imi repă, în șoapte, că s-a făcut ca-n Dumneavoastră noapte.

Busolei

În setea lor de larguri îndrăzneții te-au inventat și au crezut în tine ca-ntr-o zeită cu puteri divine gata oricînd să-i dea zări noi vieții.

Ai coborît cu capu-n șea destine, Pămîntului i-ai năruit porții și-ai trimis tu mai spre larg porții noi stabilitive-n lume să declina.

Caribde, Scyle amenințătoare și Finis Terra hărăzilor auguste, mai rele ca o climă-nogrozitoare,

ca bezna locuțelor lacustre, sub tirania ta biruitoare s-au prăbușit definitiv în mare.

Paradox

Am vrut la Roma și-am ajuns la Roma, un vis mult împlinit mi-a fost Parisul. Pe Nil de năzui pot să văd Ibsen, ori unde-au fost Gomora și Sodoma.

Ca o cafea de mare praf și visul, clipă de clipă-i savorez aroma, dar și perid cînd print, cu toată goma, mă cheamă-n țări pereche cu abusul.

De vreau pot să ajung și-n Peru unde, mi-a spus un bun prieten, e un plaur cum cit Olonda-n care se ascunde

un hipodrom cu armăsari de aur I La mine insuși nu pot eu pătrunde, mi-ajunge cîtea un bizar centaur.

Meșterului din Mainz

Azi Gutenberg imi este sînt patron... Des mîrut de tușuri și corvoadă în Domul inimii etne să șadă cu vîngolcu-n mină drept amvon.

Noapțile mele de Șeherezadă isi au ca rugul aurit tron, El insuși lumii le-a trimis plocon, lălele negre-n pașiiți de zăpoadă.

Fără de El ar fi rămas uitate, cel mult doar prafu ar trîncăni de ele ca valurile de singurătate

Sonet lingă o pipă

Nu mai fumez. Fumatul nu-mi mai spune șeherezade sînte cu diuimul. Nu-mi mai împung Irodade fumul cu virful de pantof cînd rod alun.

Neparfumat de opium parcă drumul nu mai e drum. Acoperit de dune nu mai găsesc califii să-i adune din ce-o rămas, ca într-o pipă, scrumul.

Cu ce să-nzur o vreme pluvioasă? I Cu ce să-mi mint cînd vine El, desertul? I Pe cînd fumam eram mereu ocasă,

mai mult precus ori mai mult incertul. Pe fumător pe ce temeuri certu-l? I Regretul ori invidia m-apasă? I

plastică

La răscruce de drumuri

Foarte curiosă această expoziție a lui Adrian Stoenică, din galeria municipală, greu de apucat de un capăt sau de judecat în funcție de un criteriu stabil. Modalități și viziuni practicate pe parcursul unui veac întreg de pastel colorat în cuprinderea ei fără să se agluti-neze într-o sinteză. Totul pare un inventar de motive și un exercițiu pe teme date. Sau un efort obstinat al artistului de a dovedi că știe și poate, și așa, și altfel, dar mai cu seamă în felul capabil să satisfacă un gust mediu. Dar abia de acum înainte, departe de a se simplifica, lucrurile devin complicate, fără a fi și confuze.

Gustul mediu! Iată o mare necunoscută a tuturor timpurilor, dificil de intuit și de mulțumit pe tărîmul artei. Cu snobismul, îndoește, conversația se poartă pe limba lui, ușor de descompus într-un cod de o simplitate flagrantă, uneori de-a dreptul rudimentar. În schimb, în fața gustului mediu artistul ezită ca și cum ar fi ajuns înaintea unui sfînc impenetrabil și rece, cînd încapă înăuntru, cînd capricios, generos și avar totodată. Emo-

muzică

Disc de autor

Stoenică pare venit de pe altă lume, în accepția tonică a ipostazei lui insolite. Patimile încise în jur nu-l ating, controversate nu-l obligă la mimetism sau la atitudine, semnătatea sa pur și simplu intrigă, dacă nu înțelegem că nu este înscenată. Acesta se arată a fi și temeiul în virtutea căruia putem afirma că despărțirea de ape, în ceea ce îl privește, va veni neîndoielemic și va alege din toate deschiderile sale de azi, destul de neclare.

Desigur, lirismul este o dimensiune a pastelurilor expuse, de neignorat și nereprimabilă într-un viitor apropiat. Din punct de vedere tehnic, artistului îi reușesc în mod deosebit transparentele. Peisajele și naturile statice îi pledează cu mai multă elocvență talentul decît portretele lovite de o manieră excesiv fotografică. Astfel, un număr de repere se conturează, desigur, și puțin ca să ne îngăduie o opțiune fermă și, implicit, să susțină un îndemn categoric într-o direcție sau alta.

Concluente doar în măsura în care divulgă o vocație incontestabilă, pastelurile din galeria municipală ne așază înaintea cazului clasic al unui tinăr artist la răscruce de drumuri. Numai atît: curajului, prin teama exagerată că va greși, îl mai poate împiedica pe Adrian Stoenică pe cărarea spre ziua de mine. Orbire cu ochi larg deschis, pictura a fost și rămîne temeritate.

Mihai Pelin

Disc de autor

Disc de autor

posibil de descris (rezumat), făcînd trimiterile la ceea ce, de pildă, Pascal Berciu a înțeles prin „profil” tematic. De altfel, Tiberiu Olah a teozizat cu maxim interes această fațăță a muzicii enesciene, reconstituind modul în care specifice heterofonie enesciană este reductibilă la cîteva primare și organice alcătuirii sonore, generatoare. (Nu minimalizăm prin aceasta cealaltă direcție, a dezvoltării spiritului melodic enescian; să o numim direcție „sintetică” așadar, în opoziție cu direcția „analitică” de la care se revendică Tiberiu Olah). De asemenea, modul de tratare „pe verticilă” este de factură enesciană: autorul suprapune diferitele configurații ale celulelor „primordiale” în texturi, în heterofonii dense (cărora un anumit fundament armonic-modal nu le este străin), alternîndu-le cu momente rarefiate, monodice chiar, în cel mai bun spirit al Suitei a III-a, de pildă. Mai departe însă, ar fi fortat să vorbim de strictă descendență ideatică în „reperul” amintit: lui Tiberiu Olah îi sînt caracteristice motivele investite cu, să-i spunem astfel, calitatea de semnal (de incipit melodic), care se regăsesc mergînd pînă la muzica sa de film — o anumită simulare „impulsiu initial” — lui Tiberiu Olah, Apoi, scriitura orchestrală în genere ascultă de principii proprii, subsumîndu-se unei maxime varietăți

Viorel Crețu

POSTA REDACTIEI de Ion Gheorghe

NICOLAE DOBRE: Pentru Antologie: Toamna, Veghe prometeică, Detaliu în șantier.
ION GABRIEL: Mărturisire, "Mă simt / ca un gând / ce se despică în două" / ca să presare-amintiri / peste umbra ființei tale / încercând s-o rețină / ca pe o mătură / a viitorului / meu. "Sărut / într-o zi / am încercat să sărut / umbra părului tău, ce cădea / pe-o petală detrandafir / M-am aplecat ușor, și din gresăală / și-am sărutat buzele / Atunci am tresărit, și / visul s-a destrămat / M-am trezit / stringind cu brațele universul / la piept / și cu un gest de / petală detrandafir. / Citiți poezie mult de bună și bună demult. Mai trimiteți.

NICOLAE ROȘIANU: Nici inscripții, nici vreo altă poezie.
ANDREI POPOSCU: "Era duioasă ca plingerea / mută, surdă și ca o părere / insetind și pieritoare ca marea dragoste / ... sau poate numai gândul ei / ...". Sigur, dar nici vorbă, despre celelalte poezii.

CONSTANTIN FLORESCU: "Nelinștează tmi dă tirocale / picătură cu picătură". Aveți toate motivele: poemele, că nu sint.

G. D. STAN: Voi da rost? / Pe străbunii mei / n-ai cunoscut / le-am văzut doar chipurile încrustate / pe efigia serii / dar iată, acum / simt / în mine cum ară / peste coarnele plugului aplecat / destelenindu-mă / pămint ce am fost prină acum / al nămănu / fericiții și simt cum / ară în mine / mai cistigind o palmă de loc / mai lărgindu-și locul sub soare / deșteptându-mă / voi rodi? / În rest, cum ziceți, dar Triumful cenșur ar fi titlul unei cărți.

VIOLETA ANTONESCU: Din Căltătorie în Univers: "Din cuvint, cuvint răsare / și mie-e floare umbră mare / Și cărare neimplinită / Floartă gindul grea ispită / ...". Dar și ziua e-o umire / Roadă nouă pentru fire / Luna cerul

totdeauna plină la orizont / și de n-ai să mai primești ziua bună / pe unde treci / te-o mere încă șapte ani acasă. Este prea bine, dar nu vă fandișiti mai mult, ca în motto, că rămâneți șul de strimbăciuni.

BENA IOSIF: În bilețele ziceți: "Sint un iubitor fervent de literatură, în special de poezie. Am creat atita cit, ceea ce reflectă gindurile și sufletul meu, înseamnă vers, cistigând să fiu cu mine insumi, în fiecare vers. Nu stiu cii din ceea ce am gindit și scris, se cheamă volorare. De aceea, vă rog să vă dați părerea, sfătindu-mă." Vă sfătui și luți-ne părerea: rămâneți și fiți iubitor și chiar fervent. Dar nu de poezie.
BACOV LUCIAN: "Lasă-mă să mor / Mingiat cu viață / Să curg din Izvor / Gindind la verdeață". Faceți ce credeți, ce doriți: sinteti tinăr și-ați putea întocmi lucruri folositoare semenilor, dar verdeață de verdețuri, pe la piață și cu prețuri.

GABRIEL AVRAM: Ziceți, în scrisorici: "Imi îngădui, cu permisiunea dv. să vă trimit cîteva poeme din toată inima, că prin ele pot măcar dovedei que je ne suis pas. Je dernier des hommes. Attit." Cu deplină răspundere vă zicem și noi: faceți-vă de-un contabil, agronom și veți fi destul de om.

NITA CODIN: Vă cităm: "Niște poezii ca niște încercări de frumos. Poezia este un fenomen intim (desigur, un truism). De aici o anumite reticentă. Și tot de aici încercarea preziciei. Îndepărtându-ne de imitalitatea noastră, avem mai mare nevoie de ea. A spune cuiva "poezia ta" înseamnă să rămiți sursă sufletească. A o păstra însă numai pentru tine înseamnă poate o dovadă de sărăcie sufletească, înseamnă că izvorul este fără putere și nu poate să împingă apele. Se formează doar o mlaștină lenșă. Las aceste încercări de poezie, să se descurse singure. Se? Nu se? Răspundem și noi, cum putem: încercările, deloc. Și-o întrebare: de ce nu vă apucați cu amindouă miinile și cu piciorarele, de critică literară: mai este-o cracă fără ins.

EMIL PERSA: "Cărute cu cal. Care cu bol pe drumul de țară / vin pline cu porumb pe cimpul mare / ...". În cerul albastru pe aripi de azur, de curcubeu". De curcubeu!

AURELIA BRUMA: "lipsește / un pom /

cu încrețea / în om". Nu lipsește, dar nici vă urcați în el.

ION HORIA GLINIAȘTE: Al optulea frate: "In zor de zi ne-a mai venit un frate / sintem de-acuma, opt / I-am așteptat cu sufletele curate / ca pe cireșul cople / va fi țărăn, ne-o apuse iată; țare / țărăn adevărat / e-atia criză de cămăși; cu sare / și-atia timp furat / să câte-n brazdă rigla trudei care / ne-a condamnat cinstit / nu robi, ci domni stăpînitori de-altare / din luan încărunit / să-l doară carnea incinsă, de țărăn / să fie vraci de grîu / să fie dac-o vrea / și clocolan / c-o mizeria de pe gin". Înșă cam entuziasmat, și unde-l clocolan, pejaritul ne ucide.

PETROVICI ANTONELA: "Apol / nidi măcar amintirea / Nici măcar crivățul / nici măcar... nime". Cum ziceți.

ALINDOR AM: Acest Popas, dar nu o apriti: "Miine, cind la dangățul eteric / In spre-niște povești cu zine / blind învingătorul se va-ntoarce / năruit va fi un zid al casei /

Nicolae Dobre

Veghe prometeică

Tu erai pasăre măiaștră genetică
Sperai lumina crepusculului mărunț
Noroi oglindit
Pe-un gales irotit
Eu Orfeu ca un jar podidit dintre munți
Tu satanica mea pravă morgana frenetică.

Toamna

E toamnă și te știu departe, departe
Căzut în cruda putere a lirei
Peste prelată privirii tale kaki
S-așeză înmălămurul zborului,
Ridul decembriului cern, arăturile albe
Te aperi de insomnia amară a mușetei
Dintre cuvinte și oțstroavele reci.

cu încrețea / în om". Nu lipsește, dar nici vă urcați în el.

ION HORIA GLINIAȘTE: Al optulea frate: "In zor de zi ne-a mai venit un frate / sintem de-acuma, opt / I-am așteptat cu sufletele curate / ca pe cireșul cople / va fi țărăn, ne-o apuse iată; țare / țărăn adevărat / e-atia criză de cămăși; cu sare / și-atia timp furat / să câte-n brazdă rigla trudei care / ne-a condamnat cinstit / nu robi, ci domni stăpînitori de-altare / din luan încărunit / să-l doară carnea incinsă, de țărăn / să fie vraci de grîu / să fie dac-o vrea / și clocolan / c-o mizeria de pe gin". Înșă cam entuziasmat, și unde-l clocolan, pejaritul ne ucide.

PETROVICI ANTONELA: "Apol / nidi măcar amintirea / Nici măcar crivățul / nici măcar... nime". Cum ziceți.

ALINDOR AM: Acest Popas, dar nu o apriti: "Miine, cind la dangățul eteric / In spre-niște povești cu zine / blind învingătorul se va-ntoarce / năruit va fi un zid al casei /

Eu îți aduc aminte că trăiești nenăscut
Între coșpile anfore ale verii
Vopșele cu sînge de năruță și de războinic
Nenăscut între horțenșile îmbătrînitelor
intinderi
La geam trepidează gerul iernilor scribe
Troienete verzilor adăncite-n somn

Detaliu în șantier

Pe mal glăsuțesc valuri întunecate-n jărătece
Uluse
Te voi culea în așternutul meu
În barălele lungi eafeni
În cetatea mea de beton fi-vei ostatec
În salopete albastre și cizme de oțel
Vom căuta o față
Fața Heubelei
În balastierele grele și reci îngropată
În plapuma șubei
Între bulldozere galbene și dragline urind
În dreptunghiuri electrice prin plute și țînă
Între flaute lungi încete în motorină.

gardurile vor părea prea mici / ... Fostul zeu / prin porți mintuitoare / va intra maiestros, călare / ... La culesul vîntului, atunci / hărți postume s-ar tiri pe brînci."

PETRESCU MARIA: Proca banale! De n-am găsit un rînduleț să ne dea vr-un gînduleț.

S. V. ARON: Somn: "Pisica toarce pace / paingul împăienjenite ochii / sinul noptii închide gură flămînde / și-ancorăm umbilical / în pîntecul zelei adoptive "Echinax"; Cum trec în fructe răsărind / mai febrile în miezul amiezilor noastre / toamnă / tot mai greu răsări spre asfințit dar / grele sint ramurile vieții / ciorchînii și noi / sînge din sîngele tău / ce flăcărit înalte vor lumina / argile albastre ale lernu". Un vis: "Căd podurile-n urma noastră / iarba crește pe drumuri / pierdută-i a-ntoarce-ri cale / Magellan avu un vis / se făcea că pămîntul e rotund / cu fiecare pas ce-l plect / fără să simți, te întorci acasă / mai departe, mai aproape." De Văleni, de munte!

ȘEDIȘA BIROULUI UNIUNII SCRITORILOR

Vineri, 6 februarie 1987, a avut loc ședința de lucru a Biroului Uniunii Scriitorilor din R. S. România, cu următoarea ordine de zi:

1) Rolul literaturii în formarea conștiinței socialiste; (Referatul a fost prezentat de Alexandru Balaci, vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor);

2) Darea de seamă privind situația financiară a Uniunii Scriitorilor din R.S. România, pe anul 1986 și lansarea cifrelor de Buget pentru anul 1987; (Referatul a fost prezentat de Traian Iancu, directorul Uniunii Scriitorilor);

3) Probleme sociale; (Referatul a fost prezentat de Constantin Chișină, vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor).

Au mai participat membri ai Biroului Uniunii, scriitorii membri ai C.C. al P.C.R., ai Marii

Adunări Naționale, ai F.D.U.S., secretari de asociații și secții de creație.

Au luat parte la discuții tovarășii: Aurel Covic, Ion Alexandru, Mircea Tomuș, Letay Lojos, Octavian Paler, Petre Sălcudeanu, Valeriu Răpeanu, Ov. S. Crahmăncianu, Constantin Toiu, vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor, Ion Hobana, secretar al Uniunii Scriitorilor, Andi Andrieș, președintele Comisiei de cenzori, Mircea Radu Iacoban, Eugen Simion, Paul Everac, Traian Iancu, Ion Dodu Bălan.

Încheiere au luat cuvîntul tovarășii Ghiță Florea, adjunct de sef de secție la C.C. al P.C.R., și Mihai Dulea, vicepreședinte al Consiliului Culturii și Educației Socialiste.

Lucrările ședinței Biroului Uniunii Scriitorilor au fost conduse de Dumitru Radu Popescu, președintele Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România.

CONFABULE Un țărăn trece strada

Lui Nicolae Gheorgescu

Prima dată cînd a mers cu trenul a fost într-o duminică. Tinea bine mîntie ziua aceasta, vărul din partea mamei, care se mulțase deja în oraș, nu putuse veni decît duminică, în celelalte zile ale săptămînii lucra la fabrică. Suferea cu urechile și trebuia să-l vadă un specialist, ori specialistul unde să fie, dacă nu la oraș? Așa că îl îmbrunaseră cu chiu cu vai pe vărul Alexe, să-l ia el în un timp, împreună cu mamică-sa, pînă-l vede doctorul de la spital. Care doctor, află Alexe, doar la el, la fabrică, au de lucru oameni mulți și nu se poate să nu fi suferit vreunul cu ai lui de urechi. Așa că au plecat dis-de-dimineață spre altă, el și cu mamică-sa în față, cu o damigeană legănată pe un băț, și cu vărul Alexe, vărul Alexe în urmă, cu alte două damigene: — Doar nu te duci la oameni cu mina goală, zise tatică-său oftînd, cu privirea dusă la damigene; de mîncare puțin li păsă.

Si s-au depărtat, petrecuți de toți al casei pînă în dreptul trotuilor, acolo unde o uliță o lua spre islaz, iar alții se depărtau. Hainele îl strîngeau, nu pentru că l-ar fi fost mic, ci pentru că nu le mai purtase. Îl dureau palmele încleștate pe bățul de care spînzura damigeană, se opreau des, el și mamică-sa, ca să schimbe, pantofii începușe deja să-l sebată de calcie. Altfel totul a mers bine, trenul a venit pînă la urmă, întîlnirea lui cu el nu-l emoționase prea tare, mai văzuse de aproape și alte masinării la fel de văzutoase, ori aceasta nu era decît un șir de căruțe trase de o locomotivă veche, cu coș înalt, care lăsa urme de fier pe pămînt.

— Hai, hai, a răcnit vărul Alexe cînd văzuse trenul dînd colțul după dealul cu mărăcin. Speriată, mamică-sa smulse damigeană, apucînd-o zdrăvîn de toarță, și fugi după Alexe, din cap de vagon. Nelăsînd bățul din mînă, deși acesta îl înțurca rău, era aproape cît el, se luase după ea. Învălmășeala datorată fricii de a nu rămîne cîmva jos se potolî numai după ce trenul pornise, iar el se opriseră pe culmea în fața unui geam, aruncînd una peste alta damigenele. Se insera, și aici, între dealurile verzi și înalte, începea să se răcoască, geamul nu se ridica, așa că aerul rece îl tăia fata din ce în ce mai adînc, odată cu iutirea mersului.

Pune-te jos, aici, îi ceru lui mamică-sa vărul Alexe, desprînzînd o banchetă, o scîndură lustruită, și femela, ostentiv, se așeză într-o parte, să se poată odihni și băiatul, să nu-l bată vîntul în cap, doar suferea cu urechile. Noaptea a trecut greu, cum trec noaptele în trenuri mici, aglomerate, cu opriți dese și porniri bruste. Cînd s-a trezit, dimineața, și-a ridicat capul din poala mamei și a privit afară. A simțit o zăduire adîncă și o clipă nu i-a venit să creadă. Cit vedea cu ochii, numai cîmp, ceea neted și întins ca un capac uriaș pus deasupra pămîntului. A strîns-o puternic din mînă pe mamică-sa și a întrebato-o în șoaptă, gîtînd de emotie: — Mamă, unde sint dealurile? Mamică-sa l-a privit neliniștită și, în loc de răspuns, l-a sărutat pe frunte, să vadă dacă nu e febril.

Julian Neacșu

De ce „Regăsirea continuă?”

Urmare din pag. 1

drum și s-o faci și pentru alții, și te ducl acolo, să mai lucrezi cîte ceva, să repori vînt gard, să sari ogorul, să trași la coasă, să păzești vite s-apoi să te mai și întorci cu brațele pline. Cum? Mai e posibil așa ceva? Se întrebăa proșpeții nostri urbi, care s-au învățat să lucreze în jurul de-a țara literară de obicei occidentală. Auzi, să ne vorbescă nouă despre oiaie, să facă atita tapaj în jurul ei, să încearcă a întemcia pe spînzarea ei o stilistică simbolica și alte cele... Înțelegem, au mai făcut alții întelegeri de filozof, „Sînd fîntîni mince”, dar acum?... La sfîrșitul secolului vitezei, al avioanelor supersonice, al rachetelor și al bombelor cu neutroni, să vină dumnealui cu oiaie, să mai încerce s-o puie la temelie unei literaturi, a unei culturi și civilizată?

După cum se vede, a străbate drumul de la actualitatea literară la permanențele acestei literaturi nu este o treabă tocmai ușoară. Nu este, în primul rînd, pentru că ele nu sint identice în realitatea de fapt a lucrurilor și tocmai acolo unde ar trebui să fie. Vine apoi crucea greoasă a prejudecăților de tot felul care trebuie străbătută în ambele sensuri și cu multă grijă. A trece din actualitatea literară în permanențe și invers înseamnă, folcloric vorbind, a străbate drumul de pe un tărîm pe altul și a te întoarce înapoi. Dar pentru a te întoarce teafăr la frăți de cruce, trebuie să ai grijă să trimiți mai întîi bolovanul, iar tu să vii cu pajura, chit că va trebui s-o nărușești cu propriile tale pulpe de la picioare.

Este acesta un mod de a fi, transpus în simbolurile permanenței de către înțelepciunea noastră colectivă, anonimă, străveche. A te adresa acestuia din urmă pentru a da glas de permanențe propriilor tale frămîntări, năzuințe, lupte, nu înseamnă a neglija prezentul și viitorul. Europa, cî dimpotrivă, reprezintă un mod esențial de a fi în mijlocul țării, tocmai acolo unde ele au posibilitatea de a se insera pe coordonatele timpului nostru mai mare, mai încadrat de semnificații.

Acesta mai dezvoltă, printre altele, și organizarea dezvoltării noastre literare. Ideea respectivă, care nu ne aparține, dar pe care am dorit s-o adăncim cu noi argumente, ne-a urmărit în demersurile noastre cu asupra de măsură.

Dacă Eterna regășire, respectînd analogiile de mai sus, viza mai mult trecutul nostru literar, adică drumul coborîrii pe „acel tărîm” (filo tempore), Regășirea continuă imi apare mai mult ca o încercare de întoarcere de acolo, către prezent și viitor. Paradoxal în aparență, căci drumul revenirii trece de fapt printr-o adîncire și mai mare către germenii mitologici formativi, într-o încercare a desfășurării lor temporale.

În ciuda grabei mele inițiale, mersul lucrurilor a făcut să se împlinească șapte ani între cele două cărți (cele două drumuri), timp tocmai potrivit cu acela din basme. Să fie acesta, care, un semn bun? Formula rămîne deschisă. Urmează alții să-l ateste valabilitatea, întemeierile. Regășirea poate deci să continue.

cret”, „trecut pe partituri cu destin propriu”. Libertatea de mișcare a lui Ion Vinea este libertatea ideilor sale aflate la „ora fîntînilor”, la „ora de smarald”.

Prezumtămintărilor lui Blaga, Ion Vinea urcă într-o privire ocrotitoare, paradoxal în aparență, odată cu oglinzile apelor șur Univers. Cu siguranță că iluzia poeziei este consolatorie („Cuvîntul în poezie este memoria paradusului pierdut și visarea paradusului nerecînt înca”, va scrie Constantin Ciopraga) criticul unifică imagini care cresc din profunditatea conștiinței lirice.

Adesea, Constantin Ciopraga profesază ironia catinetică (maicuită). Inerezităreză (masnetoscopic „aventura” lirismului actual tresărînd la „dicționele voit prozică”, discreditînd formele „rigide exact în momentul în care ele tind spre sablon”.

Rebindu o maximă al lui Balazs Gracian („Adesea un stat bun e mai bun sub forma unui spirit declu sub aceea a celui mai serios povețe”), reflectăm, în finalul acestor note, la echilibrul clasic al unei afirmații a cunoscutului critic Constantin Ciopraga, afirmație care ar trebui mereu reuătat, dată fiind aplicația ei exponențială: „O carte care nu aduce măcar o idee nouă, nu-și justifică existența”.

A APĂRUT Almanahul «LUCEAFĂRUL» 1987

Sacrificiu și bucurie

Urmare din pag. 1

cimpul istoriei culturi! — printr-un document ul-generis și o poezie adoma, launtrica.

As minti totuși dacă se pretinde că informația era zata culesă, sloatăă „de calculator” în capul meu, în chela cînd m-am anucat de treaba care avea să ducă la arîndirea reflectorului Luminilor zeții Bendis (1983). Existau impulsul (minunata monografie sus-citată), hrana lecturii adolescenței și tineretii (scumpul Mihail Sadoveanu, împotriva căruia sint urșit să mă revolț și pe care mereu îl reîntinesc), experiența scrisului retras în poziția de făt, cu genunchii la gură și brațele strîse la piept (cîteva proze despre copilărie, desore cum stiam să plîng și să rid, să fiu destins în mîndra adunare, să exorcizez puterile trupului și să chem pe ale spiritului — toate rămase, regretabil, în manuscris, peste care coșitul din mine și copisti de meserie nu s-au aplecat), meditații pe și în stilul) biagian (teza de diplomă „Cunoașterea și creație în lirica lui Blaga”), un univers țărănesc în extincție desluisit în sînge (dacă se stînce, eu framsi mă atînz)... Și restul mi l-am completat pe parcurs, inclusiv lecturile clasice (antice), inclusiv marea Părvan (înainte de reeditare era lizibil — o glorie! — grație prof. D. Hutanu și A. Pavel, la muzeul Județean de istorie din Focșani). M-a ajutat și editura, dîndu-mi răgaz să pritoesc textul de 7 (sante) ori.

A fost o victorie? Nici pe rigla durată scurte, nici pe a oel lungi nu se poate hotărî. Sigur n-a fost un esec din fașă, pentru că și după desășare a rămas ceva, dîncolo de prezumptia obscurității și, val i, a cunoștințelor prea „specializate” (între noi fie spus, profesorii de istorie ridicau din umeri).

Am urmat, schimbînd introductiva macazul, cu Identitățile lui Litovoi (1986). Ecouri măguloitoare au început să sosescă. O altă muncă (pleonastic) chinuitoare. Trimis, spre edificare, la toată zestrea mea intelectuală și, dacă nu alunge, mă întore la acea simțire care m-a programat, argumentînd:

Sacrificiu și bucurie, reconstituirea fidelă și creație autentică, document și invenție etc. — acesta e romanul (istoric) pe care îl visez, ca expresie a modului românesc de inserție în lume prin împăcarea antiponiilor (consensuale).

Ceea ce se rezumă, phythic — Îl vei realiza nu vei reuși —, se adîncește în spațiul tragic (de curînd, 1986, a apărut o nouă contribuție a lui I. H. Crisan Spiritualitatea geto-dacilor, ce a și fost parcursă, rumegată, disecat) și speră să rezeșească mireselele conlăcării și țării,

Ultima pînză

finetea omului era egalată de rafinamentul artei sale. Avea un mod sălăpînit și sobru de a fi, o eleganță în vorbire și în gîndire. În domoală. Prin atelierul Institutului „Nicolae Grigorescu” unde a fost timp de decenii profesor, trecea o a umbră, temlindu-se parcă a nu deranja pe nimeni cu prezența. Studentii l-au iubit ca pe un frate mai în vîrstă și mai înțelept. I-a tratat mereu de la egal la egal: întîreținea cu ei o colocvialitate blîndă, niciodată mustrătoare. Învățătura pe care le-o transmitea trecea prin ființa sa și nu prin stînghele lustruite ale catedrel. De la înălțimea ei nu a fînt preclit, era prea cult și prea inteligent pentru a nu se socoti, cu umilitatea superioară a intelectualului adevărat, un ignorant. În atelier era capabil să insiste zile întregi asupra amănuntului unei gravuri cu o nemulțumire nemanifestată, îndîrjită. Era în feiul său un perfecționist; nu viza înșă spectacolul, avea oroare de patetic. Încecea a sădi ideea că profunzimea gîndirii artistice este incompatibilă cu exaltarea. Voia ca sensurile să fie înțelese dîncolo de aparențe. De aceea poate toate operele sale — fie ele de pictură sau grafică — au aspectul unor radiografii.

În materie picturală, și nu la suprafața ei, se desășura pentru el viața adevărată a formelor. Eral surprins de trama ce se țesea sub polghia cristalină a culorii. O lume lăinică, dînt-un timp fără memorie, se dezvăluia treptat. Pentru a-i înțelege arta, ca de altfel pentru a înțelege și omul, trebuia făcut un efort de lectură. Solicitarea la aprofundarea ei venea singură, nu provocată: căci în orice companie ar fi fost prezentate lucrările sale făceau o notă aparte. Seninătatea lor reflexivă,

lipsa lor de locvacitate, dezarmanta lor solitudine veneau dînt-o interioritate austeră. Bîntuț înșă de oboseală, de umbre împonderabile. Imaginea se dorea înainte de tot al presigului gîndului într-un anume timp al memoriei. Fuga de unde se întorcea ca rostire plastică, purificată de locurile comune și de banalitatea naturalului. Într-o sîntă oroare de sablonare își construisese stilul fără a refuza ceea ce altora le putea părea desuet. Simțea cultura autentică acumulată în orele suprapunerii de figuri și peisaje fugind dîncolo de bidimensionalitatea imediată a pînzei, într-un spațiu cu profunzimea cunoscută și explorată sistematic. Cunoscușe arta Renașterii la ea acasă și aprofundase lecția lui Piero și a manieristilor pentru a elabora o tehnică expresivă diferită de a confratilor, ci pentru a înțelege resortul ei uman. Structura ei sufletească la era po-trivită pentru rumoarea clamată a inventivității. Precizia artistică venea la el de undeva de departe, dînt-o sedimentare îndelungă de înțelepciune. Rostul liniei și culorii erau pentru el tot una cu rostul vieții. Își făcuse aproape un program din consumarea ei cu discreție. Consecințele acestui lucru s-au simțit pe planul faimei și nu pe cel al presigului. Cel a căror apreciere onorează demnitatea altora, l-au respectat. Calitatea operei și a însului impuneau deopotrivă.

Ultima pînză expusă, în Ianuarie, era o feerie cromatică amplă, cu siluete difane desprînzînd-se din picile auri, dînt-o non-existență mirifică, nu lipsită de tensiunea sumbră a unor întîmplări presimțite. Era discretul rămas bun al unui artist de excepție: Oclav Grigorescu.

Grigore Arbore

REMEMORĂRI

Legende de iarnă

1. I-am surprins într-o dimineață geroasă pe Vavil, pînucul rezervat de animale din delță, ocupat cu o ciudată îndelcinerie. Sîștea în genunchi în fața unui mesețean trunchi, mîngîindu-l cu palmele, pipăindu-l înfrîncî centimetru cu centimetru. A dat din cap gînditor, murmurînd ceva neînțelese, și-a început încet și cu pricepere să-i infăsoare tulpina cu țîșii de ziar, pînă sus, la nodul vital de unde porneau să crească ramurile delicate. L-am întrebat ce face și mi-a răspuns, „îl îmbră să înșeșe”. Cum să înșeșe un copac”, am zis eu nedumerit. Și Vavil mi-a răspuns cu simplitate și cu un suris blajin înscris pe fața-i hîrșută: „el nu-i copac, este o mîreasă”.

2. După o geștăorie literară petrecută într-un sat din Ardeal la care am citit cîteva poezii desore mama, la sfîrșitul îndîrînirii, o bătrînă sfioșă a insistat să fu oaspetele ei pentru cîteva ceasuri. Am înșoit-o mergînd tăcuți pe ulițe pudrate cu zăpadă. Avea o căscă mică, două camere și o bucatărie mîroșind a busuol și var proaspăt. Scoarțe țărănești, broderii lucrate de mîna ei, un pistol care mă privea împasibil cu ochii mișcîți. Pe peretele dinspre răsărit era atînată fotografia unui bărbat trecut de a doua tînerce, îmbrăcat în costum de seară, zîmbitor și destins. „E feciorul meu”, a roștit bătrînica mîndră și a continuat întrebîndu-mă dacă nu-l cunosc cîmva, din moment ce stăm în același oraș. Am răspuns că nu-l cunosc, spre marea dezamăgire a gazdei.

După ce mi-a așezat în față o farfurioară cu prăjituri și o sticlă de vin peceluită cu o etichetă acrisă cu mînă tremurată: „vin din 1980”, și după ce mi-a pus fețușe întrebări, înainte de a pleca, m-a invitat să văd și celelalte camere. În prima era destul de rece, se simțea că

nu se făcuse foc de mult. Cealaltă, mobilată cu un pat, un scrin bătrînesc, o masă pe care se odihnea o vază cu flori de plastic, avea peretii plini de fotografii băiatului plecat la oras.

Într-un colț, o sobă mică de cărmidă răspîndind o căldură plăcută.

Am întrebato dacă doarme acolo. Cum să doarmă acolo, s-a mirat ea.

Doarme în bucatărie fiindcă asta-i camera băiatului. Am întrebato dacă o încălzește tot timpul. Sigur că da, a zis. Cum să n-o încălzească?

Dacă vine băiatul ei într-o seară și găsește camera rece?

La plecare, în fața porții, mi-a șoptit precipitată: „domnule, dacă-l vezi cîmva la oras, pe stradă, sau mai știu eu unde, spune-l că eu îl aștept să vină cînd o aveam vreme...”.

3. Imaginea aceluia țărăn pierdut în imenitatea cîmpiei, aplecîndu-se din cînd în cînd spre brazele acoperite de zăpadă, gesticulînd arguz, privînd cerul, apoi iar aplecîndu-se spre pămînt, îmi-am asociaț rădător la mîntuirea soselei și l-am întrebato curios ce făcea acolo singur pe cîmp?

— Ascultam cum crește grîul, mi-a răspuns el.

Din mijlocul grupului de copii ce se joacă în curtea interioară a blocului am auzit la un moment dat o voce subțire și autoritară strîgînd de cîteva ori: „Hitler! Hitler!” M-am oprit nedumerit încercînd să înțeleg pe cine strîgă țîncul acela de șapte ani și apropiindu-mă l-am întrebato: „pe cine strîgă pînă așa? Cum pe țîncu? Pe alii?” și a făcut un geșt evaziv cu degetul în aer. „Pe care alii”, am vrut eu să aflu. „Pe cîșelele alii” a răspuns copilul ecitit. „Și de ce l-ai botezat așa?” „Fîncidă este rău” mi-a răspuns puștîl fără drept de replică.

Mircea Micu

CUMPĂNA

Dorul de-acasă

Mi-au răsărit în zori de zi în fața casei stringătorii de suflet.

Erau senini, cu fețe luminate și semănanu, cu cine semănanu stringătorii de suflet?

Unul trăgea după el o cărare, cărătura dintre munți care duce la părinți.

Si altul trăgea după el o cărare, cărătura dintre brazi care duce pin-la frăți.

Si altul trăgea după el o cărare, cărătura dintre brazi care duce la surori.

Unul a legat

EDGAR ALLAN POE

Annabel Lee

De mult, de demult, pe-ai Timpului pași. Infr-un tînet de miază-zi. O lată trăia, c-un nume gingaș: Cu numele Annabel Lee. Si ea trăia c-un gînd, un singur gînd: Să-mi fie dragă și drag să-i pot fi.

De-aceia (temeiul e prea cunoscut In ast tînet din miază-zi) Tînet vîntul rece-ntr-o noapte din nori Ueigînd și-nghetînd pe-a mea Annabel Lee.

Dar dragostea noastră fu dragoste tare: Nici alții mai vîrstnici ea noi — Nici cei mai cuminți decît noi — Nici îngeri-n naia creșteră-nstelare, Nici demonii din miază-zi.

Deși ea e moartă, în poeză s'a desparțit Un suflet de-alt suflet: Pe mine de Annabel Lee.

Căci nici luna nu luce fără-n vis a mă duce La frumoasa mea Annabel Lee: De răsar dalbe stele, ochii-i văd dragii mei, Ai frumoasei Annabel Lee: Cui e noaptea de grea, cu stău singur cu ea, Cu dragă-mi, cu draga logodnică a mea. La micu-i mortu-ntr-un tînet miază-zi — Mormintul lui Annabel Lee!

Mamei mele *)

Cum simt că prin a stelelor lucrare, Cînd ingerii cu soapta lor se cheamă, Nu pot găsi ca termen de iubire Un altul mai sublim ca cel de „mamă”.

Al mamei nume numele-ți să-l poarte, Căci mi-ai fost mamă cu mai mult temei, Și-n inima-mi te-ai așezat prin moarte: Prin libertatea sufletului ei.

Cum mama ce-o pierdui din vreme uitate Doar mie-mi tuse mamă, biet slînger, Tu mamă ești iubitei adorate. Mai scumpă-mi ești ca maica mea din cer, Prin înfăptu-n care odăi se ține, Mi-a fost mai dragă-n suflet decît viața.

Lenora

Ah! spartă-i cupa de argint! un duh porni din lume! Clopote frag! — un suflet drag intră pe Styx în spume. Chinul te frînge? nu mai poți plînge? Ci plîngi, acum e ora!

In tristă raclă, la cap cu faclă, iubirea ta-i! Deschidă-se de templu porți, cîntăți pe cel ce mori! Cîntăți prohod regal de morți — morți tineri, morți în floare — De două ori prohod de morți, că-i moartă-n plină floare!

*) Dedicată de poet soacrei sale, D-na Clemm, mama Virginiei, soția lui Poe, moartă foarte tînră, și în amintirea căreia compuse el, sub varii intruchipări, și poema pentru iubita moartă.

Traducere de N. Porsenna

Poeți din R. F. G.

HILDE DOMIN

(n. 1912, Köln)

Trei moduri de a nota poezia

O albie de fluvii uscată o panglică de pietriș albă din depărtare zîrindu-se pe această aș vrea să scriu cu litere clare sau pe-o gramadă de moloz sub zîrurile mele topindu-se ca viața dificilă cuvintele mele să fie un totuși un totuși fiecare literă literă micii exacte ca astfel cuvintele să curgă ușor ca astfel ele să se strecoare și astfel să mergi după cuvinte căutîndu-le-n albul hîrtiei inecî ne-observînd cum îți pătrund porii sudoare curgînd spre interior.

KARL KROLOW

(n. 1915, Hanover)

Ziuă în Germania

Zi cu unghii vineto, cu ochi germani, nimic pentru prietenii lozartimiei.

La fîntînă se spală verdele frunzelor pină ce devin albe: praf de sentiment, cu care se poate scrie, de exemplu: gotic sau cu pușcă.

La masă vinul îi intîncea pe băutori și acestia cad cu sufletul în noaptea deschisă.

ROBERT BERLINER

(n. 1929, Berlin)

Cînd vin la tine

Aș vrea să lasi pe masă farfurile Să nu speli vasele Mîncăm doar o bucată de piine Cu untură și magheran dar trebuie să-mi povestesti

De ce-ai plîns făcîndu-mi apoi Loc pe saltea spre a mă culca lîngă tine.

Cînd vin la tine Nu aprinde lumînările de ceară Nu destupa sticla cu vin de Burgundia Ascunde-ți vespimintul de India care poate

Cîntă-mi ceva din Ana Magdalena și apoi Desfă-ți degetele spre a pătrunde cu ale mele La rădăcina palmei tale

Cînd vin la tine Lasă creionul de argint și toate flacoanele Lasă închise anurile critice Trage jaluzele așa ca în timpul iernii Nu-mi vorbi de al pune-ți buzele Pe pielea mea care-i asemenea cu a ta Pe ridurile mele care au văzut ce va veni nici eu nu voi spune nimic dacă o fi să mă mai ai recunoști.

ARNO REINFRANK

(n. 1931, Mannheim)

Prilej pentru delir

In basmele pentru copii pureleștii vorbă laerimi din ochii cu genele blonde și au dulce miros de marjipan

BALCANICE

NAZI MUHAMEDI

În ochii tăi

In ochii tăi Privirile au înghețat Pășirile nu mai zboară Pășire sur

in loc de acela de bălegar de porc mure, acolo, la fermă ne ustură ochii. Azaperon se cheamă acel chimical care în drum spre abator ține în linște animalele ce ar putea crăpa de frica morții și de abiezitate să facă apoplexie. Rămîne de verificat dacă, în carnea lor, temperatura de fierbere face să dispară urmele acestui sedativ cu care în psihiatrie sunt domoșii deliranții... Realitate care de mult nu mai este un basm pentru copil.

LUDWIG FELS

(n. 1916, Tenchtlingen-Bavaria)

Perspectiva unui șomer

Voi aveți acasă o familie aveți o femeie care vă face mîncare care vă spală în timp ce copiii cresc devenind firese mai mari voi aveți ceva din viață în bețiile cu care vă chinuți nevestate voi lupătați cu berea.

Si povestii vesel de norocul pe care-l aveți la muncă și în familie — prea multă minte strică — iar după multe rînduri de bere vă hotărîți destul de tîrziu să plecați către casă. Acolo vă forțați cu cele din urmă puteri să zdrobiți sumoroasa voință de renunțare.

transpirînd cu fiece mișcare deoarece totul decurge atît de înecet iar ceasul-deșteptător sună în curînd.

Ah, acum nu fiți — rogu-vă — supărați pe mine voi părinți fericiți fiindcă gîndesc așa numai de cînd doar strada-i a mea.

FRIDERIKE ROTH

(n. 1918, Sindelfingen)

Stephen Daedalus

făcînd o poezie

Poetul nu-si revărsă versurile precum tîntina orașului apa sa de exemplu.

Poetul în reaua-i precugetare cîtește precum se cîtește un lexicon creîndu-si o rezervă de cuvinte. El strînge astfel, din gura oamenilor bolovănoși, cuvinte pentru casa lui de comori.

Apoi, el le repetă, le repetă, uitînd apoi însemnătatea lor inițială. Fîindcă, tot repetîndu-le, Poetul le transformă în minunate cuvinte numai cuvinte fînd.

Se urmă, cu pas precaut, se duce acasă și așează cuvintele în propoziții prevăzător și cu neobosită seriozitate.

Tălmăcirii de Radu Cârneli și Franz Johannes Bulhardt

Franz Johannes Bulhardt

În românește de Dumitru M. Ion

RACHETE ȘI FLORI LA SAN FRANCISCO

Par mi-a fost dată să văd o așezare mai binecuvîntată de natură ca San Francisco! California e fără discuție una din marile mindiri de azi ale americanilor, e statul — din cele 50 — care se dezvoltă cel mai rapid, care e cel mai bogat, care se află în avangarda tehnologiilor de vîrf (Silicon Valley începe exact de acolo unde se sfîrșește San Francisco). California — spun americanii — e una din marile puteri economice ale lumii occidentale — a șasea, după... S.U.A., R.F.G., Japonia, Anglia și Franța și pînă la sfîrșitul secolului se speră a se mai ciștiga un loc.

Iar dacă statul California e coroana, San Francisco e perla coroanei, orașul care rivalizează în tot mai multe privințe cu New York și Chicago, depășindu-le chiar pe diverse țărîmuri de competiție. Orașul, se vede bine, nu e în pierdere de vitezi pe care a cunoscut-o bunăoară în deceniile trecutului New York.

San Francisco e un pol tot mai puternic al economiei S.U.A., asimilînd industrii de toate felurile. M-am rîdicit într-o zi pe străzi și m-am trezit la un moment dat în fața unui clădir galbene, masive, cu o înfățișare bătrînică, sau aproape, care pe fațada ei aparău, multă vreme, în această vale, odinioară a cașilor și prunilor, acum a ordinarilor. Fîind prin excelență un centru al industriilor fără fum, al „civilizației post-industriale”, cum i se mai spune, cu un termen mult dezbătut și contestat, San Francisco atinge mai mult pînă la muntele cultural, artistic și general-uman cetii definite.

Presiunea marilor metropole se exercită aici asupra omului „cu frumosul”, cucerîndu-l prin atracții „La prima vedere” — bulăvare animate la orice oră din zi și din noapte, cu oameni surzătorii și pretențioși, cu firmă — luminose sau înt — scrie în fel și fel de alfabetice, cu mirosuri culinare din cele mai excentrice, cu muzicanți de stradă recordați la era electronică (mul din ei era dotat cu un fel de combină muzicală ce-l acompania, pe bază de baterii, la tot felul de instrumente în timp ce el se producea în interpret de canțonete și arti de operă).

Hotelul la care stau, „Stewart”, se află într-o zonă foarte animată a orașului. Seara se aude o mică formație de negri care cîntă la clarinet, unde vin tineri ce iau cîte o bere sau o coca-cola și dansează — unora li se mai alătură și trecători care vor să se destîndă pentru cîteva clipe. După două-trei melodii, seful formației, un negru bătrîn, întinde o pălărie în fața fîcșurii și mulțumeste anticipat. Un tînar în bluză de piele își

face loc printre lume și împarte fluturași de hîrtie care invită la sedintele unei secte. Într-una din seri, de grupul acesta permanent vesel, s'a apropiat un tînar de 25-30 de ani cu un rucsac în spate, fredonînd o melodie. Ignorînd pe toată lumea, s'a apropiat de un cos de gunoi și a scos din el o coajă de pepene. Dar era o coajă de pepene care după ce a fost lăsată de primul consumator, pare a mai fi fost savurată și de încă cineva, după cît de subțire rămăsese.

Al treilea beneficiar — cel de sub ochii mei — nu s'a sinchisit să a muscat cu poftă din ce a mai rămas, pierzîndu-se printre trocărți cu accesași melodice de buzze și cu același rucsac — intrîndă avert — în spațiu.

La hotel, un pliant îmi urează „Bun venit în San Francisco” și mă îndeamnă cu o formulă cit se poate de convingătoare: „Ajutați-ne să vă ajutăm”. E o publicație făcută cu concursul lui The San Francisco Police Department și se învîdă că în acest oras preferat al fîcșurii, recomandabil e între altele să nu umbli pe străzi cu prea mulți bani asupra ta, să stai cu ochii pe bagaje tot timpul, să nu-ți parchezi noaptea mașina în locuri întunecoase, și „pe cit posibil, să mergi împreună cu alții”. Animatorii și în rătăcirii, mai ales seara. E drept însă, după cum ne-au spus gazdele și ne-am convins și noi în sine, că la San Francisco, umbatul pe străzi, noaptea, e mai sigur ca în alte metropole americane, cum ar fi de pildă New York, Philadelphia sau chiar Washingtonul (în unele țărîni).

Dar vai, tot aici, în „însăpămîntătorul” de frumos San Francisco”, așa cum l-a numit prea inspirat un scriitor, am simțit — mai direct și mai evident ca oriunde împrejurările m-au purtat pe glob — realitatea de zi cu zi a armelor nucleare, pericolul cotidian al Bombeii. Nu e un secret pentru nimeni că la Silicon Valley nu se produce doar jocuri electronice pentru copii mici și mari sau doar computere casnice. Pentagonul e unul din marii animatori și în același timp unul din marii beneficiari ai minunilor tehnicii de vîrf născocite aici. Secretul cel mai desăvîrsit în care se ofilează aici umiltoarele ceremoniale ale erei electronicii nu e doar economic ci și — cel puțin în egală măsură — militar. E cît se poate de firesc deci ca în balet nevăzut al spionilor de tot felul să prîndă întreaga zonă și din cînd în cînd zărele dezvoltate ca tehnicianul X a furnizat date secrete cutărei firme sau inginerul Y — cutărui serviciu de informații de peste hotare.

Tot la cîteva zeci de mile de San Francisco se află renumitul „Lawrence Livermore Laboratory” unde s'a urdus prima bombă americană cu hidrogen și unde se pun la punct mereu alte și alte arme atomice din cele mai perfecționate, între care rachete cu rază scurță de acțiune. Nu am fost nicăieri, alături de un balet nevăzut al spionilor de tot felul să prîndă întreaga zonă și din cînd în cînd zărele dezvoltate ca tehnicianul X a furnizat date secrete cutărei firme sau inginerul Y — cutărui serviciu de informații de peste hotare.

Corneliu Vlad

tr-un sat mare, într-un trib mare, din care s'a fost îndepărtat vîntul de guvernare, vechea vîntă politică. Într-un fel, romanul acesta este o continuare a întîmplărilor dintr-un alt roman al meu, „Remember, Ruben”, care mi-a cerut eforturi cu totul deosebite...

● S-AU ÎMPLINIT 34 DE ANI de la data primei puneri în scenă, la Londra, a dramaturgului cunoscutului roman „Cursa de soarece” de Agatha Christie. De atunci, din anul 1933, spectacolul a fost vizionat de peste 1,5 milioane spectatori. De-a lungul anilor, rolurile principale s-au perindat 203 actori, cei aflați în vîrstă fiind cu toții membri ai „Clubului veteranilor”. Piesa a fost tradusă în 23 limbi și prezentată în 42 țări de pe toate continentele.

Poate pare ciudat, dar acest celebru roman al nu mai puțin celebrului Agatha Christie nu a fost înscris pentru marele sau micul ecran. Si nici nu va fi încă, deși dreptul pentru filmare a fost cumpărat demult. Clauza principală a contractului prevede însă că filmările pot începe la scurțarea a otoni luni de la data ultimei reprezentări cu piese pe scena teatrului londonez.

● IN EDITURA londoneză „Secker and Warburg” a apărut o nouă monografie consacrată vîntii și opereii marile dramaturge suedeze August Strindberg. Autorul ei este Michael Meyer, unul dintre cei mai buni cunoscători ai lui Strindberg. El a tradus în limba engleză multe dintre piesele lui Strindberg și ale lui Ibsen, despre care ține prelegeri cu regularitate.

Michael Meyer a lucrat șase ani la elaborarea acestei cărți, pe care l-a dedicat-o lui Graham Greene, pentru căl păstruțel de ani de prețioasă adevărată.

● METROPOLITAN OPERA din NEW YORK trece printr-o criză serioasă. Principali spirîlnici financiari ai cunoscutului scene lirice new-yorkeze și-au exprimat nemulțumirea față de conducătorul ei artistic, James Levine, care în sezonul trecut a introdus în repertoriu și lucrări de compozitori contemporani. Continuarea activității financiare este condiționată de revizuirea spectacolele exclusiv din repertoriul liric.

● COMPOZITORUL ENGLEZ Alan Bush, acum în vîrstă de 81 de ani, a dedicat una din simfonicele sale recente conducătorului miscării populare de culoare din Republica Sud-Africană împotriva apartheidului Nelson Mandela, sfînt de peste 23 ani în închisoare. Compozitorul s'a inspirat din romanul autobiografic al lui Mandela intitulat „Lupta viii mele”. Lucrarea lui Alan Bush este un oratoriu pentru bariton solo, cor și orchestră mică. Ea a fost prezentată în premiul mondial absolut la The Wroctley, o așezare de lîngă Sheffield.

● SVEJK A ÎMPLINIT 75 DE ANI! Cu alte cuvinte, anul nasterii sale este anul 1912. Sărbătorirea acestui glorios... jubileu, pentru a ne păstra în limitele limbii lui Hasek, a prilejuit apariția unui număr impresionant de cărți, articole, studii etc. despre celebrul eron și despre nu mai puțin celebrul său autor și părinte.

Cînd s'a născut ideea de a scrie un asemenea roman, rămas singular în literatura universală? Iată reținerea primei soții a lui Jaroslav Hasek, Jarla Hasekova: „Seamă că în anul 1912, Jaroslav s'a întors acasă extenuat, dar a mai răsit voința și puterea pentru a așterpe pe o bucată de hîrtie o idee care îl umplu de multă vreme. Dimineața, de cum a făcut ochi, s'a reperit la foaia de hîrtie pe care, după cum afirma, a așternut o idee genială. Dar nu știu cum s'a făcut că între timp hîrtia ajunsese la gunoi. Jaroslav s'a alergat pînă la lada de gunoi, a început să scoarmonască și a fost din cale afară de fericit cînd a dat peste foaia mototată pe care a născut repede. De petiul respectiv era scris și subliniat titlul „Timpului companiei”, sub care se putea descifra așa următoarea frază: „S'a dus de bună vîre să fie examinat cum e și aut să intre în armată ca soldat de rînd... după care urmează cîteva nișăgălituri indescrifabile”.

Astfel s'a păstrat schița primului glim care, mai tîrziu s'a dezvoltat și a luat dimensiunile gagurilor grotesci și ironice ale romanului despre peripețiile bravului soldat Svejk. Dar fantezia scriitorului nu s'a îndepărtat prea mult de realitate, întîmplările lui Svejk nu fac decît să parodizeze textul jurămîntului militar austro-ungar potrivit căruia „soldatul trebuie să-și supunească pe împărat pe pămînt, pe apă și în aer”.

REVISTA STRĂINĂ

● CUDAT ar părea faptul că pînă acum Statele Unite ale Americii nu au avut un cinematograf vechi vîntă politică. Într-un fel, romanul acesta este o continuare a întîmplărilor dintr-un alt roman al meu, „Remember, Ruben”, care mi-a cerut eforturi cu totul deosebite...

● MONGO BETI, ce numele său adevărat Alexandre Blyden, este un cunoscut scriitor și dramaturg. S'a născut în anul 1932 iar actualmente trăiește la Paris, unde este profesor de limbă franceză și latină. În capitala Franței el scoate, împreună cu soția sa, revista „Peuples noirs, peuples africains” una dintre cele mai frumuse și mai polemice reviste cu caracter anticolonialist editate nu numai în Franța, ci și în întreaga lume. Faptul acesta l-a creat multe neplăceri, el aflîndu-se de cîteva ori în situația de a fi expulzat din Franța.

Scie proză, romane în primul rînd, dintre cele mai cunoscute sînt „Cele două mame ale lui Guillaume Ismael Djevtamam” și „Sfîrșitul măscăciului”. Romanul „Două mame...” înfățișează problematica complexă a căsătoriilor mixte din Africa, spunea autorul. Este cazul unui negru care a sîndat în Europa și care se întoarce în țara natală împreună cu soția lui albă. Căsătoria lor ridică cele mai serioase probleme morale și politice, pe care el încearcă să le atace în spirit umanistic, modalitate care mihi este cea mai la îndemînă... „Sfîrșitul măscăciului” este dimetral opusul primului roman. Totul în el este pură imaginație, antipatiea politică. În acest roman, am încercat să surprînd schimbările politice care se petrec în Africa. Este un fel de istorie vîntoare a continentului african, continent concentrat în-

● MONGO BETI, ce numele său adevărat Alexandre Blyden, este un cunoscut scriitor și dramaturg. S'a născut în anul 1932 iar actualmente trăiește la Paris, unde este profesor de limbă franceză și latină. În capitala Franței el scoate, împreună cu soția sa, revista „Peuples noirs, peuples africains” una dintre cele mai frumuse și mai polemice reviste cu caracter anticolonialist editate nu numai în Franța, ci și în întreaga lume. Faptul acesta l-a creat multe neplăceri, el aflîndu-se de cîteva ori în situația de a fi expulzat din Franța.

Luceafărul

Revistă editată de UNIUNEA SCRITORILOR din REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

Redactor șef: Nicolae Dan Frunteletă, Mihai Ungheanu (redactor șef adjunct), A. I. Zăinescu (secretar responsabil de redacție)

REDACTIA: București, Piața Științei nr. 1, tel. 17 32 99

ADMINISTRAȚIA: Calea Victoriei nr. 115, tel. 50 74 95

Tiparul executat la: COMBINATUL POLIGRAFIC CASA ȘTIINȚII